

Turun kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2021–2024

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
1 Tausta.....	5
1.1. Lait ja rakenteet	5
1.2. Ohjausasiakirjat Turussa.....	6
1.3. Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö	8
2 Hyte-työn arviointi.....	9
2.1. Hyte-kerroin tuottaa kunnalle valtionosuutta.....	9
2.2. Tea-viisari arvioi hyvinvoinnin edistämistä.....	10
3 Väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2021–2025.....	11
3.1. Turkulaisten elinvoimaisuus hyvinvoinnin perustana	11
3.2. Hyvinvoinnin tila Suomessa	14
3.3. Turkulaisten hyvinvointi	16
3.4. Turun tilanteesta tiivistetyt yhteenvetokuvat	17
4 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	25
4.1. Kaikki ikäryhmät.....	25
4.2. Nuoret aikuiset.....	27
4.3. Työikäiset.....	29
4.4. Ikääntyneet	32
5 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden toteutus	34
5.1. Vuoden 2020 laajassa hyvinvointikertomuksessa nostettujen haasteiden huomiointi	34
5.2. Keskeiset opit valtuustokaudelta	39
6 Liitteet	43
Liite 1 Hyvinvointia edistäneitä toimenpiteitä valtuustokaudella.....	43
Liite 2 Indikaattorit; alue- ja ikävertailut	54
Liite 3 Indikaattorit; vertailut koko Suomeen ja kuutoskaupungeista 4/6 kaupungin osalta	60

Turun kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2021–2024

Raportin tuottaja: Turun kaupunki, Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, Minna Lainio-Peltola

Taitto: Turun kaupunki, Laura Sarlin

Kansikuva: Kai Salonen

Julkaistu: Huhtikuu 2025

Tiivistelmä

Monilla turkulaisilla menee hyvin. He ovat elämäänsä tyytyväisiä, työ- ja toimintakykyisiä sekä monella tapaa toimeliaita ja aktiivisia osallistujia ja harrastajia. Hyvinvointikertomus nostaa kuitenkin esiin valtuustokauden aikana kasvaneita turkulaisten hyvinvointia uhkaavia haasteita, sekä lisääntyneitä eriarvoisuutta ja mahdollisesti turvallisuutta heikentäviä tuloksia. Yhteiskunnallisten suurten mullistusten, kuten koronaepidemia ja siitä heijastuneet taloushaasteet sekä Ukrainan sodan aiheuttamat kokemukset ovat heijastuneet ihmisten arkeen viime vuosina niin, että kokemukset ovat varmasti vaikuttaneet myös turkulaisten tämänhetkiseen hyvinvoinnin tilannekuvaan.

Hyvinvoinnin tilannekuvan pohjalta nostetaan esille tulevalla valtuustokaudella huomiota ja toimenpiteitä tarvitsevia asioita, jotta väestöryhmien terveyden ja hyvinvoinnin polarisoituminen saataisiin pysähtymään ja eroja tasoitettua. Toimenpiteet olisivat tärkeitä myös kasvaneen eriytymiskehityksen vähentämiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Tässä hyvinvointikertomuksessa esille nostetut hyvinvoinnin tilaa kuvaavat indikaattorit tuottavat osaltaan tärkeää tietoa Uuden Turun yhteisvaikuttavan johtamisen ja ohjaamisen vahvistamiseksi poikkialaisesti.

Turussa on jo 2010 lähtien osallistuttu Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) johdolla kansallisella tasolla toteutettuihin aikuisväestön hyvinvointia ja terveyttä sekä palveluita ja niissä tapahtuneita muutoksia mittaviin tutkimuksiin. Tutkimuksia on toteutettu eri nimillä ja uusimpana 2022 lähtien Terve Suomi -nimellä. Maahanmuuttaneeseen väestöön keskittyvästä tutkimuksesta käytetään MoniSuomi- nimeä. Turussa on tehty näiden tutkimusten yhteydessä alueellista lisätiedonkeruuta siten, että tuloksista on voitu tehdä myös suuralueittaisia tarkasteluja pitkäaikaisen kehityksen tarkastelun lisäksi. Tässä hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan kuitenkin erityisesti valtuustokauden aikaisia muutoksia.

THL:n uusimpien väestötutkimusten yhteenvedossa todetaan, että ”Suomessa asuvat aikuiset voivat pääsääntöisesti hyvin, mutta huolenaiheitakin on. Huolenaiheina ovat etenkin työikäisten psyykkisen kuormittuneisuuden lisääntyminen, lihominen ja elämänlaadun heikentyminen. Työikäisten terveys ja hyvinvointi ovat kehittyneet monella muullakin mittarilla arvioituna huonoon suuntaan viime vuosina. Eläkeikäisillä taas menee monessa suhteessa paremmin. Myönteistä on, että tupakointi on vähentynyt koko väestössä. Suurin osa aikuisista liikkuu vapaa-ajallaan jonkin verran. Erityisesti maahanmuuttaneilla on kohtalaisen vahva osallisuuden kokemus, ja neljä viidestä maahanmuuttaneesta kokee päivittäisen elämänsä turvalliseksi. Suomen väestö on hyvin moninainen, ja eri väestöryhmissä on isoja eroja terveydessä ja hyvinvoinnissa.”

Terve Suomi -tutkimuksen perusteella Turussa ovat valtuustokauden aikana erityisesti aikuisväestön erilaiset psyykkistä pahoinvointia ja mielen hyvinvointia kuvaavat mittarit kehittyneet huonompaan suuntaan kuten koko maassakin. Yksinäisyys, psyykinen kuormitus ja heikko osallisuuden tunne ovat erityisesti työikäisten haasteina. Haasteet ovat kasvaneet koko seuranta-ajan vuodesta 2010 lähtien, mutta erityisesti edellisen laajan ennen koronaa 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan em. psyykkistä pahoinvointia kuvaavissa mittareissa on huomattavaa heikkenemistä nähtävissä

niin koko Turun alueella kuin eri suuralueilla. Myös elämänlaatu on heikentynyt ja on kansallisen tason alapuolella. Turkulaisten aikuisten onnellisuuden kokemus on ollut myös lievässä laskusuunnassa ja hiukan alle puolet raportoi kokeneensa elämänlaatunsa hyväksi tai itsensä onnelliseksi. Aikuisten elämänlaatua ja onnellisuutta haastaa mm. muuta maata yleisempi yksinäisyyden kokeminen sekä monien taloudelliset haasteet. Kun tarkastellaan asuntokuntien mukaan hyvinvoinnin tilaa, yksinasuvilla miehillä on eniten haasteita. Esimerkiksi onnellisia ja elämänlaatunsa hyväksi kokevia on yksinasuvissa miehissä noin kaksikymmentä prosenttiyksikköä vähemmän. Asuntokuntien mukaan jakautuvaa hyvinvointitilannetta tullaan jatkossa analysoimaan lisää toimenpiteiden kohdentamiseksi entistä tarkemmin.

Sen sijaan koetun terveyden tilanteessa ei ole koko turkulaisväestön pitkäaikaistarkastelussa kovastikaan tapahtunut muutosta. Myöskään turkulaisten elinoloissa, mitattuna ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä tinkimisenä, ei ole yleisellä tasolla tapahtunut oleellista muutosta vuodesta 2010 lähtien. Huomioitavaa on kuitenkin, että Turun väestössä on pitkään jo ollut muihin isoihin kaupunkeihin tai valtakunnan tilanteeseen (20,6 %) verrattuna enemmän tällaisessa tilanteessa eläviä (26 %).

Alueellisesti tarkasteltuna esimerkiksi rahanpuutteessa välttämättömiin elämiseen tarvittaviin asioihin, koetussa terveydessä, yksinäisyydessä ja psyykkisessä kuormituksessa on kuitenkin merkittävät alueelliset erot ja sen lisäksi niissä on tapahtunut entisestään suurta kasvua tietyillä alueilla. Esimerkiksi psyykinen kuormitus on jollain alueilla kasvanut vuoden 2018 jälkeen jopa kymmenen prosenttiyksikköä. Myös tyytyväisyydessä asuinalueeseensa on merkittäviä alueellisia eroja ja alueellinen kehitys on kulkenut Turussa vahvasti eri suuntiin.

Myös maahanmuuttajataustaisilla on isoja alueellisia eroja hyvinvointia tarkasteltaessa. Kaikkiaan Turun vieraskielisen väestön määrän kasvu on merkittävä tekijä turkulaisten hyvinvointia edistettäessä, sillä 2020–2024 aikana Turun vieraskielisen väestön kasvun osuus on ollut kaikesta väestönkasvusta 91 %. Turussa on kotoutumisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi voimassa oleva oma ohjelma, jossa raportoidaan maahanmuuttajaväestöön kohdistuneista poikkiallinnollisten toimenpiteiden toteutumisesta ja hyvinvoinnin tilasta erikseen.

Turkulaisten melko haasteellinen hyvinvoinnin tilanne on hyvin tunnistettu jo aiemmin. Valtuustokaudella onkin eri palvelualueiden ja kärkihankekehittämisten sekä monien ulkopuolisten rahoitusten turvin on tehty paljon erilaisia toimenpiteitä ja hankkeita asukkaiden terveyden ja hyvinvointitilanteen kehittymiseksi parempaan suuntaan niin Turun kaupunkistrategia Turku 2030-luvulla kuin Turun pormestariohjelman 2021–2025 mukaisesti. Näiden valtuustokauden uusien hankkeiden hyviä tuotoksia on pyritty integroimaan palvelualueiden normaaliksi toiminnaksi, jotta ne jäisivät elämään hankkeiden jälkeenkin. **Näitä valtuustokauden hyvinvointia edistäviä toimia tuodaan esille liitteessä 1.**

Uuden Turun toiminta- ja johtamismallissa keskeistä on yhteisvaikuttava ja poikkialainen toiminta. Yhteisvaikuttavan johtamisen pilottina on Lasten ja nuorten muutoshankkeen kautta 2023–2025 määritelty yhteisiä tavoitteita ja mittareita yhdessä kaikkien lasten ja nuorten parissa toimivien palvelualueiden kanssa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi onkin tehty omaa tilannekuva-

arvioita ja sen pohjalta oma erillinen hyvinvoinnin edistämisen suunnitelma ja mittaristo. Siksi tässä kertomuksessa keskitytään erityisesti aikuisten hyvinvoinnin tilanteeseen.

1 Tausta

1.1. Lait ja rakenteet

Kuntien tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa (Kuntalaki 410/2015 §1). Lisäksi väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen (Hyte) on sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueiden ja kuntien yhteinen tehtävä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021: 6 ja 7). Työn on perustuttava sekä hyvinvointialueen että kunnan strategiaan, jotka luovat puitteet yhteisesti tehtävälle hyte-työlle. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Lisäksi kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.

Turussa edistetään lain mukaisesti hyvinvointia ja terveyttä kaikissa palvelukokonaisuuksissa ja palveluissa yhteistyössä mm. eri järjestöjen, hyvinvointialue Varhan ja muiden yhteistyökumppanien kanssa. Turun kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen on ajassa jatkuvasti kehittyvää ja arvioidun tarpeen mukaan eri väestöryhmiin keskittyvää kehittämistyötä osana palvelualueiden normaalia palvelujen kehittämistä. (Kuva 1)

Kuva 1: Kuvaus hyvinvoinnin kokonaisvaltaisesta edistämisestä Turussa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on kuluneella valtuustokaudella koordinoitu Integraatiotoiminnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksiköstä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta on sote-uudistuksen jälkeen vastannut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä koko kunnan tasolla. Lisäksi "Uuden Turun" johtamisrakenteen mukaan hyte-työtä on ohjattu virkahenkilöistä ja apulaispormestarista koostuvassa Hyvinvoinnin johtoryhmässä.

Kaikkien palvelualueiden työn lisäksi kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnin edistämisessä erityisesti järjestöjen kanssa tehtävä monipuolinen yhteistyö on erittäin merkittävää kuntalaisten moninaisten hyvinvointia haastavien tarpeiden näkökulmasta. Kansanterveysjärjestöjen lisäksi myös liikunta, kulttuuri-, nuoriso ja muiden vapaa-ajan toimintaa järjestävien järjestöjen erittäin laaja toiminta ja palvelut täydentävät siten merkittävästi kunnan omaa palvelutuotantoa.

Hyvinvoinnin edistämisessä myös yritykset ovat merkittäviä erityisesti suurimman turkulaisten väestöryhmän (31.12.2024 20–64-vuotiaita 129 268) hyvinvoinnin tuottajia luomalla elinvoimaa työpaikkojen kautta. Sen lisäksi ne voivat huolehtia omien työntekijöidensä työkyvystä ja hyvinvoinnista merkittävien keinoin ja kasvattaa siten koko yhteiskunnan hyvinvointia. Yliopistot ja korkeakoulut ovat myös merkittäviä kumppaneita, koska ne voivat tukea kaupungin tiedolla johtamista tuottamalla tietoa päätöksentekoon esimerkiksi erilaisista hyvinvointivaikutuksista.

Paikallisten hyvinvointia edistävien verkostojen lisäksi Turku toimii aktiivisesti kansallisissa THL:n koordinoimassa Terve Kunta -verkostossa sekä Kuntaliiton koordinoimassa hyte-johdon verkostossa. Kansainvälistä yhteistyötä ollaan jo pitkään tehty WHO:n Terveet kaupungit-verkostossa.

Hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat kaikkiaan monet tekijät. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kohdistuu niin yksilöön, väestöön, yhteisöihin kuin elinympäristöön. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä voidaan ylläpitää ja parantaa terveyttä, työ- ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja muita terveysongelmia, vahvistaa mielenterveyttä, osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta sekä kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen ja toiminnan tehtävänä on myös kannustaa ja tukea ihmisiä itse edistämään omaa sekä läheistensä hyvinvointia.

Suunnitelmallisella voimavarojen kohdentamisella, missä seurataan väestön terveyttä ja hyvinvoinnin tilaa, asetetaan selkeitä tavoitteita, määritetään toimenpiteet ja vastuutahot sekä tehdään päätösten vaikutusten ennakkoarviointia, voidaan aikaansaada merkittäviä muutoksia kuntalaisten hyvinvoinnissa. Hyte-työllä voidaankin parhaimmillaan parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisätä työllisyyttä ja tuottavuutta ja siten kaupungin elinvoimaa sekä hillitä sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua.

1.2. Ohjausasiakirjat Turussa

Turun kaupunkistrategia Turku 2030-luvulla (Kh 7.2.2022 § 53) visiona Turku kutsuu kaikki osallistumaan elämyksiin, työhön, edelläkävijyyteen ja kestäväan kasvuun - elämään elämänsä parasta aikaa.

Strategian mukaan vuonna 2030 olemme vahva kansainvälinen kulttuurikaupunki, jossa palvelut ovat helposti ja oikeaan aikaan saavutettavissa. Kaupunki ja sen työntekijät ovat olemassa kaupunkilaisia varten. Turkulaiset tietävät, että heistä välitetään ja heitä arvostetaan. Työikäiset Turkuun muuttavat lisäävät kaupungin ja yritysten kilpailukykyä. Tunnistamme asiakastarpeet ja tarjoamme niitä vastaavat palvelut ennakoivasti, jotta asukkaiden arki on mahdollisimman sujuvaa. Panostamme hyvinvointia tukevaan ennaltaehkäisevään työhön ja toimimme tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen korjaavien palveluiden kanssa. Luomme hyvää arkea, viihtyisiä, saavutettavia ja turvallisia asuinalueita sekä ihmisten erilaisia elämäntilanteita tukevia palveluita.

Strategiaa täydentävän ja toimenpiteitä konkretisoivan valtuustokauden 2021–2025 pormestariohjelman mukaan Turku on avoin, toimelias ja kansainvälinen kaupunki, joka hyödyntää kaksikielisyttään rikkautena ja mahdollisuutena. Edistämme kaikkien ihmisten yhdenvertaista kohtelua ja tasa-arvoa kaupunkilaisten keskuudessa ja kaupungin toiminnassa. Turku on edelläkävijäkaupunki ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia ja hyödynnämme sitä vetovoiamme vahvistamisessa. Olemme edelläkävijä ilmastoteoissa ja edistämme siirtymää perinteisestä taloudesta kohti kiertotaloutta. Vahvistamme Turun vetovoimaa koulutus-, kulttuuri ja tapahtumakaupunkina aidon yhteistyön voimin. Osaamis- ja koulutustason nosto lisää turkulaisten hyvinvointia. Hyvän kaupungin ytimessä ovat sujuva arki, laadukkaat palvelut, viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö ja kiinnostavuus kaupunkina. Kasvun on oltava inhimillisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä. Näiden tavoitteiden edistämiseksi pormestariohjelmassa on tuotu esiin paljon eri tasoisia toimenpiteitä, joista raportoidaan erikseen.

Turun kaupunkistrategian ja pormestariohjelman yllä kuvattujen tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa raportoidaan myös hyvinvointiin liittyvistä asioista päämittareittain vuosittain. Strategian seurannassa hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät tavoitteet on kirjattu erityisesti "Hyvinvoivat asukkaat"- sekä "Sujuva arki"- osioihin. Muissakin seurattavien mittarien osioissa on kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä tavoitteita. Esimerkiksi "Aktiivinen kulttuurikaupunki"- osiossa seurataan kuntalaisten liikkumista ja kulttuuriin liittyviä asioita ja "Elinvoimainen ja kasvava kaupunki"- osiossa työttömyyteen ja kotoutumiseen liittyviä asioita. Tässä hyvinvointikertomuksessa arvioidaankin strategian seurannan sijaan hyvinvoinnin toteutumista eri väestöryhmien osalta keskittyen työikäisten ja ikääntyneiden tilanteeseen ja tuodaan esille väestön hyvinvoinnin tilanteessa näkyviä suuria eroja eri suuralueilla.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä toimista valtuustokaudella, hyvinvoinnin tilasta sekä uusista tarvittavista toimenpiteistä on lasten ja nuorten muutosjohtamisen yhteydessä tehty jo aiemmin raportit ja uusi suunnitelma, niin siksi niitä ei tässä hyvinvointikertomuksessa tuoda uudelleen esille.

[Turun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020–2023, loppuraportti](#)

[Lasten ja nuorten hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2024–2025](#)

[Lasten ja nuorten hyvinvoinnin mittaristo](#)

1.3. Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varhan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ovat olleet 2023–2025: mielen hyvinvointi, osallisuus, fyysinen kunto, terveelliset elintavat sekä arjen ja läheisyyden turvallisuus. (Kuva 2.)

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa tavoitteet ja toimenpiteet on kohdennettu kaikille ikäryhmille ja erityisesti työikäisille. Lasten ja nuorten sekä ikääntyneen väestön hyte-tavoitteet ja toimenpiteet on kuvattu tarkemmin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa sekä suunnitelmassa ikääntyneen väestön tukemiseksi.

Vaikuttavuutta arvioidaan suunnitelmallisesti, jotta voimavaroja ja toimenpiteitä voidaan tarvittaessa suunnata uudelleen haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuva 2: Varhan hyvinvoinnin edistämisen painopisteet 2023–2025

Varha tulee laatimaan uuden hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa vuoden 2025 kevätkaudella siten, että luonnos uudesta kertomuksesta ja suunnitelmasta olisivat kesään 2025 mennessä valmiina. Tämän jälkeen ne lähtevät lausunnonle Varhan toimielimille siten, että aluevaltuusto hyväksyy uuden suunnitelman joulukuussa 2025. Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma tulee sisältämään jatkossa myös lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman hyte-osiot.

Turun oma uusi hyvinvointisuunnitelma on tarkoitus tehdä tämän jälkeen, jotta niin em. Varhan suunnitelmat ja niistä johdetut yhteiset tekemiset kuin kaupungin omissa strategia-/pormestariohjelmassa esiin nostetut asiat voidaan paremmin huomioida tulevien hyte-toimenpiteiden ohjaavana tekijänä.

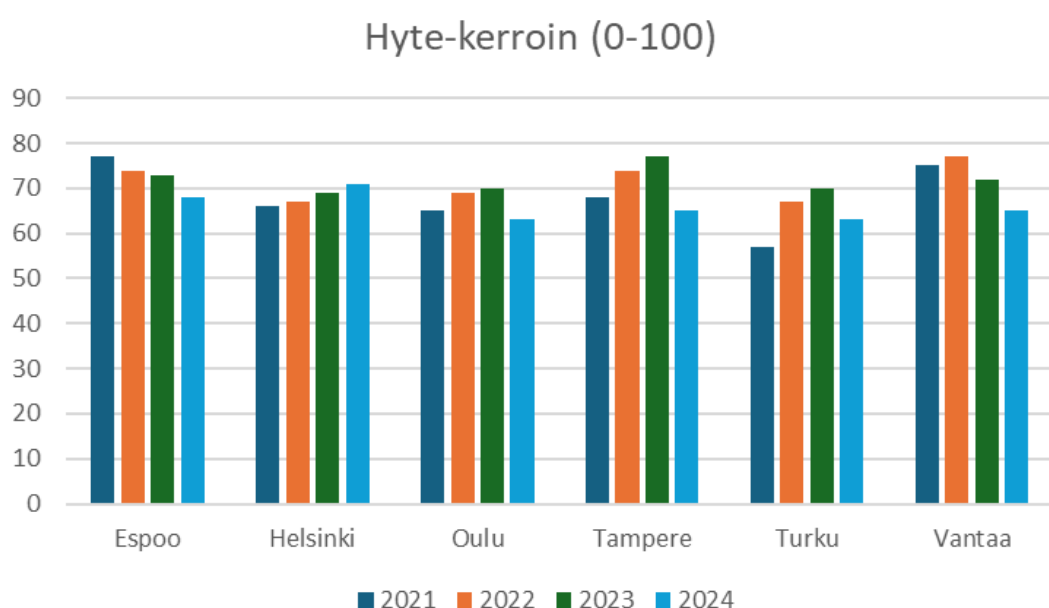
2 Hyte-työn arviointi

2.1. Hyte-kerroin tuottaa kunnalle valtionosuutta

Kuntien hyte-työtä on arvioitu ja palkittu vuoden 2023 alusta kuntien valtionosuuteen lisää rahoja tuovan hyte-kertoimen avulla. Kunnan yleiskatteelliseen valtionosuuteen saaman lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit ja tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit. Näiden indikaattorien keskiarvon perusteella lasketaan asteikolla 0–100 hyte-kerroin.

Turun hyte-kerroin laski vuonna 2024 63:een eli 7 yksikköä vuoteen 2023 verrattuna. Negatiivinen muutos on tapahtunut erityisesti tulosindikaattorien puolella (56-> 45), jossa kaikissa neljässä nuorten aikuisten, työikäisten ja ikääntyneiden indikaattoreissa on tapahtunut laskua. Lasten ja nuorten osalla 2 tulosindikaattoria on säilynyt samana. Prosessi-indikaattorien puolella tilanne on lähes ennallaan (83-> 81). Vaikka Turussakin on parannettu joitakin toimenpiteitä, prosessi-indikaattorien osalla kehittämistoimet näkyvät viiveellä, koska toimenpiteiden arviointia varten tehtävät TEA-viisarin (kts. 2.2.) tiedonkeruut tehdään vain kahden vuoden välein. Kaikkien indikaattorien kehitys sekä niistä lasketut hyte-kerroinpisteet näkyvät liitteen 2 indikaattoreissa.

Tällä prosessi- ja tulosindikaattorien keskiarvokertoimella suhteutettuna asukasmäärään Turun hyte-työ tuottaa kuitenkin hieman enemmän valtionosuutta kuin vuotta aiemmin, 3,94 miljoonaa euroa. Tätä selittää koko valtakunnassa viime aikoina kaikkiaan heikentynyt hyvinvoinnin tilanne ja Turun kasvanut asukasmäärä. Tulosindikaattoreissa on kaikissa kuutoskaupungeissa tapahtunut laskua. Samoin on tapahtunut myös prosessi-indikaattoreissa kaikissa muissa kaupungeissa, mutta ainoastaan Helsingin arvio on parantunut kahdella pisteellä. Kuutoskaupunkivertailussa kaikissa muissa kaupungeissa, paitsi Helsingissä, onkin hyte-kerroin laskenut (kuva 3.).

Kuva 3: Kuutoskaupunkien hyte-kertoimen kehitys 2021–2024.

2.2. Tea-viisari arvioi hyvinvoinnin edistämistä

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa kahden vuoden välein kunnan eri palvelualueiden terveydenedistämisasiivisuutta mittaavaa TEA-viisari tiedonkeruuta arvioidakseen, miten hyvin kunta on hoitanut väestön terveyden edistämiseen liittyviä toimintoja. Arviointi muodostuu seitsemästä näkökulmasta: sitoutuminen, johtaminen, terveysseuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus sekä muut ydintoiminnot.

Vastaukset on pisteytetty sen mukaan, miten hyvin toiminta vastaa hyvien käytäntöjen ja suositusten mukaista laadukasta terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa. Tulokset ilmoitetaan TEA-viisari-verkkopalvelussa ([TEA viisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)) pistemäärän 0–100 välillä. Näistä hyvälaatuinen tulos on 75–100, parannettava tulos 25–74 ja huonoalaatuinen tulos 0–24.

TEA-viisarilla mitattuna Turku oli vuonna 2024 hyvän tason rajalla (73), ja arviopisteet ylittävät kansallisen keskiarvon (70). Vuoteen 2023 verrattuna kehitys on laskenut kahden pisteen verran. Tuloksiin vaikuttaa se, että minkä palvelualueiden mittaukset kunakin vuonna on tehty.

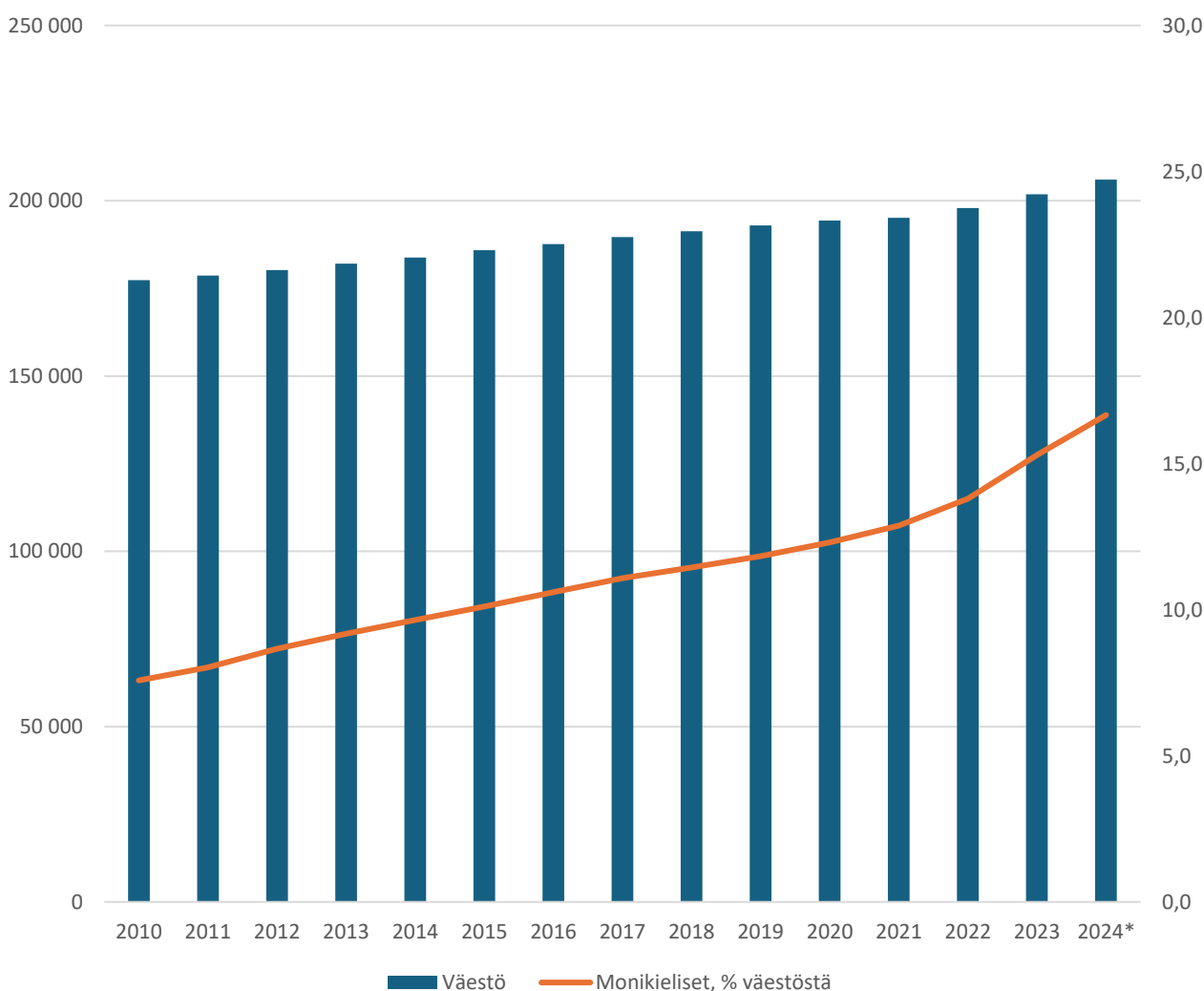

Kuvaaja: Pasi Leino

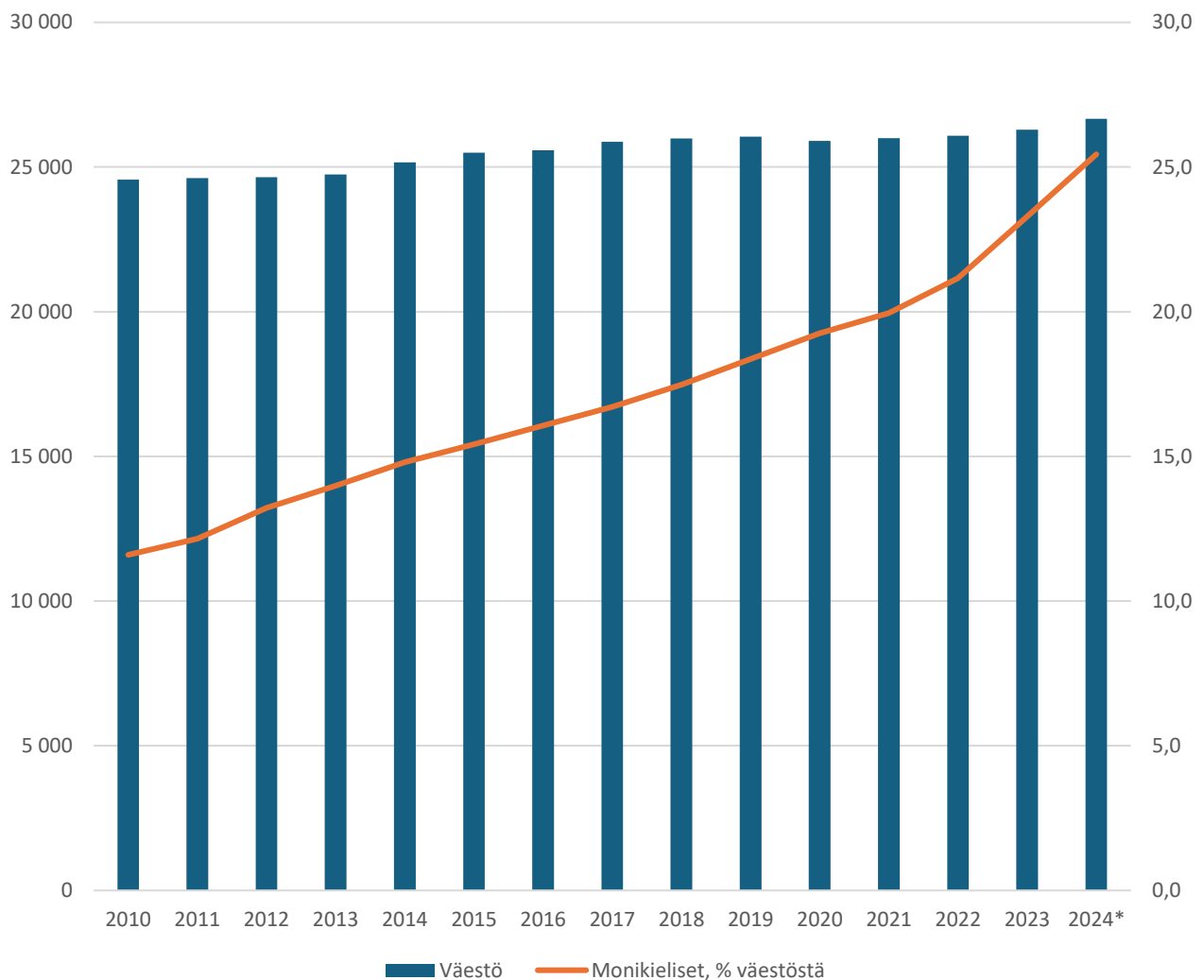
3 Väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2021–2025

3.1. Turkulaisten elinvoimaisuus hyvinvoinnin perustana

Turun väestö on kasvanut yli 200.000 jo vuoden 2023 aikana ja Turku on Suomen kuudenneksi suurin kaupunki asukasluvultaan. Vuoden 2024 lopussa turkulaisia oli 206.035. Muuta kuin Suomen virallisia kieliä (suomi, ruotsi ja saame) äidinkielenään puhuvien osuus on ollut voimakkaassa kasvussa yhä. Heitä on noin 17 %. Alle 15-vuotiaissa heitä on 25 %. (Kuvat 4 ja 5)

Kuva 4: Turun väestö 31.12.2024 ja monikielisten osuus.

Kuva 5: Turun 0–15-vuotias väestö 31.12.2024 ja monikielisten osuus.

Turussa **alle 15-vuotiaita lapsia ja nuoria** on kuutoskaupunkeihin verrattuna vähiten, 13 %. Lisäksi kuutoskaupunkeihin verrattuna Turun ikääntyneiden väestöosuus on suurin. **Yli 65-vuotiaita** on noin viidennes kaikista asukkaista, heistä 75–84-vuotiaiden osuus on ollut erityisesti kasvussa.

Koulutustasomittaimen mukaan Turun koulutusaste (420,9) on koko maata (396,2) hieman korkeampi, mutta kuusikkokuntiin vertailtaessa vain Vantaalla (366,8) on vähemmän koulutettu asukasprofiili. (Koulutustasomittain laskee perusasteen jälkeen suoritettun 20 vuotta täyttäneen väestön korkeimman koulutuksen keskimääräisen pituuden henkeä kohti.)

Lapsiperheitä on kaikista perheistä 35,6 %. **Yhden vanhemman lapsiperheiden** osuus on Turussa edelleen ollut kasvussa, ja on edelleen kuutoskaupunkivertailussa suurin (28,9 %). Koko Suomessa heitä on keskimäärin 23,9 %. **Yhden hengen asutokuntien** osuus kaikista asutokunnista (56,3 %) on pysynyt samalla tasolla, mutta on kuutoskaupunkien suurin ja n. 10 % suurempi kuin valtakunnassa keskimäärin.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun 2024 lopussa Varsinais-Suomessa 11,5 % eli 1,2 %-yksikköä korkeampi kuin vuosi aiemmin. Korkein työttömyysaste oli Turussa (14,8 %), jossa nousua vuoden takaisesta oli 1,8 %. Henkilömääränä tämä kasvu on 3142 henkilöä, joista 2193 (70 % kaikista) on turkulaisia. Henkilömääränä työttömänä oli 14.854 turkulaista, joista naisia 6254 ja miehiä 8594. Heistä pitkäaikaistyöttömiä oli 5181, jossa kasvua 987 henkilöä verrattuna vuoden 2023 lopun tilanteeseen. Pitkäaikaistyöttömien suhteellinen osuus kaikista työttömistä on kuitenkin hieman laskenut. Keskimäärin vuoden 2024 aikana heitä oli 33,6 % työttömistä. Tämä suhteellinen osuus on koronavuosien jälkeen koko ajan laskenut, mutta tilanne on edelleen kuitenkin huonompi kuin ennen koronaa. **Alle 25-vuotiaiden työttömien** osuus oli Varsinais-Suomessa kasvanut 23 % vuoden takaisesta tilanteesta. Heitä oli kaikkiaan 3 243, joista turkulaisia 1917 (59 %).

Työttömyyden lisäksi monet työikäiset kokevat **toimintarajoitteita terveysongelman vuoksi**. Toiminnanrajoitetta raportoi jopa 28,8 % 20–64-vuotiaista. Tämä saattaa aiheuttaa työllistymisen haasteita. Yli 65-vuotiaissa vastaavia rajoitteita kokee 44,5 %.

Vuonna 2023 **75-vuotta täyttäneistä** turkulaisista 92,2 % **asui kotona**. Kotona asuvien määrä on kasvanut tasaisesti koko Suomessa viime vuosikymmenten ajan (2012: 90 %, 2023: 93 %). Kotona asuvista yksinasuvia Turussa on noin puolet. Keskimäärin Suomessa yli 75-vuotiaista asuu 45,3 % yksin ja kuusikkokaupungeissa vain Helsingissä (51,6 %) yksinasuvia yli 75-vuotiaita on enemmän kuin Turussa.

Turussa **pienituloisuusaste** (19,3 %) on ollut suurempaa verrattuna kuutoskaupunkeihin, mutta myös koko valtakunnan tasoa suurempaa (13,4 %) pitkään. Tilanne on edelleen valtuustokaudella hieman huonontunut koko väestön osalta, mutta **lapsiperheiden pienituloisuus** pysynyt ennallaan (hieman alle 18 %) jo muutaman vuoden.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrissä on niin nuorissa aikuisissa kuin työikäisissä tapahtunut laskua. Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25–64-vuotiaiden pitkäaikaisasiakkaiden osuus oli 2,7 % vuonna 2023 (2022: 2,9 %).

Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus on kasvanut valtuustokauden alun 19,6 %:sta 26,2 %:iin ja kasvanut erityisesti työikäisten 20–64-vuotiaiden keskuudessa. Turussa tällaisessa haastavassa elämäntilanteessa eläviä on niin koko valtakuntaan (20,6 %) kuin kuutoskaupunkeihin verrattuna selkeästi enemmän kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 65–74-vuotiaissa määrä on Helsingin kanssa samalla tasolla sekä lähes sama kuin muutenkin koko Suomessa tuossa ikäryhmässä (10,4 %).

Alueellisesti tarkasteltuna rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus vaihtelee suuresti (15 % - 36 %). Jos lisäksi tarkastellaan ikäryhmittäin tilannetta eri **alueilla**, työikäisillä on erityisen paljon taloushaasteita ja tilanne vaihtelee alueittain jopa 17–43 % välillä. **Maahanmuuttajataustaisilla** tilanne on vieläkin haastavampi. Heistä 39 %:lla on vastaavia taloushaasteita ja alueittain heillä erot vaihtelevat 30–45 % välillä.

Yksinasuvien **asunnottomuus** on kasvanut valtuustokaudella viidelläkymmenellä henkilöllä 434 henkilöön. Sen sijaan vuonna 2024 pitkäaikaisasunnottomuutta saatiin vähennettyä 19 henkilöllä.

Myös asunnottomien lapsiperheiden määrä väheni neljällä seitsemään (näissä 11 lasta). **Häätöjen määrä** on Turussa kasvanut huomattavasti viime vuosien aikana. Vuonna 2024 tuli vireille ulosottoviraston tilastojen mukaan 462 häätöä, joista toimitetuiksi hädöiksi eteni 296 kappaletta.

3.2. Hyvinvoinnin tila Suomessa

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) on toteuttanut laajoja väestötutkimuksia 2010–2016 Aikuisen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus (ATH) nimellä, 2017–2021 FinSote- ja FinTerveys-nimillä ja uusimpana 2022 lähtien TerveSuomi-nimellä. Maahanmuuttaneeseen väestöön keskittyvästä tutkimuksesta käytetään MoniSuomi-nimeä. Tutkimuksilla on tuotettu monipuolista tietoa Suomessa asuvien terveydestä, hyvinvoinnista ja palvelujen käytöstä.

Suomessa asuvat aikuiset voivat pääsääntöisesti hyvin, mutta huolenaiheitakin on. Huolenaiheina ovat etenkin työikäisten psyykkisen kuormittuneisuuden lisääntyminen ja elämänlaadun heikentyminen. Työikäisten terveys ja hyvinvointi ovat kehittyneet monella muullakin mittarilla arvioituna huonoon suuntaan viime vuosina. Sen sijaan ikääntyneillä menee monien indikaattorien mukaan paremmin. Suomalainen väestö on kaikkiaan hyvin moninainen, ja eri väestöryhmissä voi olla isojakin eroja terveydessä ja hyvinvoinnissa.

Kuvaaja: Heikki Räisänen

Toimeentulon vaikeudet ovat yleisiä kaikissa väestöryhmissä. Vaikeuksista raportoivat erityisesti nuoret aikuiset. Kaikkiaan joka viides aikuinen on joutunut tinkimään ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahanpuutteen vuoksi edellisen vuoden aikana. Maahanmuuttaneilla toimeentulon vaikeudet ovat muita yleisempiä. Euroopan maista tulleiden kokemus toimeentulon vaikeuksista on

samansuuruinen kuin koko väestössä keskimäärin, kun taas Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleista lähemmäs puolet on kokenut vaikeuksia toimeentulossa.

Työkyvyttömäksi itsensä tuntevia on keskimäärin viidennes, mutta aikuisten työkyvyssä on suuria alueellisia eroja. Väestön sosioekonominen rakenne ei kokonaan selitä eroja. Maahanmuuttaneiden työllistymisen hyvänä lähtökohtana on kuitenkin korkean koulutuksen lisäksi hyvä työkykyisyys ja -halu. Maahanmuuttaneet ovat kuitenkin useammin koulutusta vastaamattomassa työssä.

Maahanmuuttaneista töissä olleista tai työtä hakeneista syrjintää työssä tai työnhaussa on kokenut joka neljäs. Afrikan ja Lähi-idän maista tulleilla syrjintäkokemukset työelämässä ovat tätäkin yleisempiä. Syrjintäkokemukset ovat Suomessa kaikkiaan varsin yleisiä koko aikuisväestössä (15 %).

Suunnilleen joka toinen aikuinen Suomessa kokee elämänlaatunsa hyväksi ja työikäisten elämänlaatu on heikentynyt viime vuosina. Maahanmuuttaneilla kokemus on hieman heikompi. Elämänlaadulla tarkoitetaan ihmisen käsitystä omasta tilanteestaan, esimerkiksi terveydestä, hyvinvoinnista, sosiaalisista suhteista ja elinympäristöstä.

Viidennes aikuisista kokee psyykkistä kuormittuneisuutta. Kuormittuneisuus on yleisintä nuorilla aikuisilla (20–39-vuotiaat), jotka kokevat myös yksinäisyyttä (17 %) enemmän verrattuna koko väestöön (12 %). Maahanmuuttaneista 20–29-vuotiaista miehistä joka viides kertoo olevansa yksinäinen.

Positiivista on, että erityisesti maahanmuuttaneilla on kohtalaisen vahva osallisuuden kokemus, ja neljä viidestä maahanmuuttaneesta kokee päivittäisen elämänsä turvalliseksi.

Ilahduttavasti kolme neljästä aikuisesta liikkuu vapaa-ajallaan jonkin verran. Selvästi harvempi liikkuu kuitenkin terveysliikuntasuosituksen mukaisesti. Myönteistä on myös, että tupakointi on vähentynyt koko väestössä.

Kuvaaja: Pasi Leino

Kasvisten, hedelmien ja marjojen kulutus on yhä riittämätöntä. Koko väestössä viidennes miehistä, maahanmuuttaneista miehistä joka neljäs, kaksi viidestä naisesta sekä maahanmuuttaneista naisista joka kolmas syö kasviksia, hedelmiä ja marjoja useita kertoja päivässä.

Naisista 30 prosentilla ja miehistä 27 prosentilla on lihavuutta, eli painoindeksi on yli 30 kg/m². Siten yhteensä yli miljoonalla aikuisella on lihavuutta. Maahanmuuttaneilla lihavuuden yleisyys vaihtelee huomattavasti taustamaan mukaan.

Väestön lihominen uhkaa terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi myös väestön työkykyä. Lihavuuden ehkäisyssä keskeistä olisi terveelliset elintavat, muun muassa runsas kasvisten ja hedelmien kulutus, säännöllinen liikunta ja riittävä uni. THL:n mukaan alueittain kohdistetut toimet voisivat edistää työkykyä ja siten kohentaa myös työllisyysastetta.

3.3. Turkulaisten hyvinvointi

Turkulaisten hyvinvoinnin tilanne heijastelee kansallista tilannetta. Monilla turkulaisilla menee hyvin. He ovat elämäänsä tyytyväisiä, työ- ja toimintakykyisiä sekä monella tapaa toimeliaita ja aktiivisia osallistujia ja harrastajia. Valtuustokauden aikana ovat kuitenkin erityisesti aikuisväestön erilaiset psyykkiset haasteet kasvaneet. Elämänlaatu on heikentynyt ja toimeentulon vaikeudet ovat myös yleisiä turkulaisilla.

Tilanne on heijastusta jo tovin jatkuneesta haastavasta maailmantilanteesta, mikä alkoi koronapandemiasta ja on jatkunut Ukrainan sotaan aiheuttaen maailmantalouden heikentymiseen. Tilanne on johtanut Suomessakin taloushaasteisiin ja sellaisiin yhteiskunnallisiin leikkauksiin valtiontaloudessa, että niillä on ollut heijastusta ihmisten arkeen ja siten hyvinvoinnin kokemiseen.

Turussa on kuitenkin panostettu valtuustokaudella jo tunnistettuihin hyvinvointihaasteisiin ja näyttäisi siltä, että joidenkin indikaattorien kohdalla (esim. yksinäisyys) kasvun vauhti on kuitenkin huomattavasti hidastunut valtuustokaudella.

Ikääntyneillä määrätietoinen panostaminen toimintakyvyn tukemiseen näyttäisi indikaattorien mukaan myös jo tuottaneen tulosta siten, että yli 75-vuotiaiden turkulaisten elämänlaadussa on tapahtunut kohenemista ja kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja on selvästi vähemmän kuin Suomessa muualla.

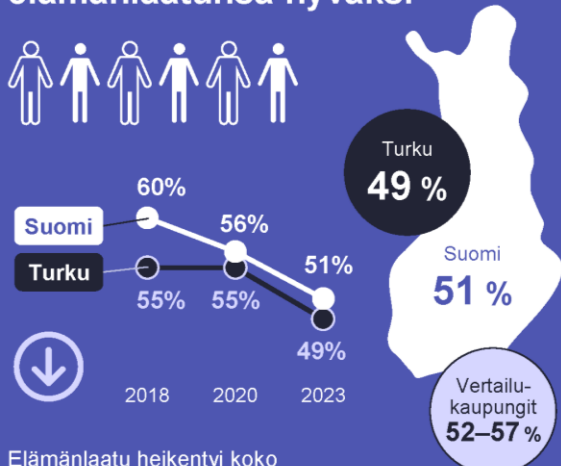
Turun vuoden 2023 tuloksia vertaillaan tässä hyvinvointikertomuksessa niin koko Suomeen kuin kuutoskaupungeista Helsingin, Espoon ja Oulun tuloksiin, sillä näissä kaupungeissa tehtiin Turun tapaan lisätiedonkeruu THL:n ja kuntien yhteisrahoituksella kuuden muun pienemmän kaupungin lisäksi. Kuutoskaupungeista Tampere ja Vantaa eivät ole osallistuneet valtakunnallisen aineiston lisäksi erilliseen kaupunkitarkasteluun. Muutosten tarkastelua on tehty erityisesti valtuustokauden 2021–2024 osalta, mutta riippuen indikaattorin kehityksestä on voitu tarkastella myös pidempää aikajaksoa, jotta on voitu päätellä kehityksen pidempää kulkua.

Turun tilanteesta tiivistetyt yhteenvetokuvat

Yhteenvetokuvat eivät ole saavutettavia,
mutta tulokset on esitetty kappaleissa 4.1.–4.4.

Aikuisväestön psyykkiset haasteet ovat kasvaneet

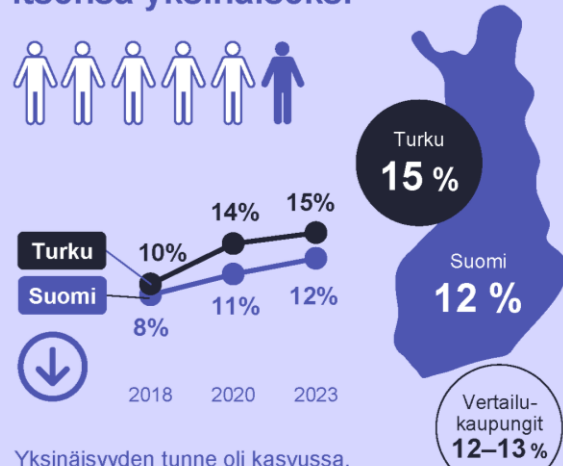
Joka toinen kokee elämänlaatunsa hyväksi

Elämänlaatu heikentyi koko Suomessa, ja on Turussa alle maan keskitason.

Laskua oli kaikilla Turun suuralueilla, joillain jopa yli 15 %, ja alueelliset erot olivat suuria.

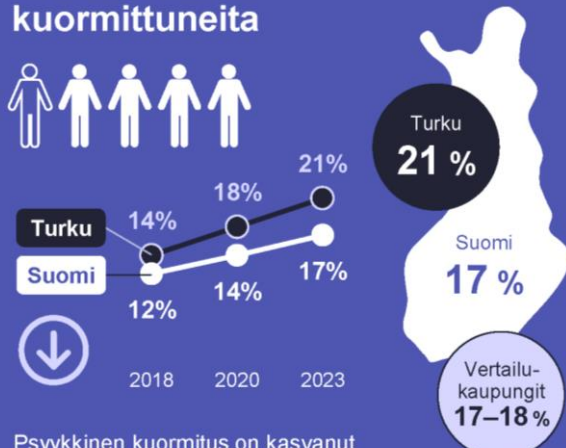
Joka kuudes tuntee itsensä yksinäiseksi

Yksinäisyyden tunne oli kasvussa, ja ylitti Turussa vertailukaupunkien ja koko Suomen keskiarvon.

Yksinäisyys kasvoi kaikkialla Turussa yhtä aluetta lukuun ottamatta. Osalla alueista kasvu oli jopa 10 prosenttiyksikköä.

Runsas viidesosa on merkittävästi psyykkisesti kuormittuneita

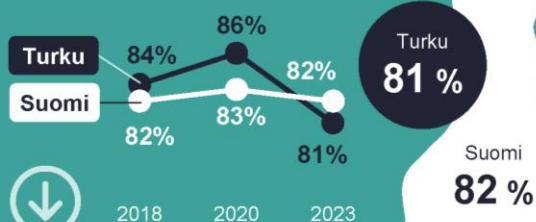

Psyykinen kuormitus on kasvanut jatkuvasti ja oli koko Suomen korkein. Se kasvoi myös muualla Suomessa.

Kahta aluetta lukuun ottamatta kasvua oli koko Turussa. Alueelliset erot olivat suuria.

Asuinalueisiin ollaan tyytyväisiä ja arki koetaan turvalliseksi

Neljä viidestä on tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin

Tyytyväisten osuus Turussa on laskenut, mutta on nyt koko maan kanssa suunnilleen samalla tasolla.

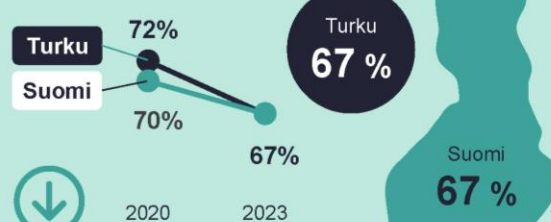
Turun sisällä tyytyväisyys on pysynyt tasaisena. Kahdella alueella se on kuitenkin laskenut jopa 17 %.

Vertailu-
kaupungit
83–84 %

Turun
suuralueet
64–92 %

Kaksi kolmesta tuntee elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi

Turvallisuudentunne on samalla tasolla kuin koko Suomessa, vaikka onkin laskenut.

Alueittain turvallisuuden tunne vaihteli 55–76 % välillä.

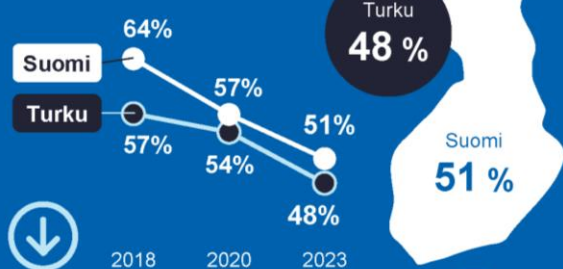
Vertailu-
kaupungit
72–74 %

Turun
suuralueet
55–76 %

Työikäisillä haasteita hyvän elämän kokemisessa

Lähes puolet kokee elämänlaatunsa hyväksi

Koettu elämänlaatu on laskenut voimakkaasti koko Suomessa. Tilanne oli Turussa heikoin.

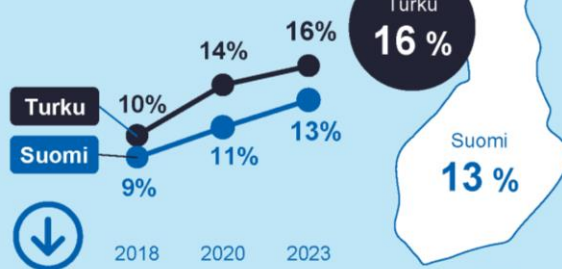
Alueelliset erot olivat Turussa suuret.

Vertailu-
kaupungit
50–56 %

Turun
suuralueet
30–63 %

Työikäisistä joka kuudes tuntee itsensä yksinäiseksi

Yksinäisyys on kasvanut koko maassa, mutta kasvuvauhti hidastui Turussa huomattavasti.

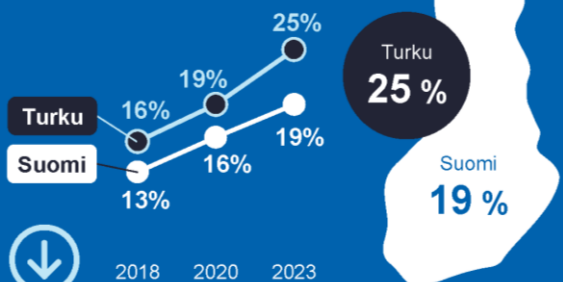
Yksinäisiä oli Turussa muuta maata enemmän ja yksinäisyys vaihteli suuresti alueittain.

Vertailu-
kaupungit
13–15 %

Turun
suuralueet
7–21 %

Psyykkisesti kuormittuneita työikäisistä noin neljännes

Kuormittuneisuuden kasvu jatkui Turussa, ja oli selvästi suurempi kuin muualla maassa, jossa tilanne myös heikentyi.

Myös alueittain erot olivat Turussa suuret.

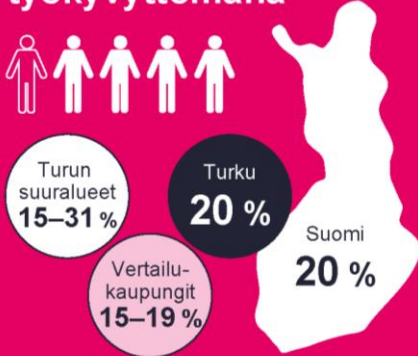
Vertailu-
kaupungit
18–20 %

Turun
suuralueet
12–29 %

Työikäisten työkyky ja osallisuus kaipaavat tukea

Noin viidennes pitää itseään työkyvyttömänä

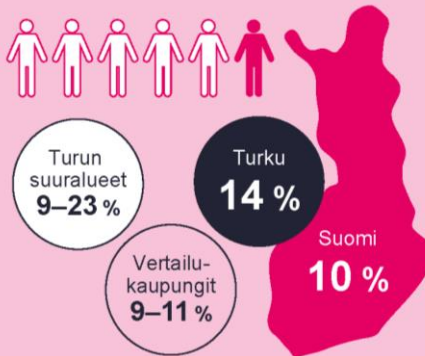

Osaksi tai kokonaan itsensä työkyvyttömäksi kokevien määrä oli koko maan tasolla, mutta alueittain erot olivat suuria.

Vertailukaupungeissa työkyvyttömiksi itsensä kokevien määrä oli Turkuu pienempi.

Lähes joka kuudes työikäinen koki osallisuuden heikoksi

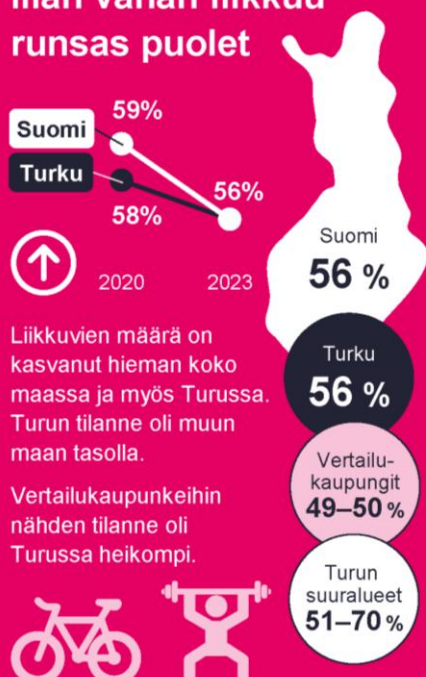

Turussa alueelliset erot osallisuudessa olivat suuret.

Vertailukaupungeissa osallisuuden kokemukset olivat Turkuu paremmat.

Terveysliikunta-suosituksen mukaan liian vähän liikkuu runsas puolet

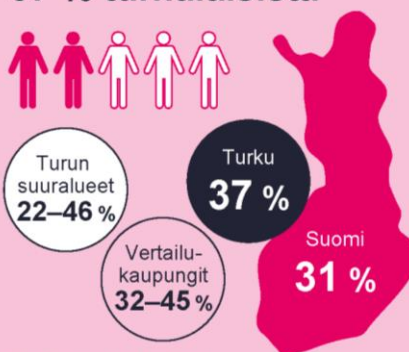

Liikkuvien määrä on kasvanut hieman koko maassa ja myös Turussa. Turun tilanne oli muun maan tasolla.

Vertailukaupungeihin nähden tilanne oli Turussa heikompi.

Kulttuuripalveluita käytti kuukausittain 37 % turkulaisista

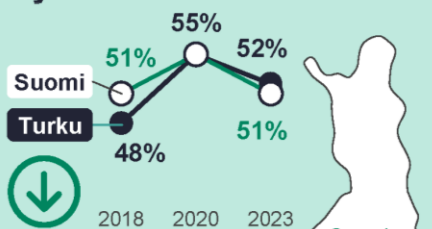
Kulttuuripalveluiden käyttäjien määrä oli suurempi kuin Suomessa keskimäärin.

Vertailukaupungeista vain Helsingissä ja Espoossa käytettiin enemmän kulttuuripalveluita.

Koettu hyvinvointi kasvaa ikääntyessä

Yli puolet 65-vuotiaista kokee elämänlaatusa hyväksi

Elämänlaatu heikentyi koko maassa ja tilanne lähes samalla tasolla kuin Turussa.

Turussa elämänlaatusa hyväksi kokevia on vertailukaupunkeja vähemmän. Alueelliset erot olivat suuret.

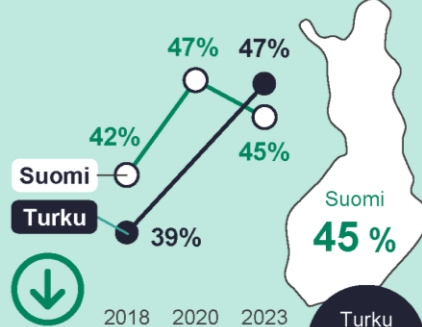
Suomi
51 %

Turku
52 %

Vertailu-
kaupungit
56–60 %

Turun
suuralueet
35–69 %

75-vuotiaista lähes puolet ovat tyytyväisiä elämänlaatuunsa

Tyytyväisyys on ollut kasvussa viime vuosina ja ylitti koko maan tilanteen.

Turussa tyytyväisyys elämänlaatuun ei kuitenkaan ole yhtä hyvä kuin vertailukaupungeissa.

Suomi
45 %

Turku
47 %

Vertailu-
kaupungit
51–55 %

Turun
suuralueet
37–52 %

Yli 65-vuotiailla yksinäisyyttä kokevien kasvu hidastunut

Yli 65-vuotiaista yksinäiseksi tunsivat itsensä 12 %. Osuus ei kasvanut valtuustokaudella, mutta oli kuitenkin muuta maata korkeampi.

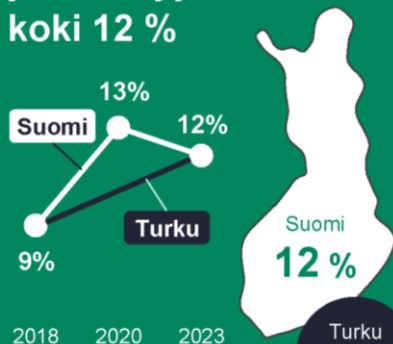
Yksinäisyyttä koettiin Turussa enemmän kuin vertailukaupungeissa.

Turku
12 %

Vertailu-
kaupungit
9–11 %

Turun
suuralueet
8–17 %

Yli 75-vuotiaista yksinäisyyttä koki 12 %

Yksinäisyyden kokeminen kasvoi yli 75-vuotiailla, mutta vähemmän kuin nuoremmalla ikäryhmällä.

Vertailukaupungeissa yksinäisyyttä koettiin Turkua enemmän vain Helsingissä.

Suomi
12 %

Turku
12 %

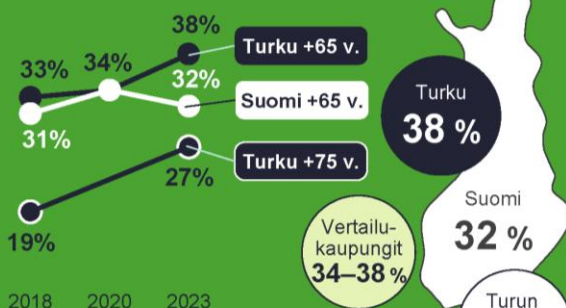
Vertailu-
kaupungit
10–14 %

Turun
suuralueet
7–16 %

Ikääntyneillä elintapahaasteita

Ikäihmisten alkoholinkäyttö kasvaa

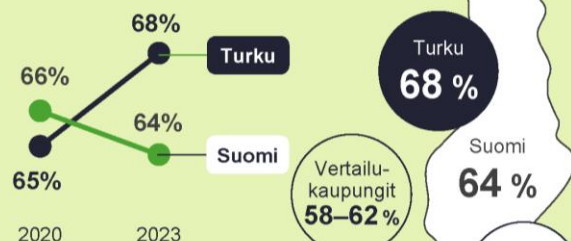

Yli 65-vuotiaista 38 % käytti liikaa alkoholia, mikä oli enemmän kuin koko maassa, ja juominen kasvoi vertailukaupunkien joukossa huonoimmaksi Helsingin ja Espoon tasolle.

Yli 75-vuotiaista 27 % käytti liikaa alkoholia ja kasvu oli voimakasta.

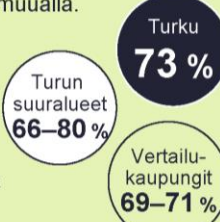

Valtaosa liikkuu liian vähän terveysliikunta-suosituksiin verrattuna

Yli 65-vuotiaista 68 % liikkui liian vähän. Osuus oli kasvussa ja vertailukaupunkeja suurempi. Koko maahan verrattuna 65-vuotiaat liikkuvat vähemmän kuin muualla.

Yli 75-vuotiaista lähes 2/3 liikkui suosituksiin nähden vähän ja määrä oli kasvussa. Koko maan tilanteeseen nähden 75-vuotiaat olivat keskiarvotasolla, mutta jäivät vertailukaupungeista.

Noin neljäsosa on kulttuurin käyttäjiä

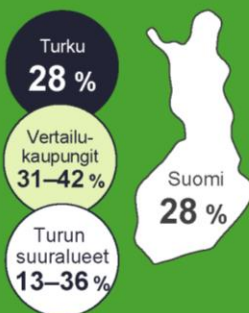

Yli 65-vuotiaista kulttuuripalveluita käytti kuukausittain 28 % ja 75-vuotiaista 24 %. Ikääntyneiden kulttuurin kulutus oli koko maan tasolla, mutta alle vertailukaupunkien.

yli 65-vuotiaat

yli 75-vuotiaat

Ikääntyneiden toimintakykyyn vaikutettavissa

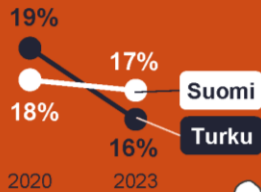
Monilla vaikeuksia liikkua

65 vuotta täyttäneistä 16 % ja 75-vuotiaista 24 % koki vaikeuksia kävellä 500 metriä.

Molemmissa ikäryhmissä tulos oli parantunut, ja koko maata parempi, mutta vertailukaupunkeja heikompi.

65 vuotta täyttäneet

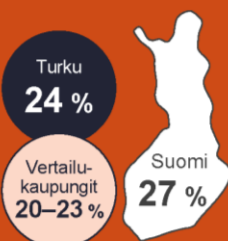

Vertailukaupungit
12–15 %

Turku
16 %

Suomi
17 %

+ yli 75-vuotiaat

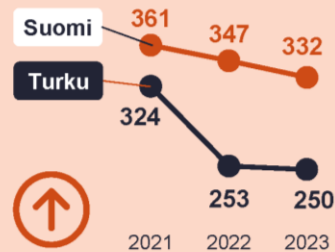
Vertailukaupungit
20–23 %

Turku
24 %

Suomi
27 %

Yli 65-vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaudot vähenivät

Hoitokausissa 250/10000
asukasta kohden oli
voimakasta laskua.

Vertailukaupunkeihin ja koko
maahan verrattuna hoitokausia
oli huomattavasti vähemmän.

Turku
250
/10 000

Vertailukaupungit
286–380
/10 000

4 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

4.1. Kaikki ikäryhmät

Kuvaaja: Pasi Leino

Kaikkien turkulaisten **aikuisten elämänlaadun hyväksi** kokeminen on ollut valtuustokaudella yhä laskusuunnassa (54,5 % -> 48,7 %) ja hyväksi elämänlaatunsa kokevien määrä on pienin verrattuna muihin vertailukaupunkeihin sekä koko Suomeen (56,3 % -> 51 %), joissa kaikissa trendi on ollut myös laskusuuntainen. **Alueittain** hyväksi koettu elämänlaatu vaihtelee 31,6 % - 64,2 %. Kaikilla alueilla on tapahtunut laskua, jollain jopa 15–17 prosenttiyksikköä. **Maahanmuuttajataustaisissa** hyväksi elämänlaatunsa kokevia on kantaväestön kanssa lähes yhtä paljon (48 %). Alueittainen vaihtelu hyvässä elämänlaadussa maahanmuuttajataustaisilla sen sijaan on pienempää kuin kantaväestöllä (42–52 %).

Aikuisista 44,5 % oli kokenut itsensä **onnelliseksi**. Onnellisuuden kokemus laski runsaat 2 prosenttiyksikköä vuodesta 2020 (46,9 %). Turussa lasku on ollut samansuuntainen kuin koko

maassa (2020: 51,5 %, 2022: 48,1 %), mutta aavistuksen vähäisempi. **Alueittain** onnellisten määrä Turussa vaihtelee 40–60 % välillä.

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus on hieman kasvanut valtuustokauden aikana (35,6 % -> 37,1 %). Koettu terveys on sekä koko valtakuntaan (36,8 %) että verrokkikaupunkeihin nähden hieman huonompi. **Alueellisesti** tarkasteltuna terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus vaihtelee suuresti alueittain (28–51 %). **Maahanmuuttajataustaisilla** terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (30 %) on hieman pienempi verrattuna kantaväestöön.

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (14,7 %) on Turussa voimakkaasti kasvanut (2018: 9,5 %) viime vuosina koko aikuisväestössä. Kasvun vauhti on kuitenkin hidastunut valtuustokaudella. Yksinäiseksi itsensä tuntevia on kaikkein eniten niin koko valtakuntaan (12,1 %) kuin vertailukaupunkeihin nähden. **Alueellisesti** tarkasteltuna yksinäiseksi itsensä tuntevien osuus vaihtelee alueittain 8–18,4 % välillä. Alueittain on myös tilanteet muuttuneet hyvin eri tavoin. Jollain alueella yksinäiseksi itsensä kokevia on jopa vähemmän kuin aiemmin, kun toisella alueella yksinäisyyttä kokee 10 % enemmän kuin viimeksi vuonna 2018. **Maahanmuuttajataustaisilla** yksinäisyyden kokemus on hieman suurempaa (18,7 %) verrattuna kantaväestöön. Tilanne vaihtelee alueittain ja sukupuolittain tarkasteltuna vieläkin enemmän (8–31,6 %).

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus Turussa (21,4 %) on suurin niin koko valtakuntaan (16,6 %) kuin vertailukaupunkeihin nähden, ja se on huomattavasti kasvanut valtuustokauden alusta (2020: 17,7 %) sekä jo sitä edeltävien vuosien aikana (2018: 14,4 %). **Alueellisesti** tarkasteltuna myös psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus vaihtelee suuresti alueittain (12,1–24,9 %). Jollain alueilla kuormittuneiden osuus on kasvanut vuoden 2018 jälkeen jopa kymmenen prosenttiyksikköä. **Maahanmuuttajataustaisilla** kuormitus (24,5 %) on aavistuksen isompaa kuin koko muulla väestöllä ja yhtä yleistä kuin työikäisillä. Heilläkin on alueellisia eroja (18,6–27,8 %). Sukupuolittain tarkasteltuna kuormituksessa erot ovat vieläkin isompia (13,9–29,2 %).

Turussa koetaan **heikkoa osallisuutta** (13,3 %) eniten vertailukaupunkeihin ja koko Suomeen (9,6 %) nähden. **Alueittain** tarkasteltuna heikko osallisuuden tunne vaihtelee 7,4–19,6 % välillä. Osallisuuden tunne **maahanmuuttajataustaisilla** on koko kaupunkitasolla parempaa (6,9 %), mutta alueittain tässäkin on isot erot (4–11,1 %).

Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus on Turussa hieman laskenut. Heitä oli noin neljä viidestä (80,7 %) kuntalaisesta, kun viimeksi vuonna 2020 heitä oli 86,1 %. Tyytyväisten osuus on hieman koko maata (82,4 %) alemmalla tasolla, samoin kuin vertailukaupunkeihin nähden. Tyytyväisyys on laskenut jollain **alueilla** jopa noin 17 %. Tyytyväisten osuus vaihtelee alueittain 64–92 % välillä. Vähiten tyytyväisyyttä koetuilla alueilla erityisesti työikäisten tyytyväisyys on muita alemmalla tasolla. Vähiten tyytyväisyyttä kotaan samoilla alueilla, joissa myös turvallisuuden tunne on alhaisinta.

Poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia on tehty Turussa eniten (12/ 1 000 asukasta), kun verrataan koko Suomeen (7,8) tai muihin vertailukaupunkeihin. Rikosten

määrä on myös voimakkaasti kasvanut valtuustokaudella niin Turussa (2020:8) kuin koko Suomessa (2020:6,5).

Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden osuus on laskenut viimeisestä vuoden 2020 mittauksesta n. 5 %. Tilanne (66,4 %) on kuitenkin samalla tasolla kuin koko Suomessa (66,8 %). Muissa vertailukaupungeissa turvalliseksi elämänsä kokevien osuus on suurempi ja paras tilanne on Espoossa, jossa heitä on 73,9 %. **Alueittain** tarkasteltuna hyvä turvallisuuden tunne vaihtelee 55–76 % välillä. Niillä alueilla, joilla koetaan turvallisuutta vähiten, työikäisten ja ikääntyneiden kokemukset ovat samalla tasolla. Työikäisten turvallisuuden kokeminen vaihtelee kaikkiaan alueittain 57,4 %- 76,9 % ja yli 65-vuotiailla 47,8–71,1, % välillä.

Tilanne näyttää samalta **poliisin** tuoreimman **häiriöindeksin** (Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat 14.1.2025) mukaan, jossa turvattomin kaupunki on Vantaa (343,3) Turun ollessa toisella tilalla (272,1) ja Helsinki kolmantena (217,8). Häiriöindeksi muodostuu painotetuista rikos- ja tehtävämääristä yleisellä paikalla suhteutettuna asukaslukuun. Turun indeksi on kasvanut valtuustokauden alusta vuodesta 2020 145,6:sta nykyiseen. Vakavat väkivaltarikokset ovat kasvaneet koko Suomessa merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana ja nykyään niistä noin puolet tapahtuu yleisillä paikoilla.

Huumeiden käyttö on THL:n jätevesitutkimusten mukaan Turussa noussut koronavuosien aikana tapahtuneen voimakkaan laskun jälkeen.

4.2. Nuoret aikuiset

Kuvaaja: Pasi Leino

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus alkaa heikkenemään jo yläluokilla, jossa turkulaisnuorista 26,6 % kokee sen keskinkertaiseksi tai huonoksi. Terveystilanne on samalla tasolla kuin valtakunnassa nuorilla keskimäärin. Oppilaiden terveys alkaa sen jälkeen eriytymään siten, että lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokee 22,1 %, kun ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vastaavasti niin kokee 29,2 %. Turun lukiolaisten terveyden kokeminen on muihin vertailukaupunkeihin ja myös koko Suomeen (25,2 %) verrattuna parempi ja eikä huonoksi terveytensä kokevien osuus ole noussut enää koronavuosien jälkeen. Sen sijaan ammattioppilaitosten opiskelijoiden tilanne on lähempänä koko maata (28,6 %) ja vertailukaupungeissa Espoossa, Oulussa ja Helsingissä koettu terveys on huonompi.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien nuorten aikuisten (16–24-vuotiaat) määrät ovat vaihdelleet valtuustokauden aikana 0,8–0,9 % välillä, eivätkä ole nousseet, vaikka mielenterveyshaasteiden ilmenemisestä on muissa indikaattoreissa tapahtunut muutosta. Turun tilanne on koko maahan (1,2 %) verrattuna aavistuksen parempi.

Syrjäytymisriskissä ovat 18–24-vuotiaat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa ovat syrjäytymisriskissä. Heidän osuutensa väestöstä on Turussa pienentynyt vuoden 2020 14 %:sta, jolloin koronapandemia vaikutti vahvasti nuorten työttömyyteen, vuoden 2022 11 %:iin asti. Vuoden 2023 aikana tilanne lähti uudelleen nousuun niin Turussa kuin Suomessa. Turun 18–24-vuotiaista nuorista 12 % oli tällöin syrjäytymisriskissä. Suomessa heitä oli 16 %.

Päihteiden käytön vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleissa 15–24-vuotiaissa on tapahtunut laskua koko valtuustokauden ajan ja jo sitä aiemmin. Turkulaisista nuorista 0,8/ 1000 vastaavan ikäistä on ollut hoidossa ja Turun tilanne on koko maan (2,1) ja myös vertailukaupunkeja parempi.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaana nuorista aikuisista (18–24-vuotiaat) on ollut lähes puolet enemmän (3,5 % vastaavan ikäisestä väestöstä) vuoden 2024 aikana kuin edellisenä vuonna (1,8 %). Tilanne on vuodesta 2009 alkaen koko ajan hiljalleen pahentunut, mutta kasvu on ollut voimakasta koko 2020-luvun ja erityisesti 2022 jälkeen. Turun tilanne on koko maahan (3 %) ja myös vertailukaupunkeihin verrattuna huonompi, ainoastaan Espoossa tilanne huonompi. Kodin **ulkopuolelle sijoitettujen määrässä** (0,3 %) ei kuitenkaan ole tapahtunut kasvua.

4.3. Työikäiset

Kuvaaja: Pasi Leino

Työikäisistä turkulaisista 20–64-vuotiaista **elämänlaatunsa hyväksi** kokee lähes puolet (47,7 %). Trendi ollut kuitenkin laskusuunnassa valtuustokaudella (2020: 54,3 %) ja hyväksi elämänlaatunsa kokevien määrä on pienin verrattuna niin koko Suomeen (50,9 %) kuin muihin vertailukaupunkeihin nähden. Työikäisten **alueelliset** erot ovat erittäin suuret (30,4–62,5 %).

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (33,8 %) on 20–64-vuotiaissa hieman kasvanut valtuustokaudella (2020: 31,5 %). Työikäisten koettu terveys on koko valtakuntaan (32,7 %) verrattuna huonompi, samoin huonompi kuin vertailukaupungeissa. Työikäisten **alueelliset** erot ovat erittäin suuret (25,6–49,3 %).

Työikäisistä **itsensä yksinäiseksi tuntevia** on 15,5 %. Yksinäiseksi itsensä kokevien osuus kasvoi voimakkaasti 2018 ja 2020 välillä (10,4 % -> 14,1 %). Valtuustokaudella kasvun vauhti on kuitenkin hidastunut. Yksinäiseksi itsensä tuntevia on Turussa eniten verrattuna kaikkiin vertailukaupunkeihin, samoin kuin koko Suomeen (13 %) verrattuna. Myös eri **alueilla** yksinäiseksi itsensä kokevien työikäisten osuus vaihtelee suuresti (7,1–20,8 %).

Työikäisissä **psykykinen kuormitus** (24,5 %) on myös suurinta verrattuna muihin vertailukaupunkeihin kuin koko Suomeen (19,3 %). Kuluneella valtuustokaudella se on noussut n. 5

prosenttiyksikköä. Työikäisten psyykkisessä kuormituksessa näkyy myös **alueittain** isot erot. Vähiten kuormittuneella alueella 12,5 % kokee psyykkistä kuormitusta, kun eniten kuormittuneilla alueilla jopa lähes 30 % kokee psyykkistä kuormitusta.

Työikäisistä **heikkoa osallisuutta** kokee 14,2 % ja **alueittain** tarkasteltuna heikko osallisuuden tunne vaihtelee erittäin paljon (6,8–22,5 %).

Työikäisten **päivittäin tupakoivien** määrä jatkaa ilahduttavasti laskua siten, että enää n. joka kymmenes polttaa päivittäin, kun vielä vuonna 2014 heitä oli vajaa 16 %. Turussa tupakointi oli hieman yleisempää kuin muissa vertailukaupungeissa, mutta hieman pienempää kuin valtakunnassa keskimäärin (11,3 %).

Päivittäin jotain tupakka- tai nikotiinituotteita käyttävien osuutta on lisäksi uusimmassa tutkimuksessa selvitetty. Samaan aikaan kuin työikäisten päivittäin tupakoivien määrä on laskenut, on jotain nikotiinituotteita käyttävien osuus Turussa jopa 17,3 % ja samalla tasolla kuin koko hyvinvointialueella (16,7 %). Suomessa (16,1 %) sekä muissa vertailukaupungeista Helsingissä ja Espoossa käyttäjiä on hieman vähemmän ja Oulussa käyttö suunnilleen Turun tasolla (17,8 %).

Alkoholia liikaa käyttävien osuus on työikäisissä (AUDIT-C) pysynyt suunnilleen ennallaan jo vuodesta 2018 alkaen ollen 31,3 %. Myös alkoholin käytössä Helsingissä ja Espoossa käyttäjiä on hieman vähemmän ja Oulussa enemmän (32,2 %) kuin Turussa. Liikaa käyttävien osuus on kuitenkin pitkällä aikavälillä laskenut, kun vielä 2010-luvun alkupuolella liiakäyttäjiä oli työikäisissä lähes 40 %.

Ravitsemussuosituksen mukaan **useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja** syöviä on Turussa 27,4 %, mikä on hieman koko maan tasoa (26,5 %) tasoa parempi, mutta muissa isoissa vertailukaupungeissa erityisesti Helsingissä ja Espoossa työikäiset syövät kasviksia enemmän ja Oulussa ollaan Turun tasolla.

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus työikäisissä on vähän pienentynyt vuoden 2020 mittauksesta. Heitä on Turussa n. 56 %, mikä on valtakunnan keskiarvoa. Vertailukaupungeissa Helsingissä, Espoossa ja Oulussa liikutaan hieman enemmän.

Lihavien osuus jatkaa nousuaan lähes kaikissa isoissa kaupungeissa, mutta nousuvauhti on vähentynyt viimeisten vuosien aikana. Turkulaisista työikäisistä noin viidennes on lihavia, kun koko maassa lihavia on noin neljännes.

Työikäiset käyttävät **kuukausittain jotakin kulttuuripalvelua** (37 %) enemmän kuin valtakunnassa keskimäärin (30,6 %). Isoista kaupungeista Espoossa palveluja käytetään hieman enemmän ja Helsingissä jopa 8 % enemmän.

Turussa **itsensä täysin tai osittain työkyvyttömäksi kokevien** 20–64-vuotiaiden osuus (19,7 %) on suurin verrattuna muihin isoihin kaupunkeihin, mutta samalla tasolla kuin koko Suomessa keskimäärin (19,9 %). Mittarista ei ole saatavilla aiempaa tietoa vertailtavaksi. Työikäisten **alueelliset** erot työkyvyttömäksi itsensä kokeneiden joukossa ovat erittäin suuret (14,9–31,3 %).

Maahanmuuttajataustaiset kokevat työkykynsä kaikkiaan paremmaksi. Heistä 20,3 % kokee itsensä täysin tai osittain työkyvyttömäksi. Heilläkin alueelliset erot ovat isoja (15,8–23,1 %), mutta sukupuolittain tarkasteltuna erot ovat vieläkin isompia (11,9–31,5 %).

Työikäisistä niitä, jotka **eivät usko jaksavansa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka** on runsas viidennes (23,5 %). Tilanne on aavistuksen parantunut edellisestä mittauksesta vuodesta 2020 (24,7 %) ja parempi kuin koko maassa (26,5 %) ja vertailukaupungeista Helsingissä ja Espoossa tällaisia henkilöitä on vähemmän.

Koronapandemian aikana voimakkaasti kasvaneet **sairauspäivärahat** ovat laskeneet lähes samalle tasolle (114 henkilöä/ 1000 asukasta) takaisin kuin koronaa edeltävänä aikana niitä on ollut kaikkialla Suomessa. Turkulaisille sairauspäivärahoja on myönnetty koko maata (123) ja kuutoskaupungeista Oulua (138) vähemmän.

Sairauspäivärahaa on myönnetty yhä kaikkein eniten **mielenterveysperusteisesti** ja saaneiden määrä on noussut vuodesta 2015 alkaen koko ajan yhteensä noin 17 %. Kasvu on ollut Turussa samanlaista kuin koko Suomessa. Kaikissa vertailukaupungeissa mielenterveysperusteisia sairauspäiviä on myönnetty Turkua vähemmän. Kaikista sairauspäivärahoista mielenterveysperuste oli syynä 33 %:lla, kun 2023 tämä syy oli 18,75 % kaikista sairauspäivärahoista.

Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on ilahduttavasti pienentynyt viime vuosien aikana niin Turussa kuin koko Suomessa. Turkulaisista 5,4 % on saanut työkyvyttömyyseläkettä, mikä on hie-
man koko maata (6 %) ja vertailukaupungeista Oulua (6,5 %) vähemmän.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt ovat työikäisillä yleisimmin (2,8 %) työkyvyttömyyseläkkeen syynä. Tules-ongelmat olivat syynä 0,5 %:lla ja verenkiertoelimistön syyt vain 0,2 %:lla. Turun tilanne on valtakunnan tasolla (2,9 %). Muista vertailukaupungeista vain Oulussa (3,2 %) mielenterveyshaasteet ovat työkyvyttömyyden selittäjinä isompia.

Syrjintää työssä tai työnhaussa kokeneita on ollut 18,5 %, mikä on vertailukaupunkeihin nähden Espoon kanssa samalla tasolla, mutta muihin verrattuna isompaa, samoin koko Suomeen (14,5 %). **Maahanmuuttajataustaisista** vastaavaa syrjintää oli kokenut 20,6 %. Sen sijaan maahanmuuttajataustaisista jopa 40 % on vastannut kokeneensa yleistä syrjintää.

4.4. Ikääntyneet

Kuvaaja: Pasi Leino

Ikääntyneistä yli 65-vuotiaista **elämänlaatunsa hyväksi kokee** hieman yli puolet (51,7 %). Ikääntyneiden tilanne on heikentynyt valtuustokaudella (2020: 55,2 %). Hyväksi elämänlaatunsa kokevien määrä on pienempi verrattuna muihin vertailukaupunkeihin, mutta koko Suomen tasolla (51,2 %), jossa se myös heikentynyt (2020: 55,5 %). Yli 75-vuotiaissa elämänlaatunsa hyväksi kokevien määrä hieman laskee (46,6 %) iän myötä, mutta Turussa yli 75-vuotiaiden hyväksi elämänlaatunsa kokevien määrä on ollut kasvussa viime vuosina ja tilanne on parempi verrattuna koko Suomeen (44,8 %), mutta huonompi kuin muissa vertailukaupungeissa. Yli 65-vuotiaissa **alueittain** tarkasteltuna elämänlaadun hyväksi kokevien määrissä on erittäin isot erot (35,4–69,1 %).

Ikääntyneistä yli 65-vuotiaista **terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi** kokevia on hieman alle puolet (47,4 %) väestöstä. Ikääntyneiden tilanne ollut pitkään melko samalla tasolla ja määrä on pienempi verrattuna niin koko Suomeen (46,8 %) kuin kaikkiin vertailukaupunkeihin nähden. Ikääntyneiden terveyden kokeminen keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi vaihtelee myös alueittain paljon (35,8–55,6 %).

Ikääntyneissä kaikissa yli 65-vuotiaissa **itsensä yksinäiseksi tuntevia** on 12,3 %. Yksinäiseksi itsensä kokevien osuus on ollut voimakkaassa kasvussa vuodesta 2018 lähtien, jolloin yksinäiseksi itsensä kokevia oli vain 6,9 %. Kasvun vauhti on kuitenkin onneksi tasaantunut koronavuosista. Yksinäiseksi itsensä kokevia on myös ikääntyneissä eniten verrattuna niin kaikkiin vertailukaupunkeihin kuin koko Suomeen (9,9 %). Vasta yli 75-vuotiaita tarkasteltaessa Helsingissä (12,3 %) on

itsensä yksinäiseksi enemmän tuntevia kuin Turussa. Eri **alueilla** yksinäiseksi itsensä kokevien ikääntyneiden osuus ei vaihtele niin paljon kuin joissain toisissa indikaattoreissa (8,3–16,6 %), mutta tuollakin erolla jollain alueella yksinäiseksi itsensä kokevia on puolet enemmän kuin toisilla.

Kaikilla yli 65-vuotiailla ikääntyneillä myös **psykykinen kuormitus** on Turussa suurinta (11,6 %) verrattuna muihin vertailukaupunkeihin kuin koko Suomeen (9,7 %). Kuluneella valtuustokaudella tilanne on kuitenkin hieman parantunut vuodesta 2020 (12,3 %). **Alueittain** erot vaihtelevat 10–16 % välillä.

65 vuotta täyttäneistä kokee **heikkoa osallisuuden** tunnetta noin joka kymmenes (10,7 %) ja yli 75-vuotiailla tunne hieman kasvaa (11,8 %), mutta on siltikin työikäisiä paremmalla tasolla. Turkulaiset ikääntyneet kokevat osallisuutensa koko maata huonommaksi (8,6 %) samoin kuin vertailukaupungeissa. **Alueittain** heikkoa osallisuutta kaikki yli 65-vuotiaat kokevat vaihtelevasti (7–13,8 %).

Yli 65-vuotiaiden **päivittäin tupakoivien osuus** (8,5 %) on työikäisistä poiketen hieman yllättäen noussut jyrkästi takaisin lähes samalle tasolla kuin viimeksi vuonna 2015 on ollut. Kasvu on ollut voimakkaita 65–74-vuotiaiden kohdalla. Turussa ikääntyneitä päivittäin tupakoivia on nyt enemmän kuin koko maassa (6,2 %) tai muissa vertailukaupungeissa.

Yli 65-vuotiaissa myös **alkoholia liikaa käyttävien** osuus on kasvanut kuluneella valtuustokaudella vertailukaupunkien parhaasta tilanteesta huonompaan samalle tasolle Helsingin ja Espoon kanssa. Alkoholia liikaa käyttäviä oli Turussa 38,4 % (2020: 34,2 %), mikä on koko maahan verrattuna (32 %) enemmän. Jos tarkastellaan pelkästään yli 75-vuotiaita, kasvu on ollut heillä lähes 8 % viimeisen kuuden vuoden aikana (2018: 19,3 %) ja tilanne yhtä huono kuin Helsingissä ja Espoossa.

Ravitsemussuosituksen **useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja** syöviä ikääntyneitä on 39,3 %. Osuus on Oulun ja koko Suomen tasolla (38,8 %). Sen sijaan Espoossa ja Helsingissä kasviksia useasti syöviä ikääntyneitä on enemmän.

Turkulaisista yli 65-vuotiaista **kuukausittain jotakin kulttuuripalvelua** käyttävien osuus (28,4 %) laskee työikäisistä lähes 10 prosenttia alemmas koko Suomen kanssa suunnilleen samalle tasolle (27,9 %) ja vertailukaupunkeja alemmas. Yli 75-vuotiaissa kuukausittain kulttuuripalvelua käyttävien osuus laskee hieman (24,2 %) ja on koko Suomen tasolla (24,3 %), mutta alempana kuin muissa vertailukaupungeissa.

500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien osuus 65-vuotta täyttäneillä on valtuustokaudella laskenut 16,2 %:iin (2020 18,9 %). Vaikeuksia kokevien määrä on ilahduttavasti laskenut alemmaksi kuin koko maassa (17,3 %), mutta on isompaa kuin muissa suurissa vertailukaupungeissa. Yli 75-vuotiaissa 500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevia on 23,5 %, mikä on koko maata (26,8 %) vähemmän, mutta vertailukaupunkeja enemmän.

Ikääntyneistä yli 65-vuotiaista turkulaisista **terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikuvien** osuus on kasvanut kuluneella valtuustokaudella. Heitä on 68 % (2020: 64,6 %). Tämä on hieman enemmän kuin koko maassa (64,3 %) ja vähemmän kuin vertailukunnissa. Jos

tarkastellaan pelkästään yli 75-vuotiaita terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus kasvaa 73,4 %:iin, mikä on koko maan kanssa samalla tasolla.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä/ 10 000 asukasta ovat olleet Turussa hienosti laskussa jo vuodesta 2019 lähtien. Kaatumisiin tarvittavia hoitojaksoja oli vuonna 2023 249,8/ 10 000 asukasta, kun koko maassa niitä oli 332,3 / 10 000 asukasta. Tilanne oli myös parempi kuin verrattuna kaikkiin vertailukuntiin.

5 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden toteutus

5.1. Vuoden 2020 laajassa hyvinvointikertomuksessa nostettujen haasteiden huomiointi

Turun edellistä laajaa hyvinvointikertomusta vuonna 2020 kirjattaessa alkoi koronapandemia. Silloin on todettu, että se tulee todennäköisesti leimaamaan hyvinvoinnin ja terveyden sektorien toimintaa pitkään sekä, että mitä parempia hyvinvoinnin ja terveyden tila sekä rakenteet yhteiskunnassa ovat, sitä paremmat valmiudet yhteiskunnalla on pärjätä myös poikkeusoloissa. Tällöin erityisesti korostuu yhdessä tekemisen merkitys myös hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä ja edistämisessä.

Kertomuksessa kaikkiaan myös todettiin, että hyvinvoinnin edistäminen vaatii monitoimijaista yhteistyötä sekä johtamisen ja toimintatapojen uudistamista. Haasteisiin pitäisi entistä vahvemmin vastata koko kaupungin yhteisenä tekemisenä. Kaupunkilaiset, järjestöt ja yritykset tulee nähdä arvokkaina kumppaneina hyvinvoinnin edistämisessä. Näin hyvinvoinnin edistämistä onkin Turussa vahvasti viety eteenpäin. Hyvinvointia on lähestytty kokonaisvaltaisesti kaikkien tahojen yhteistyönä, jossa on rakennettu myös valtuustokaudella aloittaneen hyvinvointialue Varhan hyte-työn kanssa vahvat yhdyspinnat eri hyte-painopisteiden kanssa. Sote-uudistuksen jälkeen myös koko Uuden Turun hallinnon uudistamisessa yhteisvaikuttavasta johtamisesta on tullut keskeinen ”ohje-nuora”. Johtamista on myös kehitetty enenevässä määrin perustuen tietoon ja ymmärrykseen kaupunkilaisten aidosta tarpeista, joita hyvinvointikertomuksessa myös tuotiin esille.

Kertomuksessa nostettiin esiin hyvinvoinnin kannalta neljä keskeistä haastetta. Voimakkaan **ikärakenteen muutoksen** vuoksi esitettiin, että Turussa tarvitaan ikäihmisten palveluja koordinoiva poikkihallinnollinen rakenne, jolla eri toimialojen palvelut linkittyvät toisiinsa palvelujen vaikutavuuden parantamiseksi ja toiminnan ja talouden tehostamiseksi.

Kertomuksessa todettiin myös, että ikärakenteen muutokseen liittyviä strategisia tavoitteita tulisi priorisoida päätöksenteossa voimakkaammin ja strategiassa linjatuista toimenpiteistä erityisen tärkeitä ovat ikäihmisten fyysistä toimintakykyä ja henkistä hyvinvointia tukevat palvelut.

Yhteisöllisyyden ja kulttuurin kärkihanketyön kautta onkin hyvin paljon panostettu linjausten mukaan iäkkäiden voima-tasapainoharjoitteluun vaikuttavin tuloksin sekä viety niin liikuntaa kuin kulttuurihyvinvointia saavutettavaksi eri asuinalueille ympäri Turkoa.

Poikkihallinnollista toimintatapaa on erityisesti valtuustokauden loppupuolella alettu valmistella Integraatiotoiminnan hyte-yksikössä. Jatkossa tavoitteena on luoda kaikkia palvelualueita koskeva yhteisvaikuttava ja poikkihallinnollinen rakenne, jolla voidaan suunnitelmallisesti kehittää palvelutuotannon erilaisia toimintamalleja ikääntyville ja ylläpitää heidän toimintakykyään. Uutta toimintatapaa pilotoidaan vuoden 2025 aikana.

Turun kaupunki on liittynyt mukaan myös kansalliseen ja pohjoismaiseen Ikäystävällinen kaupunki-verkostoon. Ikäystävällinen kaupunki tarkoittaa kaupunkia, joka on suunniteltu ja kehitetty huomioidaan ikääntyneiden tarpeet ja hyvinvointi. Tavoitteena on luoda ympäristö, jossa ikääntyneet voivat elää turvallisesti, aktiivisesti ja osallistua yhteisön toimintaan sekä sen suunnitteluun. Tämä sisältää esteettömän liikkumisen, helposti saavutettavat palvelut, sosiaalisen osallisuuden ja mahdollisuudet harrastuksiin.

Kuvaaja: Pasi Leino

Toisena haasteena nostettiin esiin jo tuolloin huoli **mielenterveyden kasvusta** kaikissa ikäryhmissä. Todettiin, että tarvitaan lisää panostusta ja koordinaatiota niin ehkäisevän kuin korjaavankin mielenterveyden palveluihin kaikille ikäryhmille.

Vuonna 2023 perustettiin Turun kaupunkiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen erityisasiantuntijan toimi, jonka työnkuvasta 30 prosenttia on allokoitu mielen hyvinvoinnin edistämiseen sekä sen koordinointiin.

Vuosille 2024–2025 on Turun kaupungin palvelualueiden yhteistyönä laadittu mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmat niin lapsille ja nuorille kuin työikäisille ja ikääntyneille, ja niissä kuvattuja toimenpiteitä on lähdetty toteuttamaan. Turun kaupunkiin perustettiin vuonna 2024 poikkisektorinen mielen hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, jonka tavoitteena on ylläpitää ajanmukaista tilannekuvaa, jakaa tietoa ja hyviä käytäntöjä sekä suorittaa mielenterveyden edistämisen arviointi joka toinen vuosi. Arvioinnissa hyödynnetään mielen hyvinvoinnin edistämisen arviointityökalua, jota Turun kaupunki on ollut mukana luomassa yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja hyvinvointialue Varhan kanssa. Turun kaupunki on edustettuna myös Varhan koordinoimissa kuntayhdyshenkilöverkostoissa, joissa mielen hyvinvoinnin edistäminen on yhden yhteistyöverkoston pääteema.

Valtuustokaudella on myös yhteisöllisyyden kärkihankkeen kautta panostettu voimakkaasti osaamisen kasvattamiseen niin henkilöstön kuin järjestöjen koulutuksilla mielen voimavarojen vahvistamiseksi. Lisäksi mielen voimavarojen kannalta keskeisten tekijöiden (esimerkiksi hyvä arki, tunnekuulumisesta yhteisöön ja aktiivisen elämän mahdollistava ympäristö) tukemiseksi on kehitetty alueolohuoneita eri puolille kaupunkia, jotta matalan kynnyksen yhteisöllisyyttä voidaan tukea. Alueolohuoneisiin on lisäksi viety hyvin monenlaista toimintaa, palveluja ja neuvontaa järjestöjen kanssa yhteistyössä. Alueolohuoneissa tehtävällä yhteistyöllä voidaan myös ehkäistä yksinäisyyttä, johon on lisäksi panostettu mm. "Tykkää turkulaisesta"-viestintätyöllä. Hyvinvointia ja terveyttä edistävää matalan kynnyksen toimintaa on jatkossakin kehitettävä alueilla lähellä kuntalaisia. Sisältöjä voidaan yhä kehittää saatujen kokemusten mukaan entistä enemmän haavoittuvassa asemassa olevien tukemiseksi ja erityisesti sellaisilla alueilla, joissa on eniten tarpeita.

Kolmantena valtuustokaudella toimenpiteitä kaipaavana haasteena nostettiin **työ- ja toimintakyvyn edistäminen**. Työ- ja toimintakyvyn turvaamiseksi tulisi panostaa monitoimijaisella yhteistyöllä hyvinvoinnin ja terveyden peruselementteihin (elintavat, osaaminen, osallisuus, ympäristö), koska oli ollut nähtävillä monien lapsien vaikeudet selvitä arjesta ja monilla työikäisillä työllistymisen esteenä on työkyvyttömyys. Lisäksi ikäihmisten määrän kasvaessa heidän toimintakykynsä tulisi tukea, että he kykenisivät elämään itsenäistä ja myös hyvää elämää mahdollisimman pitkään.

Lasten ja nuorten yhteisvaikuttavan muutospilotin keskeisenä tavoitteena onkin ollut aikaansaada monitoimijaisista yhteistyöistä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Poikkihallinnollisessa kehittämistyössä on lasten ja nuorten palveluja tarkasteltu alueellisesti ja pyritty esimerkiksi vahvistamaan lasten ja nuorten hyviä elintapoja panostamalla kaikkien yhdenvertaisen harrastamisen kehittämiseen. Muutospilotin hyvien kokemusten myötä Turku siirtyy 1.6.2025 uuteen organisaatioon, jossa lasten ja nuorten palvelut on koottu yhdeksi palvelualueeksi.

Kuvaaja: Jussi Virkkumaa

Työikäisten työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi on Työllisyyspalvelujen työllisyyskokeilun kanssa alettu kehittää malleja tukea elämänhallinnan haasteita kokonaisvaltaisesti. Kuntien roolin kasvetua työllisyyden edistämisessä vielä entisestään vuoden 2025 alusta on työ- ja toimintakyvyn sekä hyvinvoinnin edistämiseksi alkanut vahva yhteinen palvelualueiden yhteiskehittäminen. Turun kaupungin monipuolisten ja laadukkaiden liikunta-, kulttuuri ja mielen hyvinvointia edistävien palvelujen integrointi osaksi työnhakijoiden työ- ja toimintakyvyn edistämistä onkin jatkossa erityisessä panostuksessa.

Yhteisvaikuttavaa poikkihallinnollista johtamista ja suunnittelua on kehitetty myös fyysisen ympäristön kehittämisessä. Esimerkiksi Pihalla-työryhmän toimesta on eri kaupunginosien investointeja alettu ”korittaa” siten, että kerralla huomioidaan niin liikkumista kuin vaikka esteettisiä arvoja tukevien elementtien rakentaminen ja vielä niin, että huomioidaan kaikenikäisten tarpeet. Näin voidaan samalla aktivoida niin lapsia ja perheitä liikkumaan kuin huolehtia ikääntyneiden mahdollisuudesta ylläpitää toimintakykyään esimerkiksi lähipuistoissa. Vuoden 2020 kertomuksessa nostettiin esille, että keskeinen haaste on kaikkiaan ajatella toimintoja uudella tavalla, joka innostaa kaupunkilaisia käyttämään toimintakykyä tukevia palveluja. Se edellyttää myös uudenlaista palveluohjausta ja viestintää. Tässä yhteisvaikuttavassa viestinnässä on vielä paljon mahdollisuuksia tulevaisuudessa nostaa esille eri näkökulmista vanhoja tuttujaakin mahdollisuuksia.

Myös kaupungin palveluverkon suunnittelussa ja kehittämisessä on monitoimijaisessa yhteistyössä alettu huomioida ihmis- ja asiakaslähtöisyyttä keskeisenä toimintaperiaatteena. Lisäksi palveluverkon hallintaa tukevissa kaupunkitasoisissa ydinprosesseissa, asiakasohjaus- ja ymmärrys, toiminnanohjaus sekä palvelujen elinkaaren hallinnan kehittäminen, korostetaan yhteisvaikuttavaa tekemistä kaiken toiminnan suunnittelun lähtökohtana.

Neljäntenä haasteena nostettiin vuonna 2020 esille **tasapuolisen aluekehityksen turvaaminen**, jossa kehittämisresurssit sekä hyvinvoinnin kannalta merkittävien toimenpiteiden optimointi ja niiden kohdistaminen tasapuolisesti alueiden erityispiirteet (asukastarpeet, rakenne, palvelut) huomioidaan.

Kertomuksen mukaan Turun hyvin erilaisten alueiden veto- ja pitovoimaa tulisi vahvistaa niin fyysistä kuin digitaalista palveluverkkoa sekä fyysistä ympäristöä kehittämällä perustuen tiedolla johtamiseen. Sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen toimintaohjelmaa suositeltiin toteutettavaksi ja sen osana lähiöohjelma, jossa tarkastellaan resurssien uudelleen ohjausta sekä uudenlaista yhteistyötä ja totuttujen toimintatapojen muuttamista. Yhteisöllisyyden kärkihankkeessa onkin tehty pormestariohjelman mukaisesti lähiötarkastelua poikkihallinnollisesti sekä yhteistyössä ulkoisten kumppaneiden (mm. yritykset, yhdistykset, omistajat, kehittäjät, 3-sektorin toimijat) että kaupunkilaisten kanssa.

Tarkastelun seurauksena Turku on voimakkaasti panostamassa segregatiotyöhön jatkossa, sillä Turun asuinalueiden ja eri sosioekonomisten väestöryhmien väliset erot ovat edelleen kasvussa. Haastetta ratkaisemaan kaupunginhallitus päätti kesäkuussa 2024 yhteisvaikuttavasta segregaatios-
tion ja sen vaikutusten vähentämisen toimintaohjelman rakentamisesta. Ilmiön strategiset näkökulmat on valittu kaupunkitutkimusohjelman tiedesparrauksen tuloksena. Näkökulmia on viisi: 1) lasten ja lapsiperheiden segregaatios-
ion ehkäisy sekä koulusegregaatios-
ion ehkäisy, 2) alueellinen tarvelähtöisyys palveluiden laadussa ja saatavuudessa alueiden erityispiirteet huomioiden, 3) hyvä asuinalueiden koettu laatu kaikilla asuinalueilla, 4) kaupunkitasoinen mahdollisuuksien asuntopoliitiikka ja 5) muunkielisten ja muista kulttuureista Turkuun tulevien alkuvaiheen riittävän tuen varmistaminen.

Kaikkiaan voidaankin todeta, että turkulaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilanteen parantamiseksi on tehty valtuustokaudella eri tahojen toimesta paljon erilaisia kehittämistoimenpiteitä hyvinvointitilanteen kehittymiseksi parempaan suuntaan niin Turun kaupunkistrategia Turku 2030-luvulla kuin Turun pormestariohjelman 2021–2025 mukaisesti.

Kehittämistä on tehty erityisesti yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihankkeen eri osioissa sekä myös kulttuurin kärkihankkeessa. Monien ulkopuolisten rahoitusten turvin on käynnistetty kuluneella valtuustokaudella pormestariohjelman linjausten mukaisia monia uusia hankkeita, joissa päähuomio on ollut erilaisissa hyvinvoinnin huolenaiheissa. Hankkeiden tuotoksia on alusta lähtien pyritty integroimaan osaksi palvelualueiden perustoimintojen kehittämistä, jotta kehitetyt tuotokset jäävät osaksi normaalia toimintaa elämään hankkeiden jälkeenkin. Osa toimenpiteistä on sellaisia, että niiden juurruttamiseksi on jatkettava vielä työtä tulevallakin valtuustokaudella.

Valtuustokauden aikana toteutettuja hyvinvointia edistäviä konkreettisia toimia tuodaan esille liitteessä 1.

5.2. Keskeiset opit valtuustokaudelta

Valtaosa turkulaisista aikuisista voi hyvin. He ovat elämäänsä ja asuinalueeseensa tyytyväisiä, työ- ja toimintakykyisiä sekä monella tapaa toimeliaita ja aktiivisia osallistujia ja harrastajia. Esimerkiksi 4/5 on työkykyisiä, eikä koe psyykkistä kuormitusta, noin 2/3 kokee terveytensä hyväksi, 85 % ei koe itseään yksinäiseksi ja lähes puolet kokee itsensä onnelliseksi sekä elämänlaatunsa hyväksi ja liikkuu terveysliikuntasuosituksen mukaan. Samaan aikaan valtuustokauden aikana ovat erityisesti aikuisväestön erilaiset psyykkiset haasteet kasvaneet niin Turussa kuin koko maassa. Turussa on lisäksi eri asuinalueiden välillä suuria eroja terveydessä ja hyvinvoinnin kokemisessa. Hyvinvointikertomus nostaa esiin näitä kasvaneita turkulaisten hyvinvointia uhkaavia haasteita, sekä lisääntyneitä eriarvoisuutta ja mahdollisesti yhteiskunnan turvallisuutta heikentäviä tuloksia.

Hyvinvointilanteeseen puuttumiseksi ja toimenpiteiden kohdentamiseksi onkin **tunnistettava isot väestöryhmien erot ja pyrittävä kohdentamaan toimenpiteitä erityisesti haavoittuvassa asennassa olevien tukemiseksi**, myös Turun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelman Turku kuuluu kaikille- linjauksen mukaisesti. Tärkeää on jatkossakin jatkaa matalan kynnyksen hyvinvointipalveluiden kehittämistä. Esimerkiksi alueolohuoneissa kaupunkilaiset voivat kohdata toisiaan ja kokea olevansa yhdenvertaisia ja tervetulleita sekä saada tukea ja neuvoa tarvitsemiinsa asioihin. Turun vision mukaan jokaisen tulisikin Turussa voida elää hyvää ja sujuvaa arkea -elää elämänsä parasta aikaa.

Turun voimakkaasti kasvaneen maahanmuuttajataustaisen väestön (1994: 2,0 %, 2004: 5,4 %, 2014: 9,6 %, 2024: 16,7 % asukkaista) kotoutumisen edistämiseksi suomalaiseen yhteiskuntaan on valtuustokaudella perustettu syksyllä 2021 monikanavainen yhden luukun asettautumis- ja kotoutumispalvelukeskus International House Turku (IHT). Osaamiskeskuksessa on saanut matalan kynnyksen alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa 18 eri kielellä.

IHT tuki maahanmuuttajien kokonaisvaltaista kotoutumista maahantulositystä riippumatta laatimalla uusille kaupunkiin muuttaville maahanmuuttajille joko lakisääteisen kotouttamissuunnitelman tai Turkuun asettautumista tukevan vapaaehtoisen asettautumissuunnitelman. Suunnitelmilla on tuettu henkilön työllistymistä ja kiinnittymistä osaksi turkulaista yhteisöä. Asiakkaille on ollut tarjolla myös asumisen ohjausta, sosiaaliohjausta sekä ohjausta yrittäjyyteen. Lisäksi on järjestetty kotoutumista edistävää toimintaa ikääntyneille maahanmuuttajille, maahanmuuttajaäideille sekä heidän lapsilleen varhaiskasvatusta koulutuksien ajan. Lisäksi työllisyyden kuntakokeilussa kotoutuville asiakkaille on tarjottu työelämä- ja opiskelutaitoja sekä kotoutumista parantavia koulutuksia esimerkiksi yrittäjyydestä ja piilotyöpaikoista. Myös eri palvelualueiden sekä Turussa toimivien kotoutumista tukevien järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa on jatkettu jo pitkään Turussa kehitettyjä monipuolisia palveluja ja yhteistyötä kotoutumisen edistämiseksi.

Valtuustokauden lopussa päädyttiin liittämään IHT:n työllistymistä edistävät palvelut elinvoiman palvelukokonaisuuteen kuuluviin työllisyyspalveluihin. Lisäksi konsernihallinnon yhteisvaikuttavassa ohjauksessa on vastuu maahanmuuttajien hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisestä.

Kaikkiaan Turussa onkin tulevaisuudessa tavoitteena mm. edistää kaikkien palvelualueiden henkilökunnan osaamista huomioimaan maahanmuuttajataustaiset mahdollisine erityistarpeineen inklusioperiaatteella omien ns. normipalvelujen suunnittelussa erillispalvelujen sijaan.

Tässä hyvinvointikertomuksessa esitetyn hyvinvoinnin tilannekuvan pohjalta on nostettu palvelualueiden asiantuntijoiden toimesta **keskeisiä haasteita sekä niiden edistämiseksi tulevilla valtuustokaudella tarvittavia keinoja ja toimenpiteitä**, jotta väestöryhmien terveyden ja hyvinvoinnin polarisoituminen saataisiin pysähtymään ja eroja tasoitettua.

Alueelliset erot terveyden ja hyvinvoinnin kokemisessa ovat niin merkittäviä, että esitettäviä **toimenpiteitä on syytä kohdentaa erityisesti haastaville alueille**. Moninaisiin hyvinvointihaasteisiin tulee edelleenkin vastata Uuden Turun mallin mukaisesti **palvelukokonaisuuksien rajat yhdistävällä ja entistä vahvemmallalla yhteisvaikuttavalla johtamisella ja yhteistyöllä** kokonaisvaltaisesti, eikä keskittymällä vain yhteen haasteeseen tai yhden palvelukokonaisuuden toimintaan.

Turkulaisten työ- ja toimintakyvyn sekä hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistämiseksi on tunnistettu seuraavat haasteet sekä niihin puuttumiseksi mahdollisia keinoja:

1. Yksinäisyys ja heikko osallisuus: Yksinäisyys on merkittävä haaste kaikissa ikäryhmissä. Monilla asukkailla on myös heikko osallisuuden tunne, mikä heikentää yhteisöllisyyttä ja vaikuttaa negatiivisesti hyvinvointiin.

Yhteisöllisyyden vahvistamisen ja osallisuuden lisäämisen keinoja:

- Jatketaan asuinalueiden yhteisöllisyyden vahvistamista verkostomaisella yhteistyöllä ja yhteisvaikuttavin toimintamallein (esim. alueolohuoneet, eväitä arkeen-tapahtumat ja liiku lähellä -toiminta).
- Kehitetään yksinäisyyttä ehkäiseviä toimintamalleja mm. yhdistämällä liikuntaa ja kulttuuria ja mahdollistamalla yli sukupolvirajojen tapahtuvia kohtaamisia.
- Panostetaan kuntalaisten osallisuuden vahvistamiseen (esim. asukasbudjetti, pormestarit kylässä -tapahtumat, alueraadit).
- Jatketaan demokratiaprosesseihin liittyviä osallisuuden kehittämistä (esim. kansalaisraadit)
- Arvostetaan ikääntyneiden osaamista ja tarjotaan heille mielekästä tekemistä, jotta he voivat jakaa kokemuksiaan ja olla aktiivisesti mukana yhteisössä (esim. liikuntapapat ja koulumummot- ja vaarit).
- Kehitetään viihtyisiä, esteettömiä ja turvallisia yhteisöllisyyteen ja aktiivisuuteen kannustavia olosuhteita eri asuinalueilla.

2. Liikkumattomuus ja elintavat: liikkumattomuus ja epäterveelliset elintavat ovat yleisiä ongelmia, jotka vaikuttavat niin työ- ja toimintakykyyn kuin työssä ja arjessa jaksamiseen sekä hyvinvointiin.

Liikkumattomuuden ja elintapojen parantamisen keinoja:

- Edistetään työkykyä ja ehkäistään liikkumattomuutta (esim. liikkumisen puheeksiotto-liikuntaneuvonnan ja palveluohjauksen kehittäminen Varha- ja terveystieteen yritysyhteistyössä).
- Jatketaan ryhmämuotoisen liikuntaneuvonnan palvelua, joka tukee laajasti osallistujien elintapojen muutosta (liikkumisen, ravitsemus, lepo ja palautuminen sekä mielen hyvinvointi) ja kehitetään lähitapaamisten rinnalle palvelun skaalautuvuutta lisäävä hybridimalli
- Tuetaan työkyvyn edistämistä hyvinvoinnin keinoin työllisyyspalveluissa sekä yritysten henkilöstöliikunnan/-hyvinvoinnin toimenpiteinä.
- Kehitetään arkiliikuntaan ja omaehtoiseen aktiivisuuteen houkuttelevia ja kannustavia elinympäristöjä, jotka yhdistävät eri ikäryhmiä ja sukupolvia.
- Kehitetään ehkäisevään päihdetyöhön uusia keinoja päihteiden käytön vähentämiseksi.
- Juurrutetaan vaikuttava ikääntyneiden voima- ja tasapainon tehoharjoittelun toimintamalli (kaatumisten ehkäisyn toimenpiteinä).
- Aktivoidaan kuntalaisia kulttuuripalveluiden käyttöön kulttuuripalveluiden viestintää ja houkuttelevuutta kehittämällä.

3. Psykkinen kuormittavuus ja syrjäytyminen: Psykkinen kuormittavuus ja syrjäytymiskokemukset ovat merkittäviä hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa sekä henkiseen että fyysiseen terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja taloudelliseen tilanteeseen.

Mielenterveyden edistämisen ja syrjäytymisen ehkäisyn keinoja:

- Edistetään mielen hyvinvoinnin ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmia yhteistyössä eri palvelualueiden, järjestöjen ja Varhan kanssa.
- Kehitetään palveluiden yhdenvertaista ja tasavertaista saavutettavuutta huomioiden aliedustetut ryhmät (kuten vähävaraiset, vammaiset, maahanmuuttajat).
- Turvataan kasvotusten tapahtuva asiointi ja viestintä digipalveluiden kehityksen rinnalla.
- Jatketaan digituen tarjontaa järjestöyhteistyössä.
- Huomioidaan monikulttuurisuus- ja toimintakyvynäkökulmat kaikessa suunnittelussa ja ohjelmissa sekä vahvistetaan osallisuutta heikompiensaisten keskuudessa.
- Jatketaan ruoka-avun koordinaatiota ja kehittämistä seutuyhteistyössä.

4. Segregaatiokehitys: Alueiden eriarvoistuminen heikentää hyvinvointia ja vaikuttaa negatiivisesti yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemiseen.

Segregaation ehkäisyn keinoja:

- Huomioidaan asunnottomuus osana asuntopoliittikkaa sekä selkeytetään asuntopoliittikkaan liittyvät keinot, joilla voidaan vaikuttaa kohtuuhintaisen asumisen edellytyksiin ja pitkäaikaisasunnottomuuteen.
- Kehitetään turvallisia, houkuttelevia elinympäristöjä (lähiluonto, kevyen liikenteen väylät, leikkikentät, puisto- ja viheralueet).
- Lisätään koettua turvallisuuden tunnetta monialaisessa yhteistyössä sekä kehitetään turvallisen liikkumisen edellytyksiä alueilla.

5. Hyvien väestösuhteiden edistäminen: Hyvien väestösuhteiden kautta vahvistetaan eri väestöryhmien välistä myönteistä vuorovaikutusta, kunnioitusta ja turvallisuuden tunnetta sekä lisätään luottamusta yhteiskuntaan. mm. yhteiskuntarauhan, kotoutumisen ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Hyvien väestösuhteiden edistämisen keinoja:

- Tehdään yhteistyötä hyvien väestösuhteiden edistämiseksi eri yhteisöjen kesken.
- Edistetään erilaisten kulttuurien ymmärtämistä ja kulttuurisensitiivisyyttä viharikosten ja vihapuheen vähentämiseksi.
- Koulutetaan henkilökuntaa ymmärtämään paremmin moninaistuneen yhteiskunnan huomiointia palveluissa.
- Kehitetään kodin ja koulun yhteistyötä monikulttuuristen perheiden kanssa.
- Tarjotaan monikielistä viestintää kotoutumisen alkuvaiheessa ja ehkäistään syrjinnän kokemuksia maahanmuuttajataustaisten osalta.

Lisäksi ikäryhmäkohtaiset painotukset hyvinvointihaasteissa:

- **Nuoret aikuiset/Työikäiset:** Vanhemmuuden tukeminen, työkyvyn edistäminen, yksinäisyyden ehkäisy ja liikunnan lisääminen.
- **Ikääntyneet:** Yhteisöllisyyden vahvistaminen, ehkäisevä päihdetyö, liikkumattomuuden ja kaatumisten ehkäisy sekä kulttuuripalveluiden käyttöön aktivoiminen.

6 Liitteet

Liite 1 Hyvinvointia edistäneitä toimenpiteitä valtuustokaudella

Mihin kehittäminen liittyy	Mitä tehty KAIKKIEN IKÄRYHMIEN hyvinvoinnin edistämiseksi	Vastuutoimijat
Turvallisuus	Opastamisen konseptin mukaisen opastamisen toteutus	Kunnossapito, Keskustan kehittämisen kärkihanke, Toimitilojen rakennuttaminen
Liikkuminen	Pyöräilyn tavoiteverkko hyväksyttiin 2023.	Liikennesuunnittelu
	Pyöräpysäköintipaikkoja on toteutettu 2022–2024 katualueille 126 eri paikkaan yhteensä 2985 paikan verran. Vuodelle 2025 on suunnitelmassa 118 uutta telinettä. 2023 toteutettiin pyörätalli (sisätila) Kupittaalle. Myös muita uusia kokeiluita on suunniteltu ja toteutettu. Lisäksi tilapalvelut ovat kehittäneet koulujen ja muiden palvelukohteiden pyöräpysäköintiä.	Liikennesuunnittelu, Kunnossapito, kaupunkiliikkumisen ratkaisut, tilapalvelut
	Pyöräteiden talvikunnossapitoa on kehitetty systemaattisesti lisäämällä vuosittain tehostetun talvikunnossapidon piiriin kuuluvia teitä.	Liikennesuunnittelu, Kunnossapito
	Uusia pyöräiteitä rakennettu.	Kaupunkirakentaminen
	Uusi kaupunkipyöräjärjestelmä otettiin käyttöön heinäkuussa 2022 (pyöriä 700 kpl ja asemien määrä yli 200 kpl).	Kaupunkiliikkumisen ratkaisut
	Penkkien lisääminen reitistöjen varrelle	Viherympäristö
Turvallinen liikkuminen	Suojateiden parannukset (mm. Reunakiven ja valaistuksen korjaukset)	Kaupunkirakentaminen
	Sähköpotkulautaoperaattorien kanssa on tehty monipuolista yhteistyötä turvallisuuden lisäämiseksi toimintatapoja sopimalla	Kaupunkiliikkumisen ratkaisut
	Sähköpotkulaudoille maalataan kesäisin pysäköintiruutuja.	Kaupunkiliikkumisen ratkaisut
	Kaupunki on palkannut kesäkausiin skuttipartion, jonka tehtävinä on ollut erinäisten ongelmien havainnointi ja ratkaiseminen (kesästä 2023 alkaen)	Kaupunkiliikkumisen ratkaisut
	Liikenneturvallisuusohjelma hyväksyttiin kesäkuussa 2023, ja sen täytäntöönpano aloitettiin loppuvuodesta 2024. Liikenneturvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä toteutetaan poikkihallinnollisesti.	Liikennesuunnittelu, Kaupunkirakentaminen

Viihtyisyys	Tehty 3/30/300-konseptin mukainen nykytilanteen tarkastelu Yggdrasil -hankkeessa	Kaavoitus
	Katu- ja puistopuiden lisääminen	Toteutussuunnittelu, Kaavoitus, Kunnossapito
	Peruskorjatut ja uudet puistokohteet	Kaupunkirakentaminen
	Kesäkatukokeilua jatkettu toistaiseksi	Kaavoitus, Kunnossapito
Viihtyisyys, luonto-kaupunki	LUMO-ohjelman hyväksyminen ja toimenpiteiden käynnistäminen	Ympäristönsuojelu, kunnossapito
	Puistometsäohjelman laatiminen vuosittain	Kunnossapito
	Sinivierherttoimen käyttöönnotto 2021 (pihojen vehreys)	Kaavoitus, Rakennusvalvonta
Viihtyisyys, liikuminen	Uimarantaselvitys hyväksyttiin v. 2024	Merellinen Turku -kärkihanke, Liikuntapalvelut, Kaavoitus, Toteutussuunnittelu
	Kävelyn ja oleilun kehittämisohjelma hyväksyttiin 2023.	Kaavoitus, Liikennesuunnittelu
Hyvinvointi, tasa-arvoisuus ja turvallisuus	Turun kaupungin kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelma (SUMP) hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa 2024, joka pitää sisällään monipuolisia kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen lisäämiseen tähtäviä toimenpiteitä.	Kaupunkiliikkumisen ratkaisut.
Liikkumattomuus ja turvallinen liikkuminen	Kaupunkilaisia on kannustettu monin keinoin aktiiviseen ja turvalliseen arkiliikkumiseen osana EU-rahoitteista Scale-up-hanketta ja muita ulkoisen rahoituksen hankkeita, yhteistyössä eri sidosryhmien ja kaupungin palvelualueiden kanssa.	Kaupunkiliikkumisen ratkaisut
Segregaation ja syrjäytymisen vähentäminen sekä yhteisöllisyyden lisääminen	Koulu alustana-konseptointi; tarkoituksena avata koulujen sekä kouluja ympäröivät tilat koulupäivien ulkopuolisina aikoina vapaa-ajan toiminnoille. Koulu tilana kokoaa yhteen alueen vapaa-ajan toiminnot ja niiden järjestäjät sekä yhdistää ne asukkaiden tarpeisiin	Lasten ja nuorten palvelukonaisuus, Hyvän mielen Turku
Yksinäisyys ja syrjäytyminen	Alueolohuoneet sekä Vimman yökahvilatoiminta; monipuolista aktivoivaa toimintaa, vapaan oleskelun tiloja sekä palveluohjausta ja neuvontaa kaikille ikäryhmille	Yhteisöllisyyden kärkihanke; Hyvän mielen Turku, Nuorisotyöllä Turvallisempi Turku-hanke
Yksinäisyys	Tykkää turkulaisesta-toiminta /uutiskirjeet ja viestintä	Yhteisöllisyyden kärkihanke; Hyvän mielen Turku
Mielenterveys ja päihteiden käyttö	Mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön rakenteet vakiintuneet sekä kunnan sisällä että Varhan ja järjestöjen kanssa	Hyte
	Turkuun perustettu mielen hyvinvoinnin edistämisen työryhmä	Hyte

	Työikäisten ja ikääntyneiden mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelman laatiminen vuosille 2024-2025 + sen toimeenpano	Hyte, Yhteisöllisyyden kärkihanke, liikunta- ja kulttuuri-palvelut
	Kansallinen hyvän mielen kunta –tarkistuslista ehkäisevän mielenterveystyön tilanteen arvioimiseksi ja kehittämiskohteiden tunnistamiseksi	Yhteisöllisyyden kärkihanke; Hyvän mielen Turku
	Mielen hyvinvoinnin edistämisen arviointityökalu laadittu yhteistyössä Thl:n, Varhan ja muiden pilottikuntien kanssa.	Hyte
Asumisen ongelmat	Turussa lisätty asumisneuvontapalvelun resurssia viidellä asumisneuvojalla. Palvelu on tarkoitettu kaikkien turkulaisten käyttöön. Palvelun koordinoiti hyte-tiimillä.	Hyte
	Turku on mukana ja sitoutunut hallituksen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelmaan	Hyte
Laaja hyvinvointi	Monitoimijainen tiedotus tukitoimista ja toimien ripeä kehittäminen korona-poikkeusoloissa	Hyte koordinoit
	Tietopohjan vahvistaminen resurssien kohdentamisen tueksi; mm Puhti-yhteistyö, lisäotokset Terve-Suomi, MoniSuomi, kouluterveyskysely ja klusteroinnit + aluetiedon tietopankki	Hyte
	Tilannekuvajohtamisen pilotointi sis. tilannehuone kansallisena Aurora AI -yhteistyönä	Yhteisöllisyyden kärkihanke; Hyvän mielen Turku
	Ruoka-aputoiminnan kehittäminen	Hyte
	Sote-uudistuksen hyte-yhdyspintojen määrittely ja rakentaminen, sis. alatyöryhmätyö ja palveluketjut	Hyte
	Vaikutusten ennakkoarvioinnin käynnistäminen	Hyte
	Järjestöavustusten uusjako, hyte-avustusten kriteeristön päivitys ja avustusyhteistyö Varhan kanssa	Hyte
Yhdenvertaisuuden edistäminen	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutukset	Eri palvelualueet
	Yhdenvertaisuusmittaristo kehitetty kestävän kehityksen mittarien pohjalta ja tarkasteltu tilannetta sukupuolittain koulutuksen ja ikäryhmien mukaan	Hyte ja Tietopalvelut
Osallisuus	Asukkaiden osallistaminen kaavoituksessa, sekä suunnittelussa että toteutuksessa.	Kaavoitus, kaupunkirakentaminen
	Kaupunkiviljelylaatikot vuosina 2016–2022 (noin 700 laatikkoa).	Kunnossapito
	Vaikuttajaryhmien (monikulttuurisuus-, vammais- ja vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuusto ja lapsiparlamentti) toiminnan koordinoiti ja kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen palvelualueiden toiminnan kehittämisessä.	Hyte
	Asukasbudjetin kehittämiskierrokset ja toteutukset	Hyte

	Pormestari kylässä -konseptin kehittäminen	Hyte
	Joukkorahoituksen pilotointi	Hyte
	Asukasbudjetoinnin kierrokset 2 krt (2021–2023 & 2023–2025)	Hyte
	Puntaroivien kansalaiskeskustelujen käyttöönotto (kansalaispaneeli) ja toteutetut puntaroinnit vuonna 2024.	Hyte
	Skidi-dialogien pilotointi 2024 (alakouluikäisten lasten osallisuuden vahvistaminen)	Hyte
Ruoka-aputoiminta	STM:n ruoka-aputoiminnan vuoden 2024 rahoituksen koordinointi ja Varsinais-Suomen ruoka-aputoiminnan verkostotyön käynnistäminen ja kehittäminen	Hyte
	Koulujen hävikkiruokajakelun pilotointi yhdessä SPR:n kanssa viidellä vuonna 2024	Hyte
	Puistoruokailun pilotti Pansiossa ja Halisissa kesällä 2024	Hyte
	Yhteistyö turkulaisten korkeakoulujen kanssa ruoka-toiminnan kestävässä kehittämistyössä	Hyte
	Paikallinen ja kansallinen ruoka-aputoiminnan kehittäminen osana SPR:n ruoka-aputoiminnan kehittämishanketta	Hyte
Liikkumattomuus	Cities For Better Health-verkostotyö lasten ja nuorten harrasteliikunnan edistämisessä ja työkyvyn ylläpitämisessä	Hyte, liikuntapalvelut, yhteistyössä eri kumppanit
	Uudet ulkokuntoilulaitteet ja kuntoportaati; runsaasti uusia kohteita rakennettu mm. Asukasbudjetoinnin mahdollistamana. Käyttöä tuettu viestinnällisin ja tapahtumien keinoin.	Liikuntapalvelut
Liikkumattomuus, työ- ja toimintakyvyn tukeminen, mielen hyvinvointi	Ryhmämuotoisen liikuntaneuvontapalvelun käynnistäminen. Vuoden mittainen prosessi voidaan tällä hetkellä tarjota noin 200 asiakkaalle/v. Toteutus yhteistyössä TULE-tietokeskus, PNK ja Turun AMK, Varha (elintapaohjaus-liikuntaneuvonnan palvelupolkujen kehittäminen).	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku ja Hyvän mielen Turku
Liikkumattomuus, osallisuus	Kulttuurikuntoilun edistäminen (sis. kulttuurikuntoilun esteettömyyskartoitukset ja esteettömyysinfot, uudet reitit)	Liikunta- ja kulttuuripalvelut, Kulttuurin kärkihanke
	Varha-yhteistyön kehittäminen (Elintapaohjaus-liikuntaneuvonnan kehittäminen, Voimaa Vanhuuteen) painotus erityisesti asiakasohjauksen ja palvelupolkujen kehittämisessä.	Yhteisöllinen kärkihanke/Liikkuva Turku
Liikkumattomuus, työ- ja toimintakyky	Liikuntapalveluiden omatoimihinnaston tuoteuudistus / Uusi tuoterakenne mm. kausituotteen (4kk) käyttöönotto / Liiku henkesi -edestä-kampanja,	Liikuntapalvelut

	tavoitteena lisätä kuntalaisten liikunta- aktiivisuutta ja monipuolisuutta	
Toimintakyvyn ylläpitäminen, osallisuus, syrjäytymisen ehkäisy	Soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma 2023–2027. Tilannekuva soveltavan liikunnan kohderyhmästä sekä palveluista, verkostoista ja kehittämistarpeista. Määritellyt kehittämistoimenpiteet liittyvät verkostojen, palveluiden (esim. Saattajakortin, aleryhmähinnonittelun ja Voitas -tehoryhmätoiminnan kehittämiseen), osaamisen ja saavutettavuuden kehittämiseen.	Liikuntapalvelut, esteettömyyskoordinaattori
Kulttuurin lisääminen asuinalueille	Alueolohuoneiden kulttuurisisällöt: säännölliset, osallistavat tilaisuudet (yhteislaulut ym.) ja yhteisötaideteokset alueolohuoneisiin	Kulttuurin kärkihanke, Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku
	Kirjastoautokiertue-konsepti: Kirjastoauton kyydissä taiteilijoiden esityksiä asuinalueille. Pilotoitu -23, pop-up-hakuun -24, vakiintunut malli -25.	Kulttuurin kärkihanke ja kirjastopalvelut.
	Kulttuurin välitilat: uusi toimintamalli, jolla rikastetaan kaupunkikulttuuria sekä lisää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Esim. Pansion Sirkus - kulttuurin välitilaan toteutunut sosiaalisen sirkuksen hanke.	Kulttuurin kärkihanke, tilapalvelut, kirjasto- ja museopalvelut, TFO
Taidetta ja kulttuuria kaupunkitilaan	Useita määräaikaista julkisia taideteoksia esim. parkkimittaritaideprojekti, kansallisen kaupunkipuiston teokset, Kupittaaan BMX-rata, Auransillan äänitaide	Kulttuurin kärkihanke, kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus, kaunistamisrahoitus
	Kulttuuri ja taide mukana aluekehityshankkeissa, esim. kulttuuriranta kehitystyö ja Linnanniemi, Turun ensimmäisen taidekaupunginosan rakentuminen.	Kulttuurin kärkihanke, Keskustan kehittämisen kärkihanke, kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus
	Pop-up-ohjelmahaun konsepti: rikastaa kaupunkikulttuuria, lisää yhteisöllisyyttä, elinvoimaa ja kaupunkilaisten hyvinvointia.	Kulttuurin kärkihanke ja kumppanit
	Tuotu yhteen kulttuurialan ja kiertotalouden toimijoita yhteiskehittämisareenalla lisäten kiertotaloutta ja yhteisöllisyyttä.	Kulttuurin kärkihanke ja Creative Circular Cities -hanke
Kulttuurin saavutettavuus, fyysiset tai taloudelliset esteet ja uudet yleisöt	Kulttuurihyvinvointituotteiden yhtenäistäminen, uudelleenbrändäys ja etsivän kulttuurityön malli: tavoitteena tuotteiden löydettävyyden kunnallisuus ja palveluiden isompi käyttöaste.	Kulttuurin kärkihanke, kulttuuripalvelut ja MDI
	Saavutettavat kirjastokeikat -kokeilu v. 2024	Kulttuurin kärkihanke ja kirjastopalvelut
	Kaikkien museo -hanke: Ei-kävijöiden saavuttaminen ja tutkimus	Kulttuurin kärkihanke ja museopalvelut
	Esteettömyyskartoitukset kulttuurikuntolureiteille v. 23, uusi esteetön reitti v. 2024	Kulttuurin kärkihanke ja kulttuuri- ja liikuntapalvelut

	Biologisen museon esteetön ulkonäyttely	Kulttuurin kärkihanke ja museopalvelut
	Tiedon lisääminen koulutuksilla kaupungin henkilöstölle ja vapaalle kentälle esim. saavutettavuudesta ja moninaisuudesta	Kulttuurin kärkihanke
	TFO:n Bongaa muusikko -viikko: 20 maksutonta konserttia eri puolilla kaupunkia, osa konserteista järjestettiin yhteistyössä Mieli ry:n kanssa (osa Mental Health Art Week -kokonaisuuden ohjelmaa), konserteissa tuotiin esiin taiteen hyvinvointivaikutuksia	TFO
	Monikielisen kielikahvilatoiminnan käynnistäminen	Kirjastopalvelut
	Kirjaston monipuolinen, ilmainen tapahtumatoiminta, myös lähikirjastoissa	Kirjastopalvelut

Mihin kehittäminen liittyy	Mitä tehty NUORTEN AIKUISTEN hyvinvoinnin edistämiseksi	Vastuutoimijat
Segregaation ja syrjäytymisen vähentäminen sekä yhteisöllisyyden lisääminen	Koulu alustana-konseptointi; tarkoituksena avata koulujen sekä kouluja ympäröivät tilat koulupäivien ulkopuolisina aikoina vapaa-ajan toiminnoille. Koulu tilana kokoa yhteen alueen vapaa-ajan toiminnot ja niiden järjestäjät sekä yhdistää ne asukkaiden tarpeisiin.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus, Hyvän mielen Turku
	Nuorten tieto- ja neuvontapalvelutyö Vimmassa, Etsivän nuorisotyön pienryhmätoiminta 16–29 v. Nuorten työpajatoiminta Fendarin työ Vimmassa ja Amiraaliston yksikössä. Nuorten neuvontatalo Hjeltin suunniteltu vuonna 2024 yhteistyössä työllisyys- ja nuorisopalvelut.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Nuorten radikalisoituminen ja jengiytyminen	Tilannekuvajohtamisen kautta luodaan eri toimijoiden yhteistä toimintamallia häiriökäyttäytymiseen puuttumiseen. Useita uusia toimintatapoja kehitetty. Nuorisotyöllä Turvallisempi Turku hankkeen suunnittelu. Ankuriin työskenntely nuorisopalvelut, varha ja poliisi.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Turvataan harrastusmahdollisuudet varallisuudesta huolimatta	Koulu alustana -ajattelua on käynnistetty. Vimman yökahvilatoiminta on suunniteltu ja käynnistetty. Nuorisopalveluiden tarjoamat harrastusmahdollisuudet; Rock academy, Cube ja Vimman tarjonta.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Tilojen kehitys mahdollistamaan nuorten vapaamuotoista oleskelua.	Vimma vol 2 kehitystyö avasi Vimman tiloja vapaa-muo-toiseen oleskeluun ja Vimman kahvila toiminta ja Nuorten Turun tila kehittyi. Nuorten neuvontalo Hjeltin suunnittelutyö.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Mielen hyvinvointi	Mielen hyvinvoinnin koulutuksia työntekijöille järjestetty esim. koulut, järjestöt, nuorisopalvelut vuosina 2020–2024.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

		Yhteisöllisyyden kärki- hanke/Hyvän mielen Turku
	Nuorten hyvinvointitapahtumat yhteistyössä järjestötoimijoiden kanssa	Hyte, yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku
Terveystiedon edistäminen	"Projektirahoituksella on lisätty 2. asteen opiskelijoiden liikumista ja opiskeluhyvinvointia" Nuorten Turun toiminnassa harrastuskokeilut kannustavat liikunnalliseen elämäntapaan.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Yksinäisyys /ettei nuori jää yksin tai syrjään.	Syksyllä-23 aloitettu kehittää sähköistä ilmoituskanaavaa, jonka kautta perusopetuksen ja 2.asteen opiskelijat voivat ilmoittaa koulussa kokemastaan häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta koulun johdolle. Lisäksi päivitetään toimintamalli, miten ilmoitukset käsitellään ja viedään eteenpäin.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
	Nuorisopalveluiden etsivä nuorisotyö ja Nuorten Turun tieto- ja neuvontapalvelu ovat auttaneet nuoria löytämään itselle sopivia ryhmiä sekä toimintaa ja ohjanneet apua tarvitsevia yksilötapaamisissa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
	Asukasbudjetilla Valo-Valmennusyhdistys on tuottanut etsivää nuorisotyötä toisen asteen oppilaitoksissa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Terveet elämäntavat ja arjen hallinta	Korona-aikana Nuova-projektilla lisätty resursseja 2. asteen ammatillisessa oppilaitoksessa tehtävään nuorisotyöhön.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
	ESR-rahoitteinen DigiPoint-hanke käynnisti nuorten aikuisten digialalle kohdentuvan työmuodon, jossa digialaan tutustumisen lisäksi tuetaan nuoren arjenhallintaa, työelämä-/opiskelutaitoja sekä löydetään nuoren tulevaisuudelle yhdessä suuntaa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
	Fendarin työvalmennus ja Starttipaja toteuttavat ohjauksia 16-29 vuotiaalle elämänhallinnan ja työelämätaitojen tueksi.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
Taloustaidot	Velkaneuvonnan ym. asiantuntijat ovat käyneet puhumassa Turun ammatti-instituutin koulutalojen teemapäivissä. Lisäksi on hyödynnetty pelillisyyttä käsitellessä aihetta 2. asteen opiskelijoiden kanssa.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus
	Fendarin työpajatoiminta tarjoaa ohjauksessaan osaaamista arjen taloustaidosta ja myös yritystoiminnasta.	Lasten ja nuorten palvelukokonaisuus

Mihin kehittäminen liittyy	Mitä tehty TYÖIKÄISTEN hyvinvoinnin edistämiseksi	Vastuutoimijat
Mielen hyvinvointi	TAI:n henkilökunnan jaksamisen tukeminen sekä osaamisen kasvattaminen valmennuskokonaisuudella; konkreettisia työkaluja työyhteisössä sekä opiskelijoiden kanssa toimimiseen	Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku, Turvallinen toinen aste, Kasvatus ja opetus
	Mielen hyvinvoinnin ABC-mallin tutkimus ja mallin pilotointi Työpisteen tuotannossa	Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku
	Liikkeelle työikäisten ryhmäliikuntaneuvontaryhmiin kehitetty mielen hyvinvoinnin edistämisen osio	Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku, Hyte
Mielenterveys ja päihteiden käyttö	Työikäisten mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelman laatiminen vuosille 2024- 2025 + sen toimeenpano	Hyte, yhteisöllisyyden kärkihanke, liikunta, kulttuuri
	Työikäisille järjestetty hyvinvointiwebinaareja ja –tilaisuuksia (vanhempainilaisuuksia, nuorten aikuisten tapahtuma...)	Hyte, Yhteisöllisyyden kärkihanke; Hyvän mielen Turku
	Selvästi jees –hankkeen tukitoimet ja osaamisen kehittäminen huoltajien ja nuorten aikuisten päihteidenkäytön ehkäisemiseksi	Hyte, Kasvatus ja opetus
	Syrjäytymisen ilmiön seurantamallin käyttöönotto (nuoret aikuiset)	Hyte
Mielen hyvinvointi, liikkumattomuus, työkyvyn tukeminen, kulttuurin saavutettavuus	Työpisteen tuotannon työntekijöiden hyvinvoinnin edistämisen malli: työn tauottaminen taukojumpan keinoin on otettu käyttöön Pansion ompelimossa ja Kanslerintielle, kulttuurin, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin sisältöjä hyvinvoinnin ja työssä jaksamisen tueksi	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku ja Hyvän mielen Turku, Kulttuurin kärkihanke ja liikunta- ja kulttuuripalvelut
Liikkumattomuus, työkyvyn tukeminen	Liikkumisen puheeksioton ja palveluohjauksen mallin luominen kolmen Turussa toimivan yksityisen työterveyshuollon toimijan kanssa. Työryhmän laajentaminen 2025.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Liikkuva Turku
	Kaupungin henkilöstöliikunnan ja palautumista edistävien toimintatapojen kehittäminen. Työryhmä nimetty ja alkukartoitus tehty, toimenpidesuunnitelma ja toimenpiteiden käynnistäminen 2025 alkaen.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku, henkilöstöpalvelut, kaupunkiympäristö, Länsirannikon työterveys ja Keva
	Työikäisten liikuntapalveluvision luominen ja ohjauspalveluiden uudistus seurayhteistyönä.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku
Liikkumattomuus, työkyky ja elinvoima	Hyvinvoinnista-elinvoimaa -ohjelman valmistelu. Suunnitellut toimenpiteet sisältävät kolme kokonaisuutta: 1.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku

	Työkyvyn ja työelämän kehittäminen esim. liikkuvampaa ja palautumista edistävää työelämää lisäävät toimenpiteet sekä työllisyyspalveluiden ja työterveyshuoltojen liikunnan palveluohjauksen ja puheeksioton kehittäminen. 2. liikuntaneuvonnan kehittäminen sekä 3. liikunta-alan yritysysteistyön kehittäminen.	
Liikkumattomuus, syrjäytyminen	Suomi Tutuksi / kotouttamisen tukeminen (palveluiden ja liikuntapaikkojen esittely)	Liikuntapalvelut
Kulttuurin saavutettavuus ja uudet yleisöt	Kimmoke-korttilaiset sekä kotoutumiskoulutuksen Suomi tutuksi -ohjelman opiskelijaryhmät TFO:n avoimissa kenraaliharjoituksissa	TFO ja kulttuurin edistämisen vastuualue
	Lukemisen tuki aikuisten lukemisen haasteisiin (päävystys ja lukutukikassit)	Kirjastopalvelut
	Erilaisten työttömien ja muiden erityistä tukea tarvitsevien kirjastoryhmät	Kirjastopalvelut

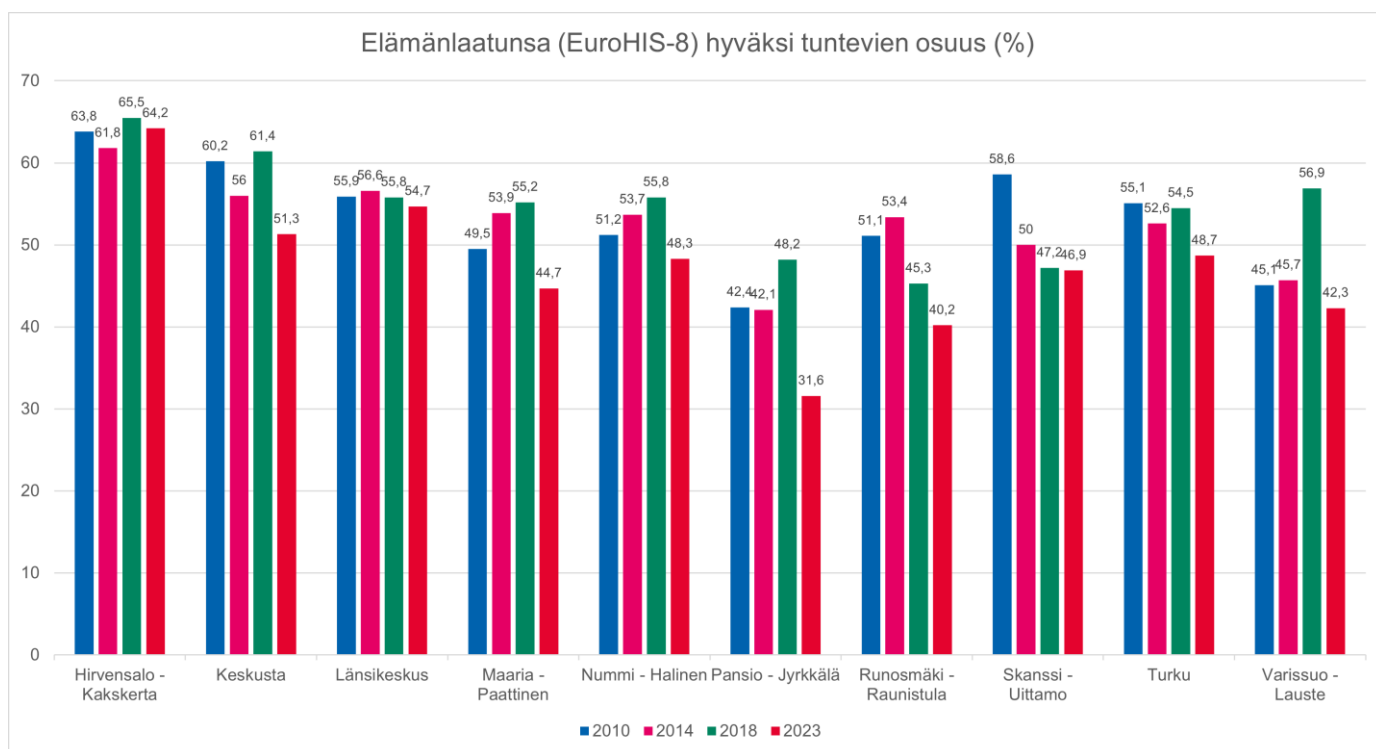
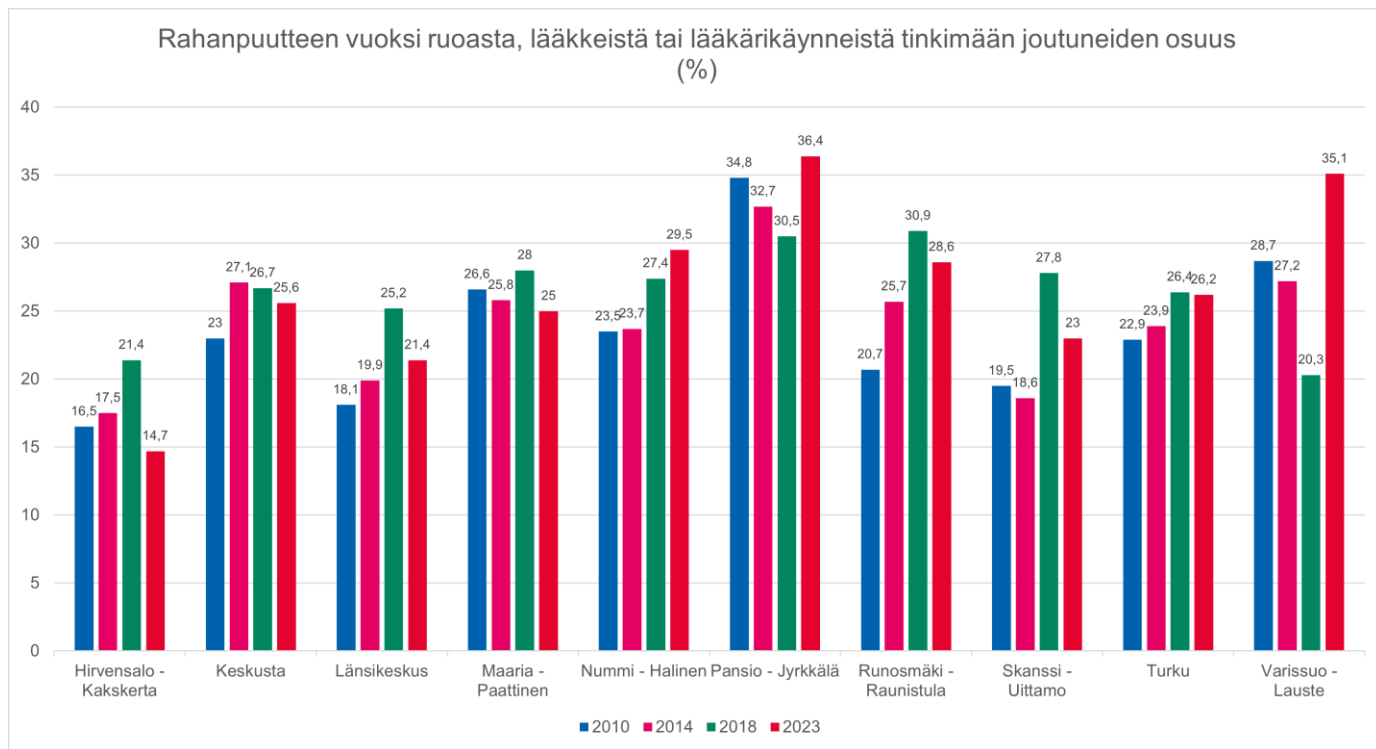
Mihin kehittäminen liittyy	Mitä tehty IKÄÄNTYNEIDEN hyvinvoinnin edistämiseksi	Vastuutoimijat
Liikkumattomuus, yhteisöllisyys	Penkkien lisääminen (113 kalusteryhmää, 2012 kiintopenkkiä.)	Kunnossapito
	Ikäihmisten kohtaamispaikkatarpeista tehty selvitys (benchmarking muihin kuntiin + haastattelututkimus)	Pihalla -työryhmä
Mielen hyvinvointi	Liikkeelle senioreiden ryhmäliikuntaneuvontaryhmiin kehitetty mielen hyvinvoinnin edistämisen osio	Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku, Hyte
Mielenterveys ja päihteiden käyttö	Ikääntyneiden mielen hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma tehty ja suunnitelmaa toteutetaan käytännössä.	Hyte, Yhteisöllisyyden kärkihanke; Hyvän mielen Turku, liikunta, kulttuuri
	Lanseerattu 65+ mielen hyvinvointi-tapahtumat	Hyte, Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku
	Ikääntyneiden Liikkeelle-ryhmiin viety mielen hyvinvointikokonaisuuksia	Hyte, Yhteisöllisyyden kärkihanke/ Hyvän mielen Turku
Esteettömyys	Esteettömyysohjeet seutukunnalle ja niiden levitys	Hyte, kaupunkiympäristö
Ikäystävällinen kaupunki	Ikäystävällinen kaupunki-verkostotyön sekä osaamisen edistäminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla mm. SYKE:n Ikkunahankkeessa ja Nordic network for age-friendly cities verkostossa	Hyte
Ikääntyneiden hyvinvointi, yksinäisyys ja yhteisöllisyys	Järjestökumppanuudella toteutetut hyvinvointitoimet: Testamenttivarojen jako hyte-toteutuksiin ideahakukilpailulla 2021–2023	Hyte ja palvelualueet
	Testamenttivarojen kohdentaminen ikääntyneiden kaikille avointen virkistyspalveluiden tuottamiseen yhdessä	Hyte ja palvelualueet

	liikunnan, kulttuurin, kaupunkiympäristön ja järjestöjen kanssa sekä Ruusukorttelin ja Lehmusvalkaman hyvinvointikeskusten käynnistäminen toiminta-alustana.	
	Ikääntyneiden palvelujen kaupunkitasoisen kehitystyön käynnistys	Hyte ja palvelualueet
Yksinäisyys, osallisuus, toimintakyky, mielen hyvinvointi, liikkumattomuus	Matalankynnyksen Liiku lähellä toimintaa kehitetty 40:lle asuinalueelle, osallistujia n 1200 /v sekä luotu malli, jolla yhdistykset ovat toiminnan toteuttajia.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku
Toimintakyvyn heikkeneminen, kaatumiset, liikkumattomuus, osallisuus	+75 VoiTas-tehoryhmätoimintaa laajennettu 55 %, ryhmä tarjotaan vuosittain 450–500:lle ikääntyneelle. Lisätty merkittävästi muitakin voima- ja tasapainoharjoittelumahdollisuuksia ikääntyneille.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku ja liikuntapalvelut
	Seniorirannekkeen kehittäminen; palvelua uudistettu vastaamaan paremmin ikääntyneen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin lisäämällä ohjattua liikuntaa, kulttuuri- ja luontoelämyksiä, luentoja, penkkiurheilua, luontoliikuntaa jne. ja panostamalla lähipalveluihin asuinalueilla.	Liikuntapalvelut
	Viestinnän kehittäminen harrastamisen lisäämiseksi, mm. Senioreiden hyvinvointiopas, etsivä ja jalkautuva työ, laajempi printtimainonta testamenttirahan avulla.	Liikuntapalvelut ja yhteisöllinen Turku kärkihanke/Liikkuva Turku
	Yksityiset kuntokeskukset osana ikääntyneiden liikunnan palveluketjua-pilotti ja osaamisen kehittämisen toimet liikunta-alan yksityissektorille.	Liikuntapalvelut
	Ikääntyneiden liikkumaan ja harrastamaan aktivoivien tapahtumien kehittäminen ja uudistaminen, mm. Testipäivä ja Eväitä Arkeen hyvinvointitapahtuma.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku ja liikuntapalvelut
	Ikääntyneiden liikunnan ja liikkumisen vision luominen ja toimeenpano. Palvelurakenteen uudistus.	Yhteisöllisyyden kärkihanke/Liikkuva Turku ja liikuntapalvelut
Kulttuurin saavutettavuus, fyysiset esteet	Kamera kiertää: interaktiivinen OmaKirjasto-lähetys palvelutaloihin, yhteistyössä Varha. Pilotti kärkihankkeessa v. -23, testamenttirahoitus v. -24	Kulttuurin kärkihanke ja kirjastopalvelut
	Musiikkia Vanhalla Raatihuoneella, jatko testamenttirahoin	Kulttuurin kärkihanke ja kirjastopalvelut
	Konserttikiertueet ikääntyneiden asumisyksiköissä ja palvelutaloissa, TFO:n kevään yleisötyöviikko ja joulukiertue, koordinaatio yhteistyössä Varhan kanssa	TFO
	TFO:n Virtuaalikonserttikiertue palvelutaloissa ja yhdistysten tiloissa	Kulttuuripalvelut ja TFO
	Saanko luvan? -tanssikonserttitallenne, jakelu Varhan kulttuuriasiantuntijoiden kautta Varhan asumisyksiköihin	TFO
	TFO:n avoimet kenraalit sekä seniorirannekelaitsten erityiset lippuedut	TFO

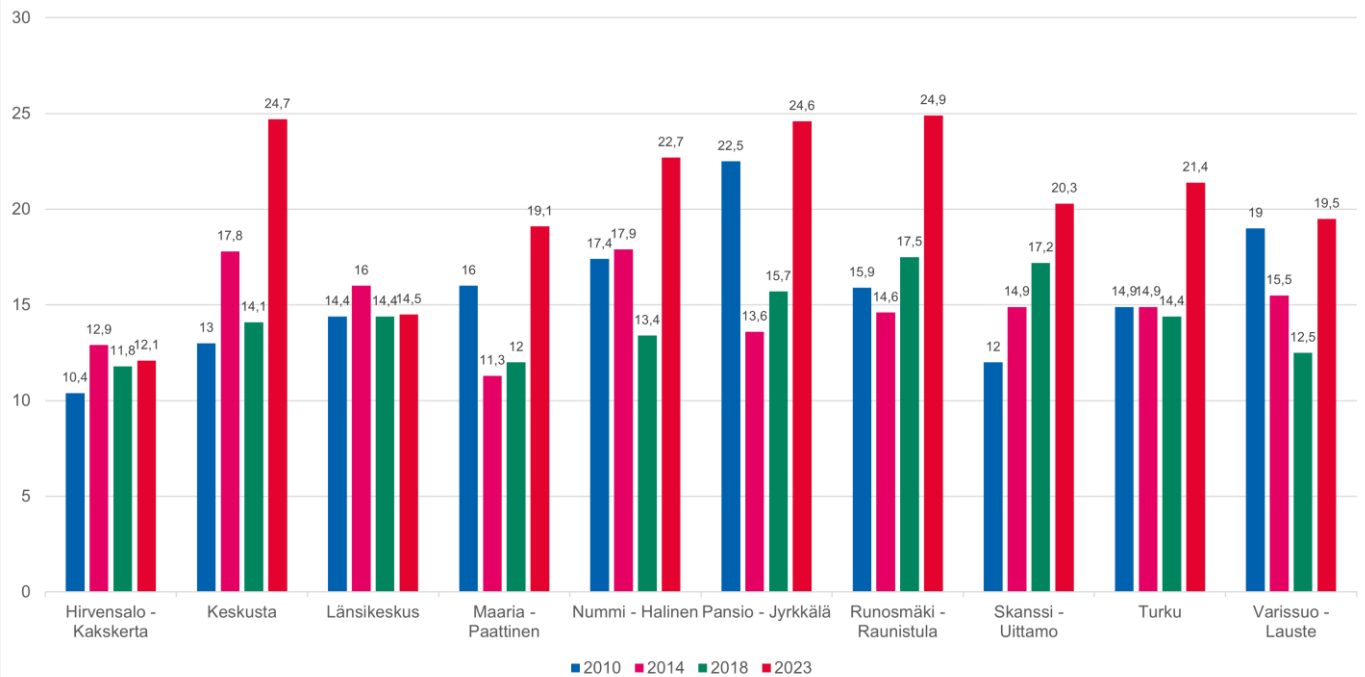
	Lukulähettilien lukuhetket palvelutaloissa	Kirjastopalvelut
	Kirjakassipalvelu kotiin	Kirjastopalvelut
	Tapahtumat ikääntyneille (yhteislaulut, luennot, erilais- ten toimijoiden esittäytyminen ja opastukset) sekä Kir- jastokerho	Kirjastopalvelut
	Kirjastolahja - hyvän mielen kassi ikäihmisille (kirjalahja, värityskirja ja palveluiden tekeminen tutuksi toteutettu testamenttivaroin.	Kirjastopalvelut,

Liite 2 Indikaattorit; alue- ja ikävertailut

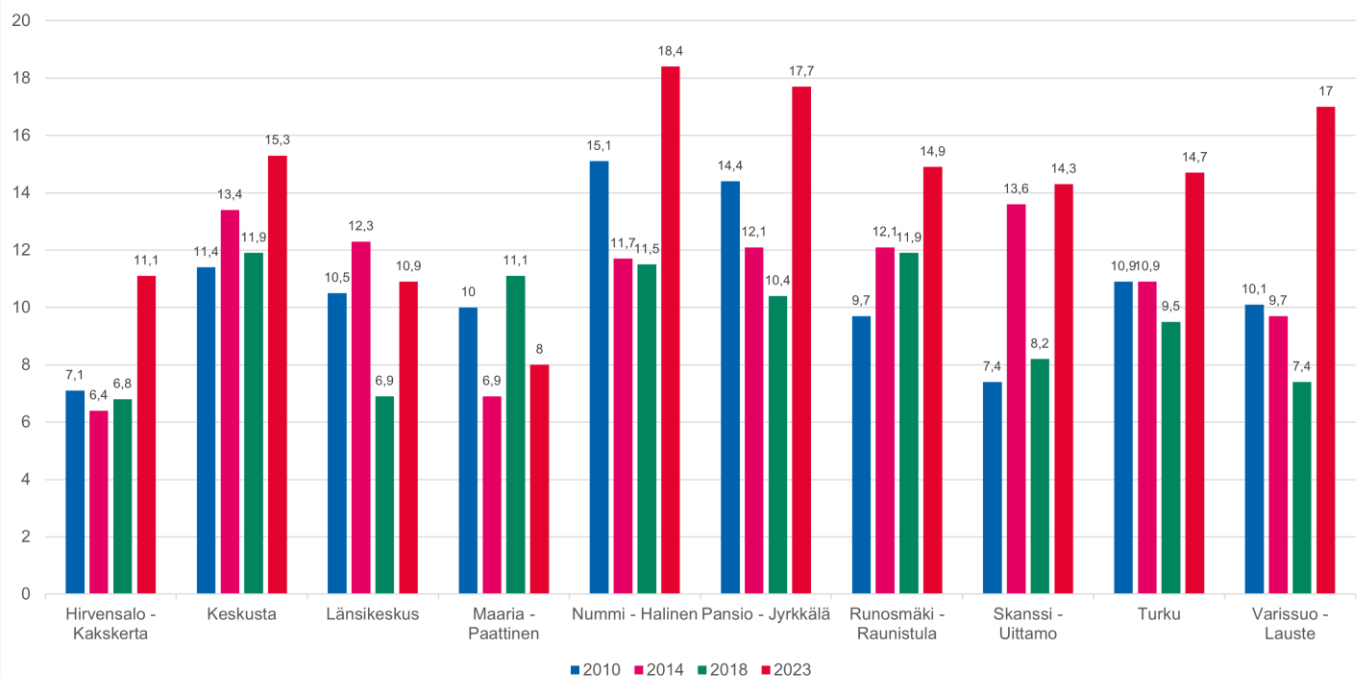
Muutamien keskeisten indikaattorien kehitys 2010–2023

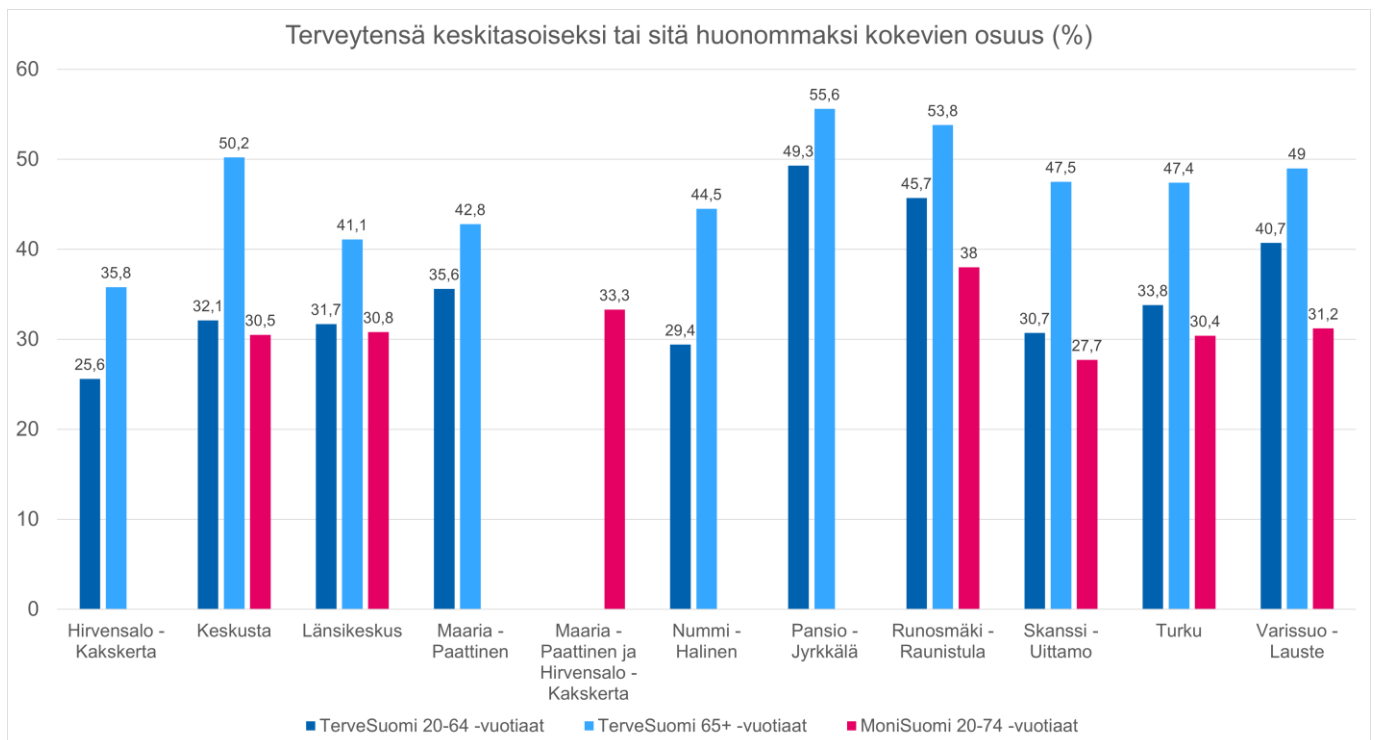
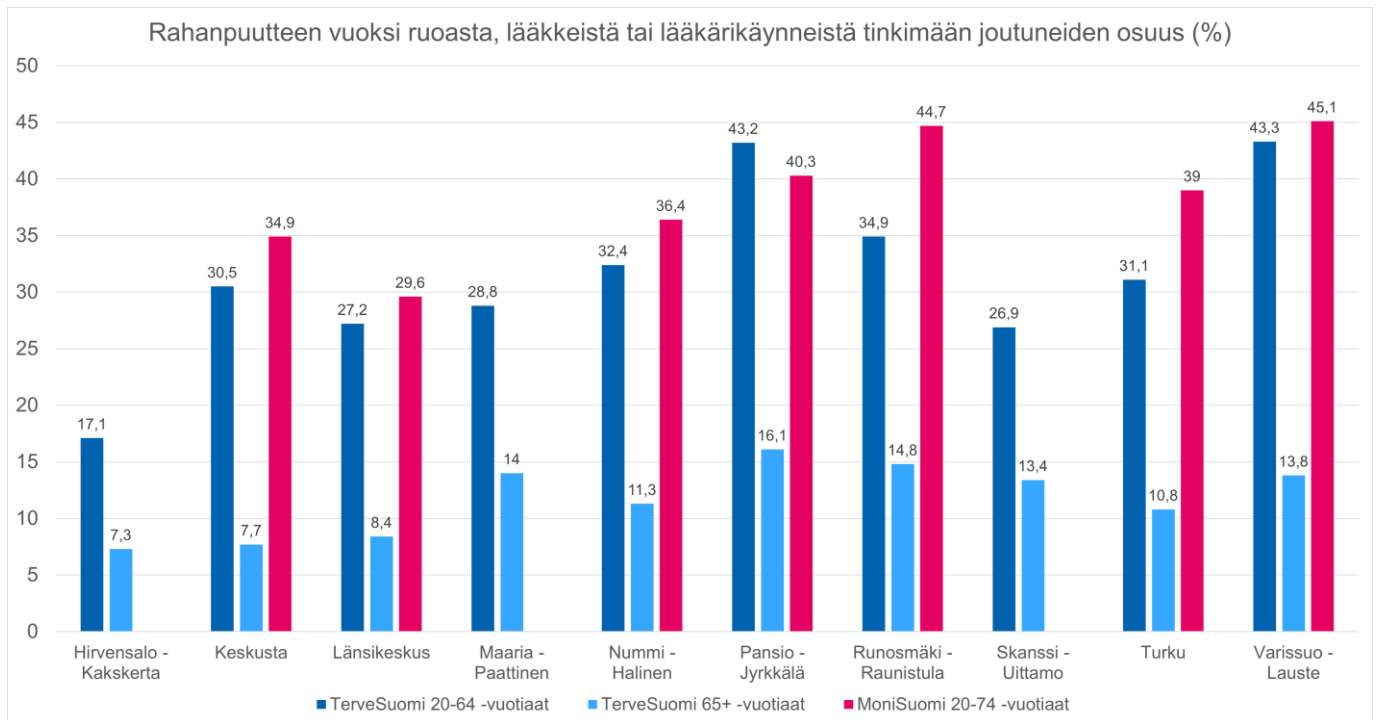
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%)

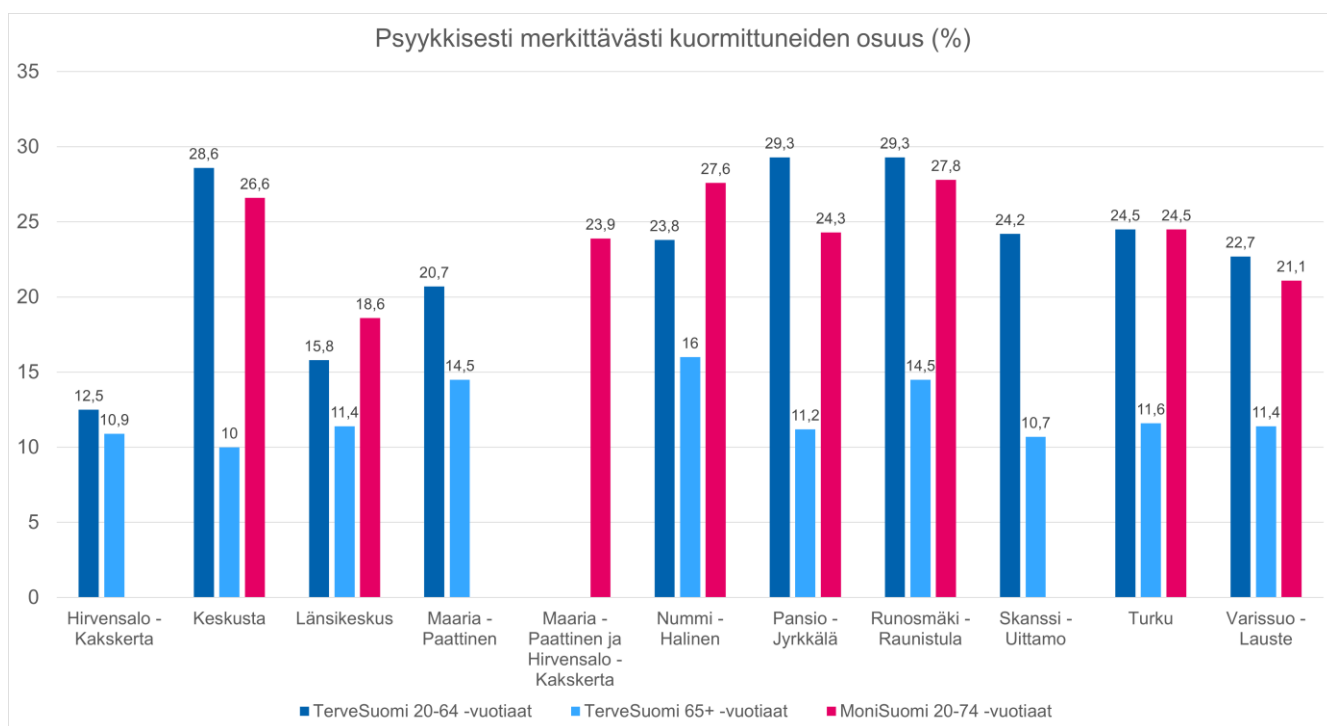
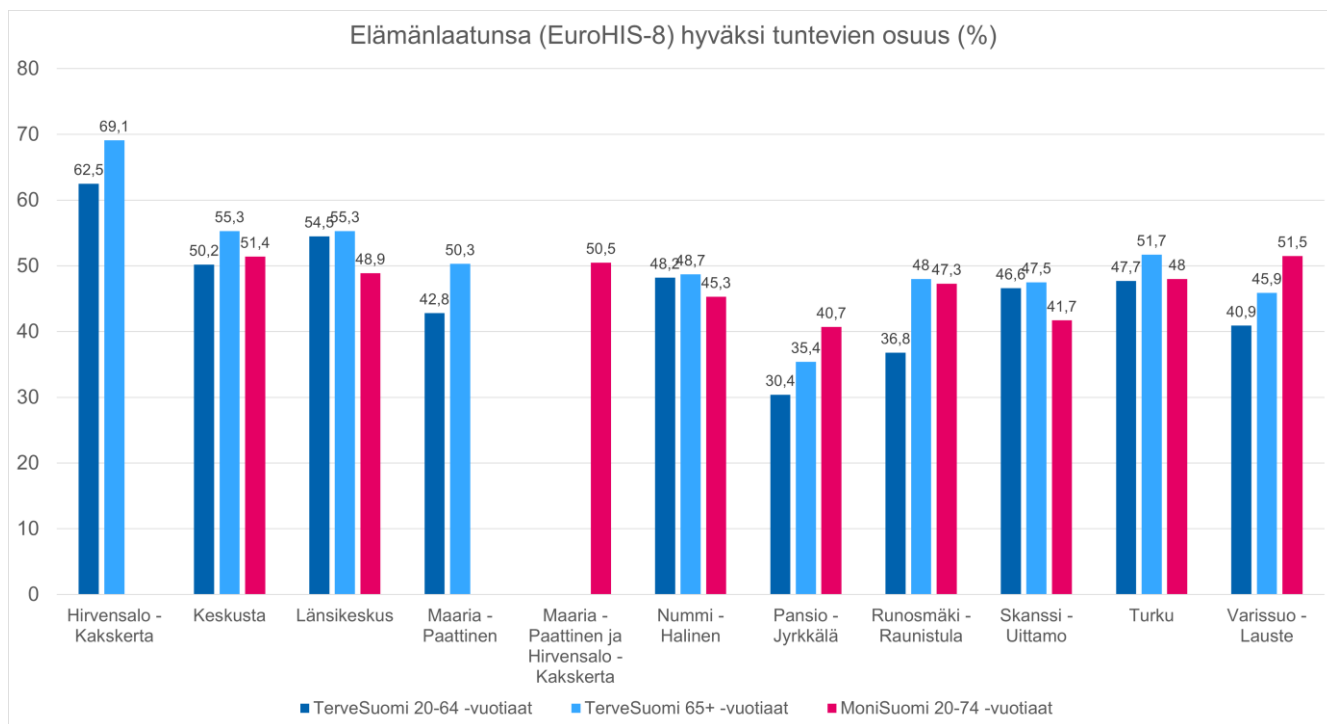

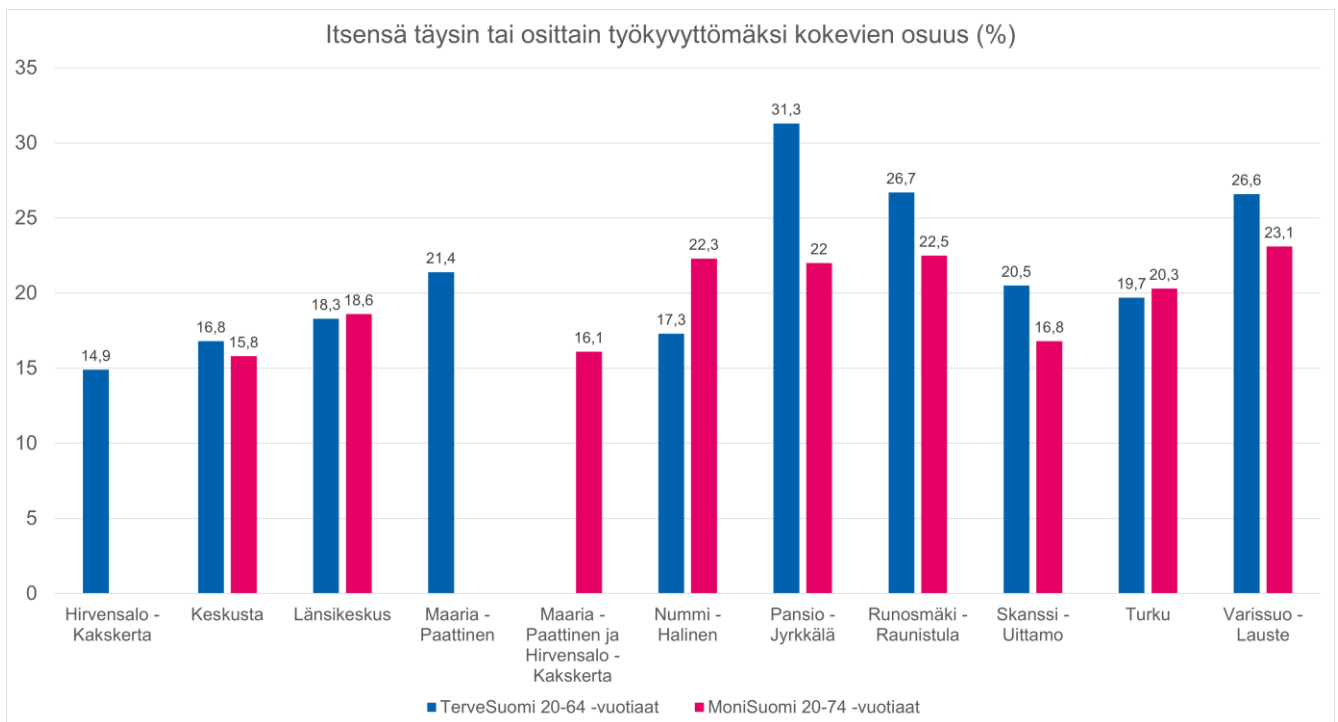
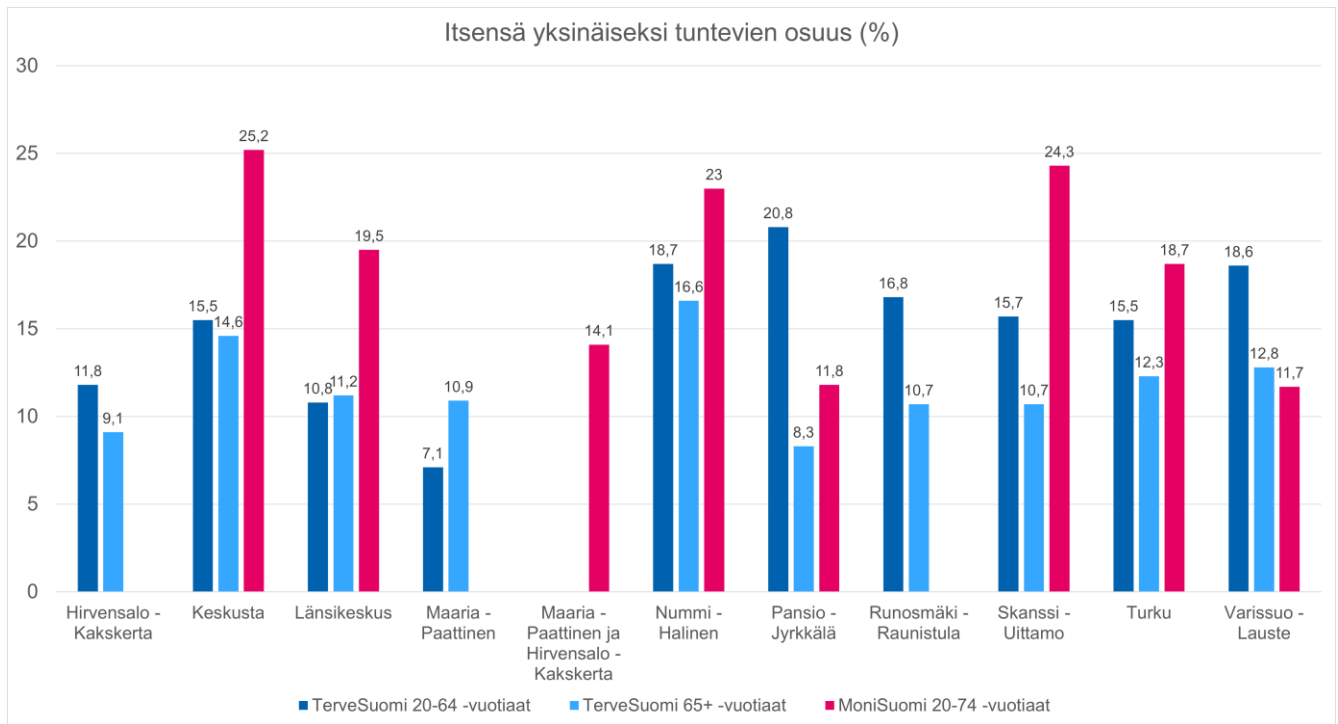
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%)

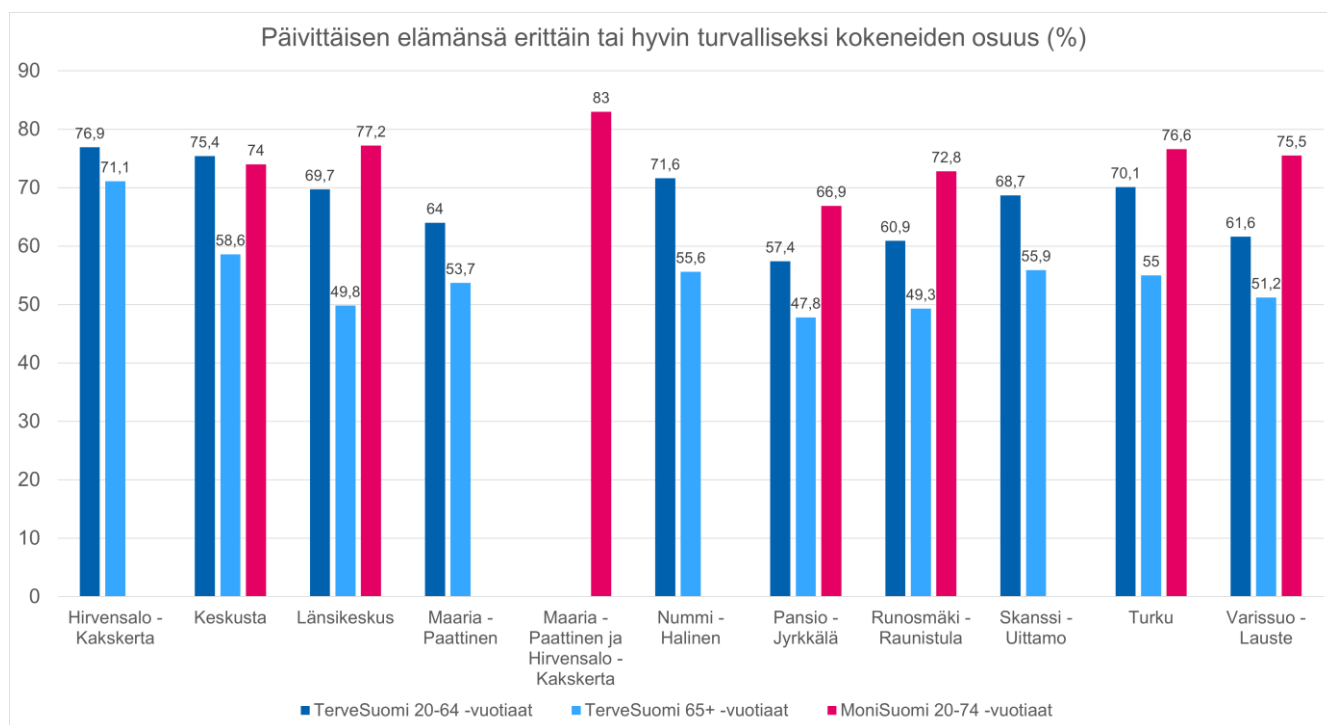
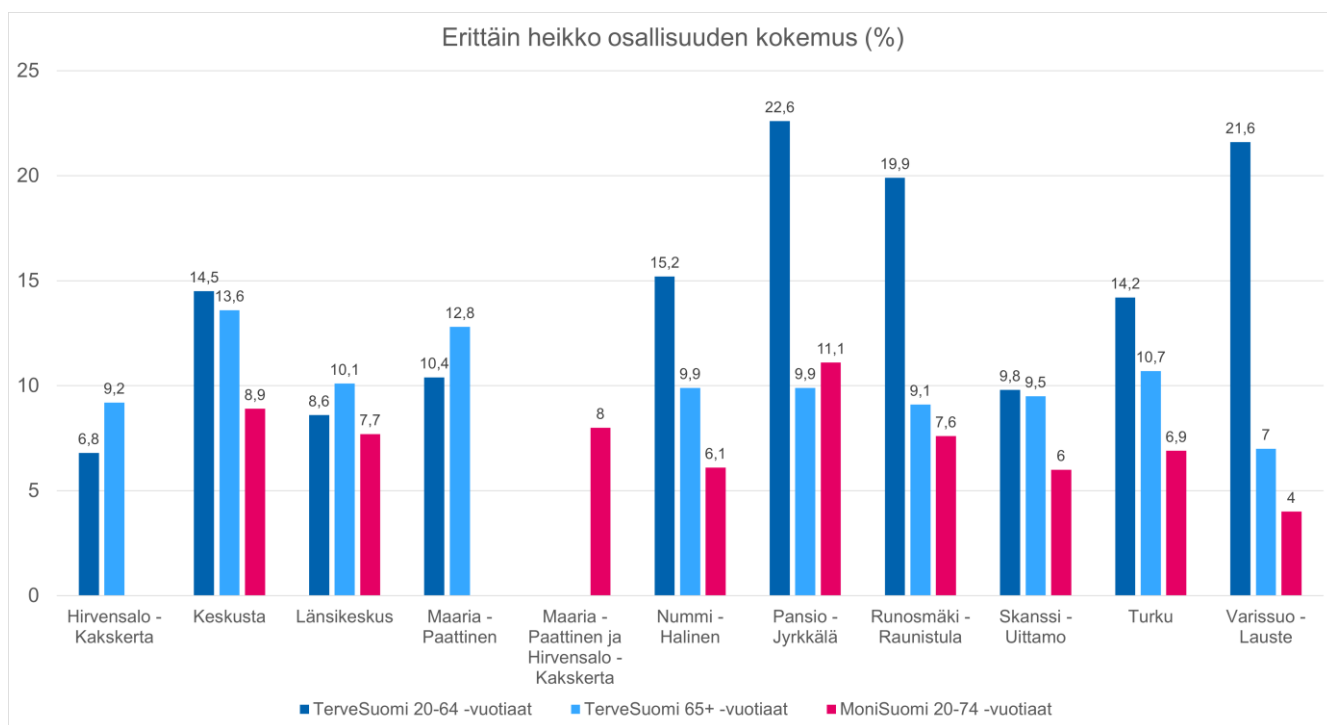

Keskeisten indikaattorien aluevertailut TerveSuomi/ työikäiset, TerveSuomi/ikääntyneet ja MoniSuomi- tuloksista

Liite 3 Indikaattorit; vertailut koko Suomeen ja kuutoskaupungeista 4/6 kaupungin osalta

Indikaattoreiden tulkintaan ohjeita:

Värien avulla voidaan tehdä karkea kokonaistilanteen arviointi: mitä enemmän vihreää ympyrässä tai viivakuvaajassa, sitä enemmän myönteisiä muutoksia Turussa tapahtunut (vahvuuksia) ja mitä enemmän punaista, sitä enemmän kielteisiä, huolta herättäviä muutoksia (kehittämiskohteita). Vertailupalkeissa taas vihreän määrä kuvaa, että vertailukaupungeissa menee paremmin kuin Turussa ja punainen osoittaa, että niillä kaupungeilla tulokset ovat Turkua huonompia.

Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Ympyrän sisällä oleva luku ilmaisee indikaattorin arvon muutosta viiden vuoden takaiseen arvoon verrattuna. Luku ilmaisee suhteellista, prosentuaalista muutosta. Mikäli luku on positiivinen, indikaattorin saama arvo on kasvanut. Mikäli luku on negatiivinen, indikaattorin saama arvo on pienentynyt. Muutoksen voimakkuutta ilmaisee myös ympyrän kehän vahvuus. Mitä paksumpi ympyrän kehä on, sitä suurempi on muutos.

Seuraavassa sarakkeessa oleva kuvaaja havainnollistaa viimeisimpiä saatavilla olevia indikaattoriarvoja (esim. prosentteina, lukumäärinä tai indekseinä) sekä niiden kehitystä. Värit määräytyvät samalla tavalla tapahtuneen muutoksen ja indikaattorin arvotuksen perusteella kuin ympyrän kehän väri:

- Vihreä kuvaaja = muutos positiivinen asia
- Punainen kuvaaja = muutos negatiivinen asia
- Harmaa kuvaaja = muutos ei positiivinen eikä negatiivinen (indikaattoria ei ole arvotettu)

Kolmantena kuvataan vertailupalkkien avulla Turun tilannetta suhteessa muihin kuntiin ja koko Suomeen. Vihreä palkki tarkoittaa, että vertailukaupungin tilanne on vähintään 10 prosenttia Turun tilannetta parempi. Punainen palkki puolestaan tarkoittaa, että vertailukaupungin tilanne on vähintään 10 prosenttia huonompi kuin tilanne Turussa. Keltainen palkki tarkoittaa, että ero vertailukaupungin ja Turun välillä on vähäinen, alle 10 prosenttia.

Indikaattorikuvat eivät ole saavutettavia, mutta tulokset on esitetty tiivistetysti kappaleissa 4.1.–4.4.

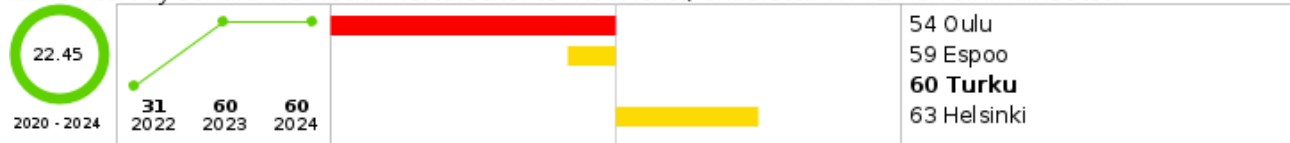
HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

HYTE-kerroin

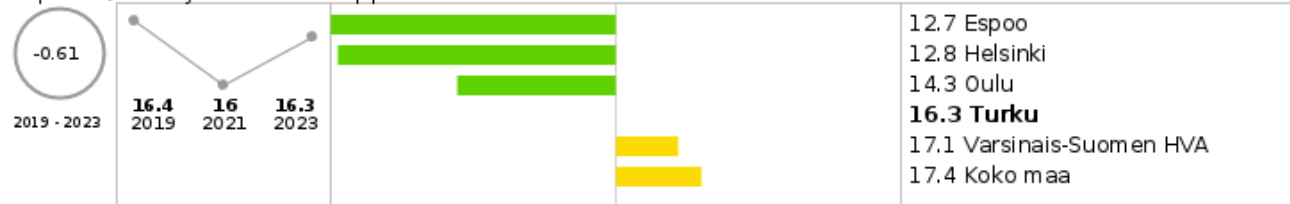
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

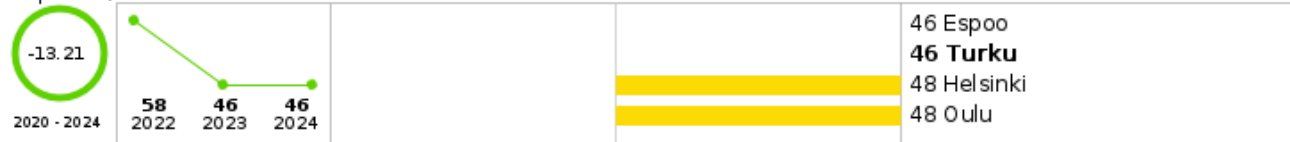
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

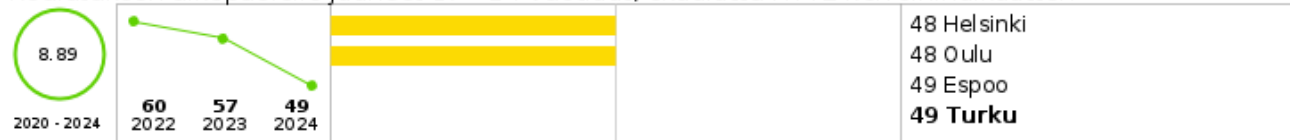
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

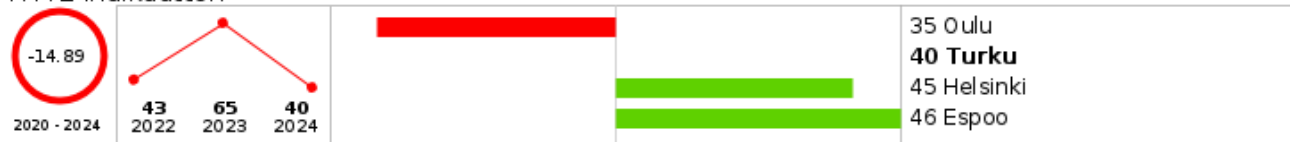
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

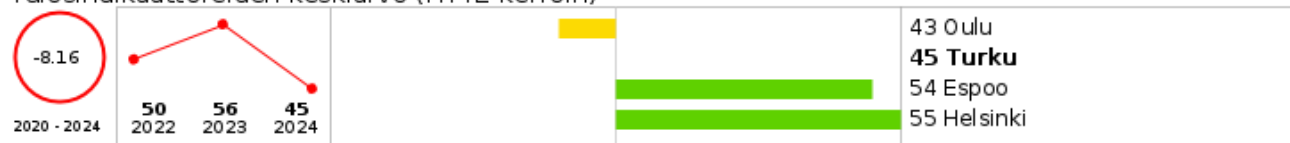
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

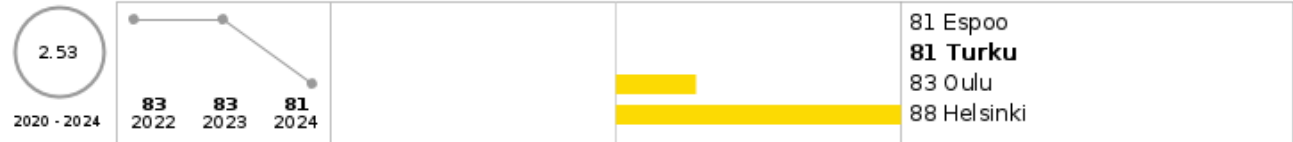
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

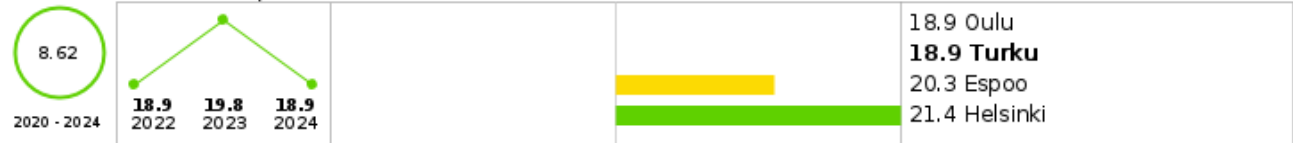
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

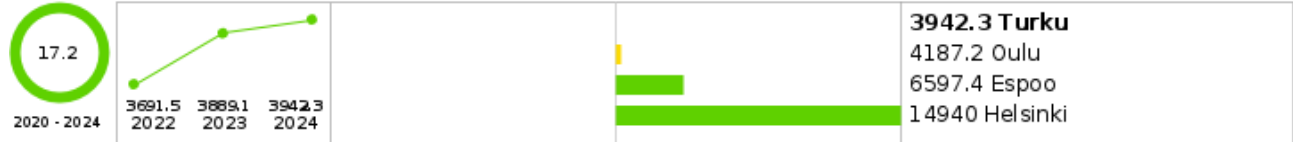
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

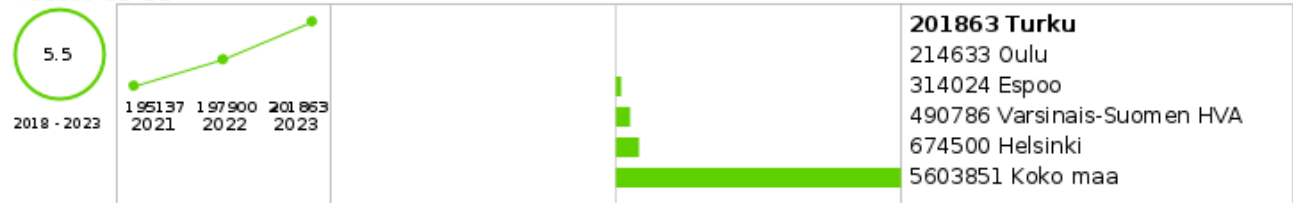
HYTE-kerroin, 1 000 euroa

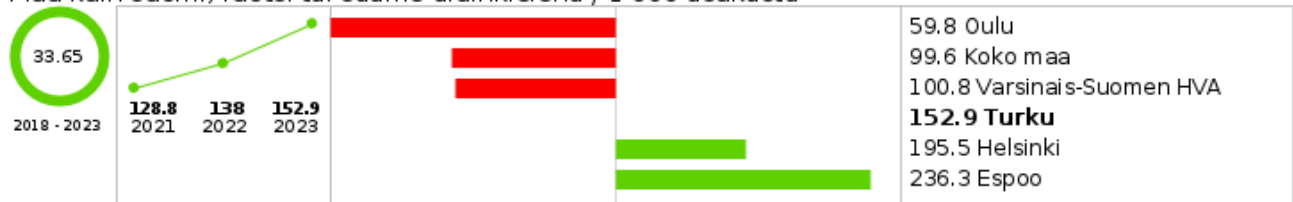
Elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

Ruotsinkielinen väestö, % väestöstä 31.12.

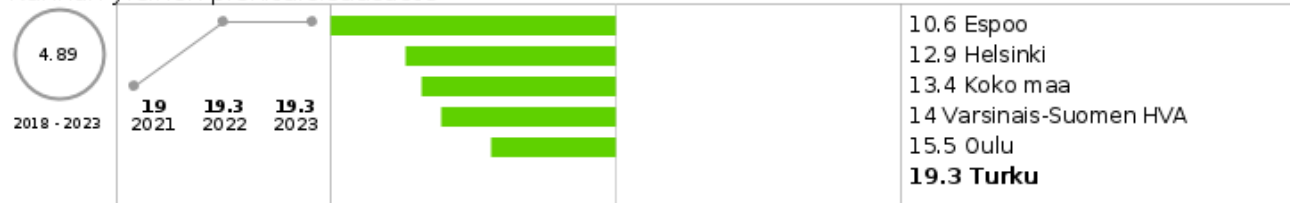

Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

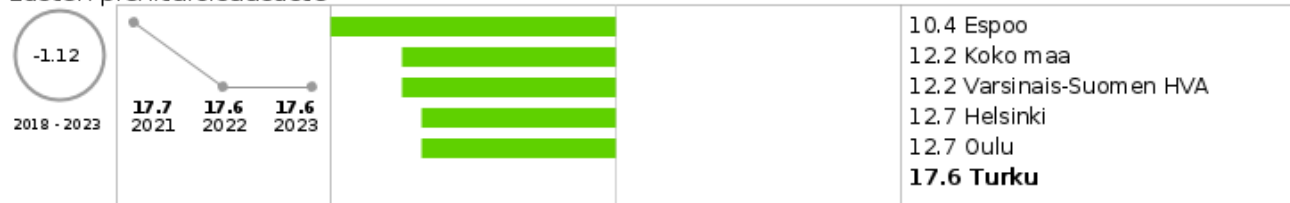

Elinvoima

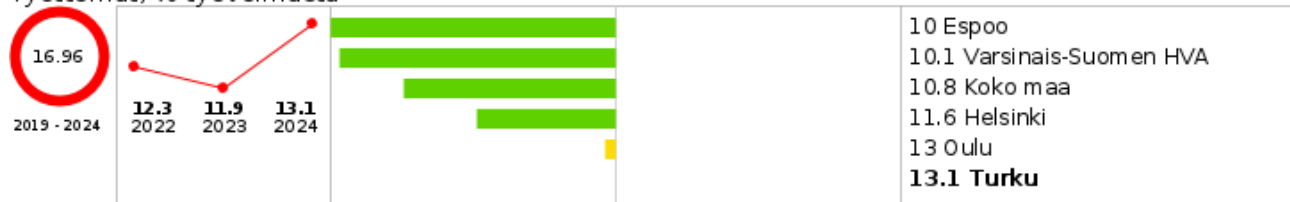
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

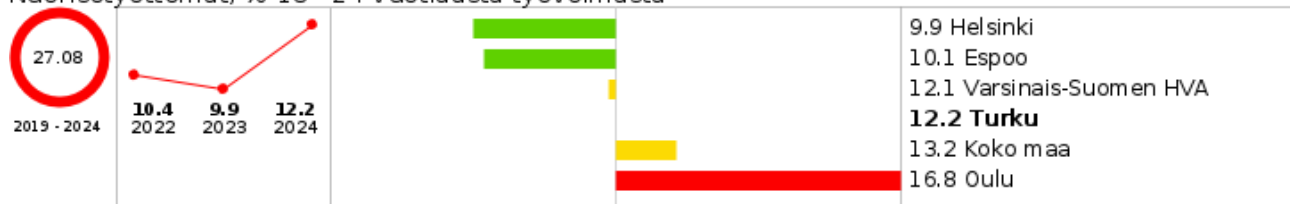
Lasten pienituloisuusaste

Työttömät, % työvoimasta

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinasuvat naiset, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista

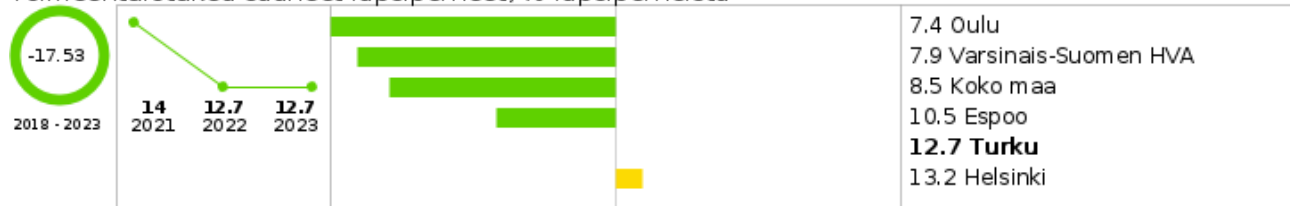
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinasuvat miehet, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista

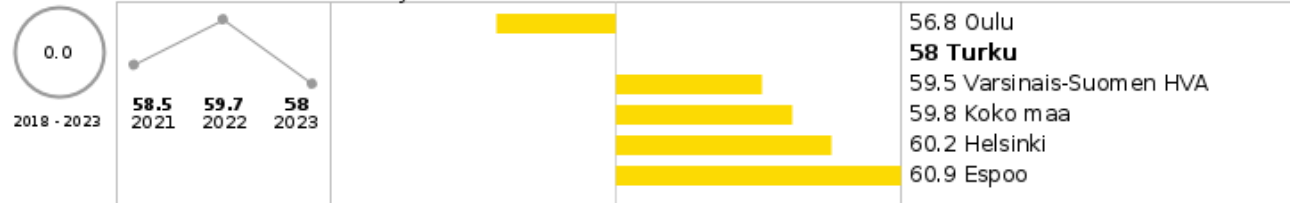
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinhuoltajakotitaloudet, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista

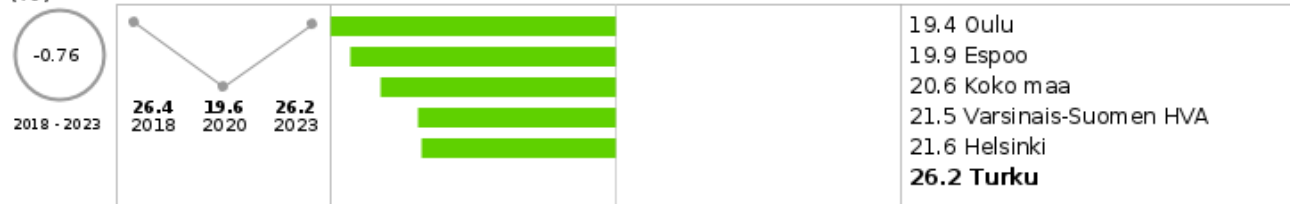
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

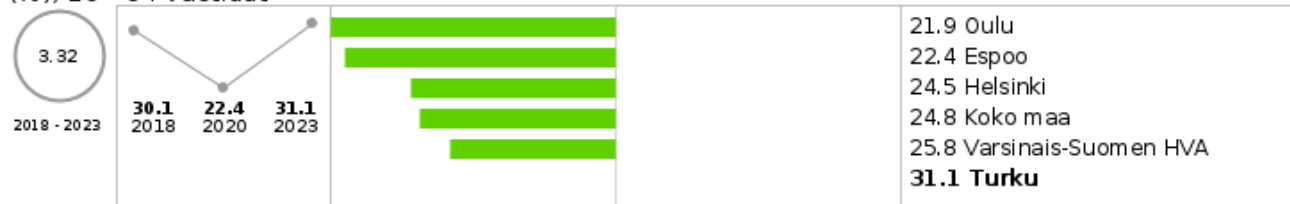
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

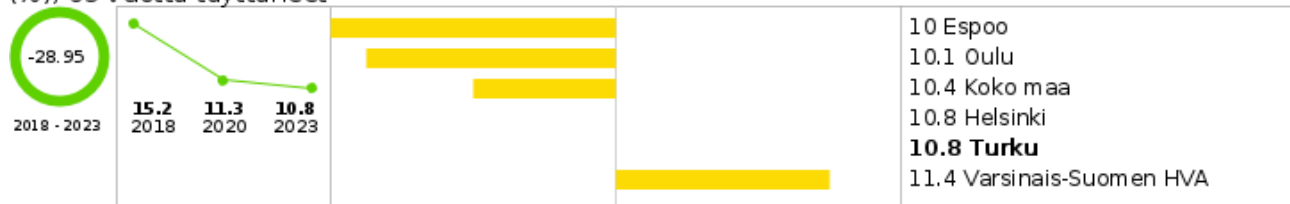
Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%)

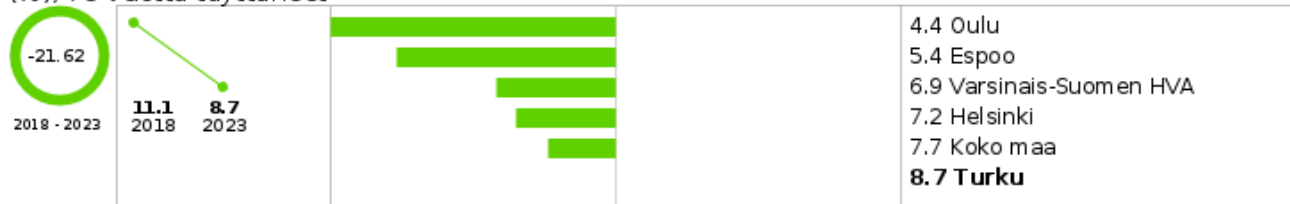
Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Toimintarajoitteita terveysongelman vuoksi, osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Toimintarajoitteita terveysongelman vuoksi, osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

KAIKKI IKÄRYHMÄT

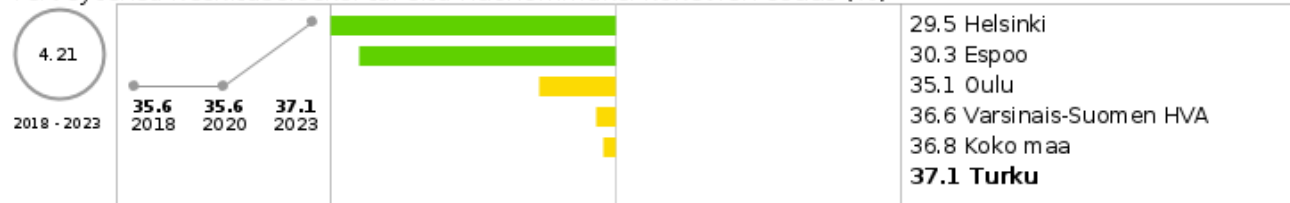
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

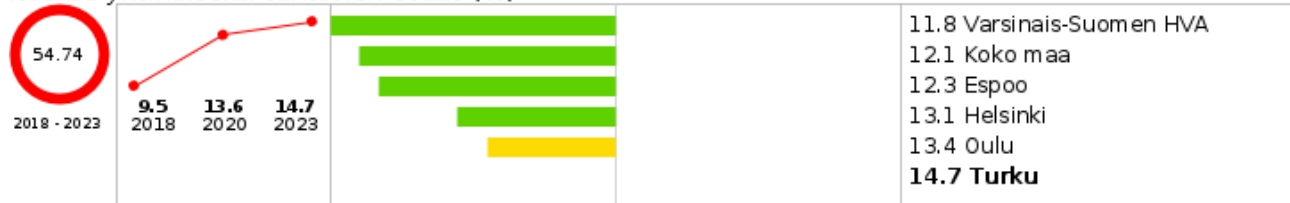
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

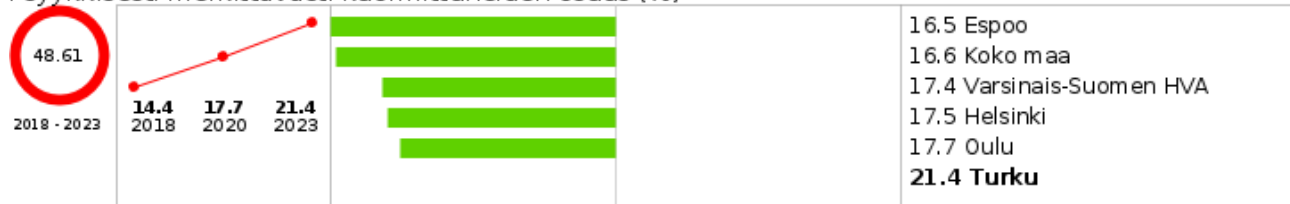
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%)

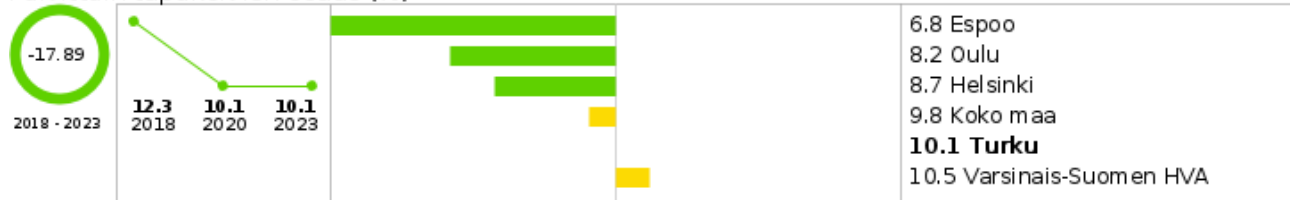
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%)

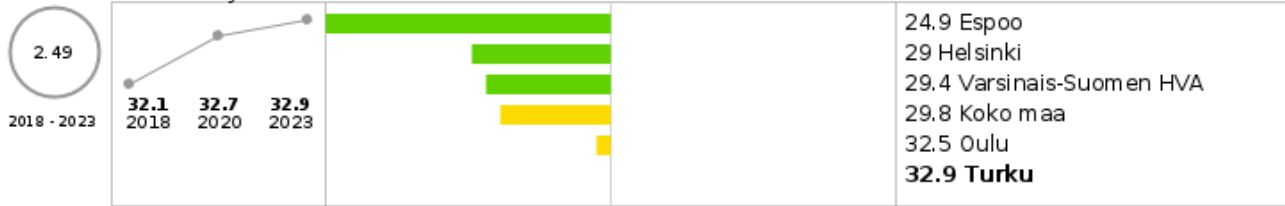
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%)

Päivittäin tupakoivien osuus (%)

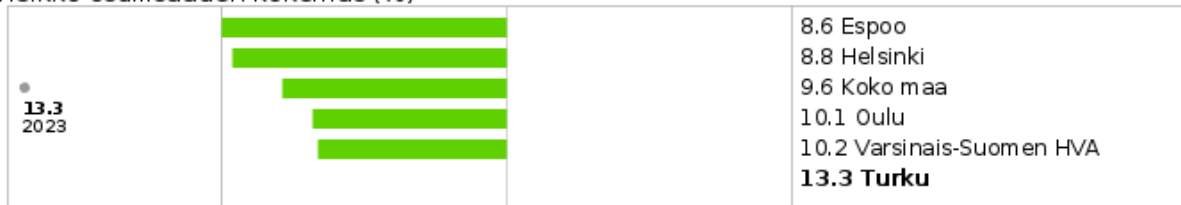
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%)

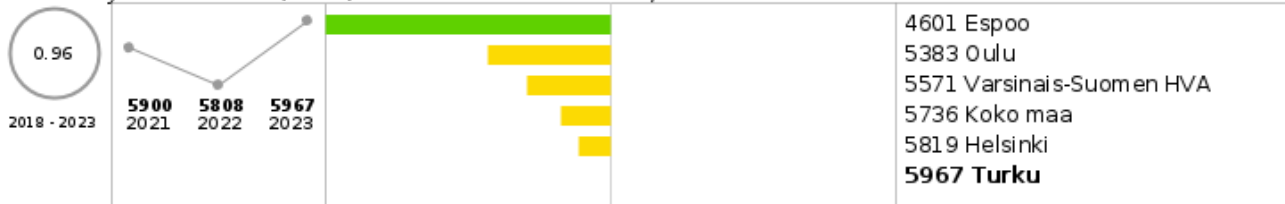
Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI ≥ 30 kg/m²) (%)

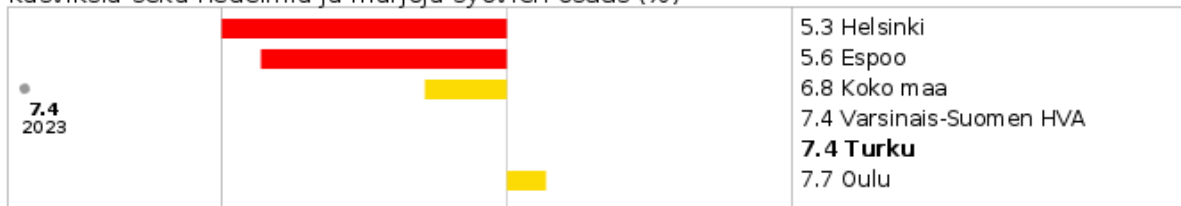
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%)

Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0 - 80 vuotta / 100 000 asukasta

Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%)

Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

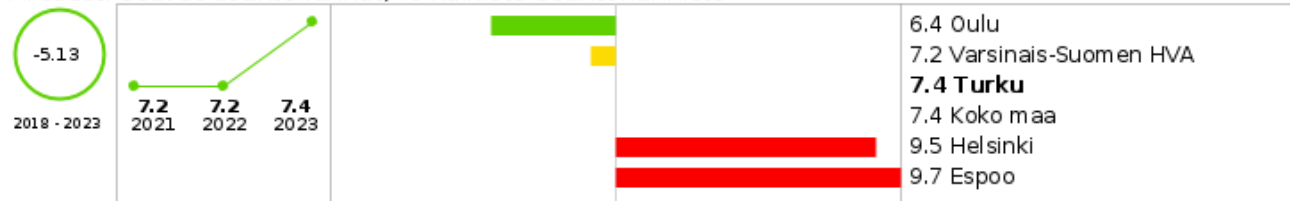
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

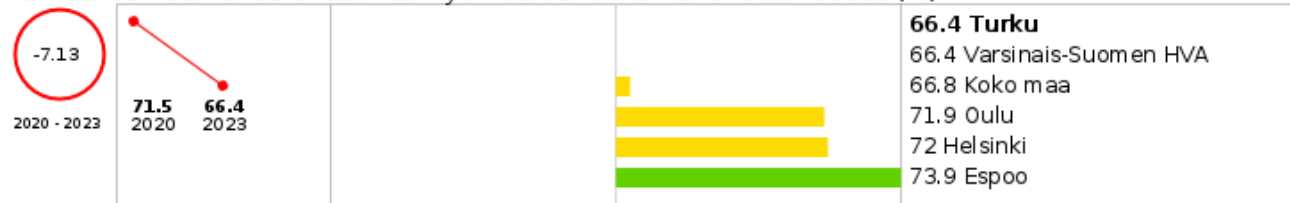
Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennერიკkomukset / 1 000 asukasta

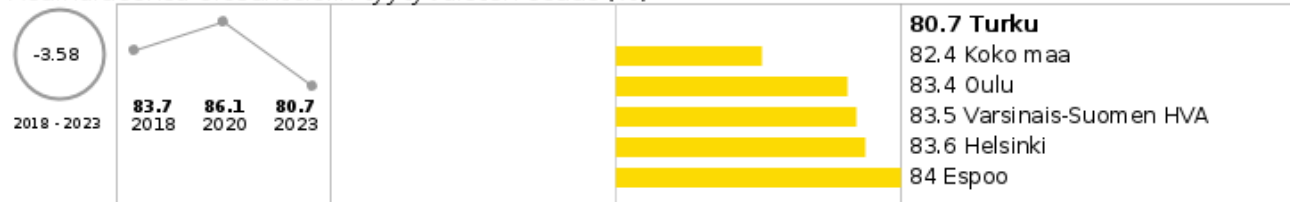
Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden osuus (%)

Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (%)

Stimulanttihuumeiden käyttö jätevesiverkoston alueella, mg / 1 000 asukasta /päivä
(suomalaiset kaupungit lähialueineen)

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

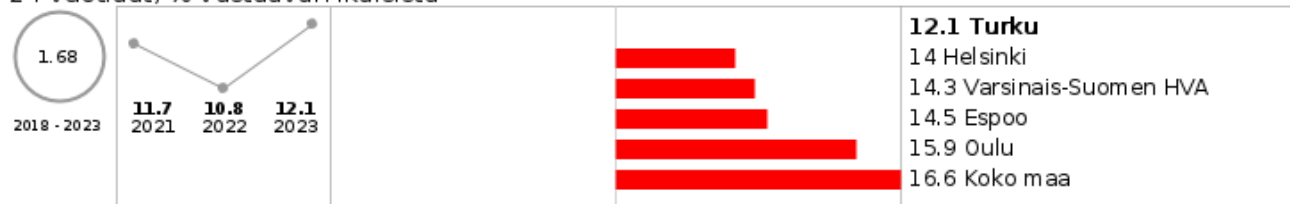
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)

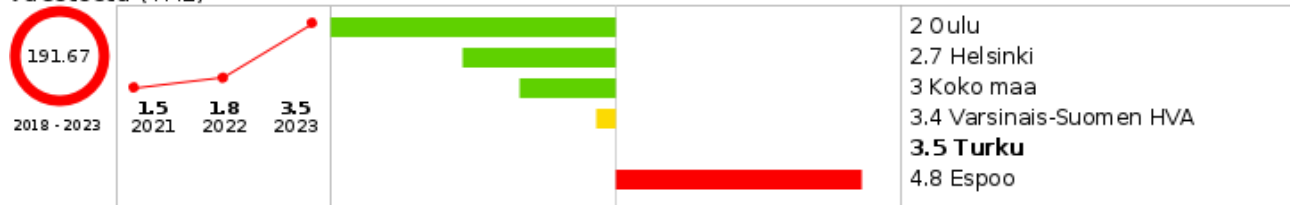
Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

TYÖIKÄISET

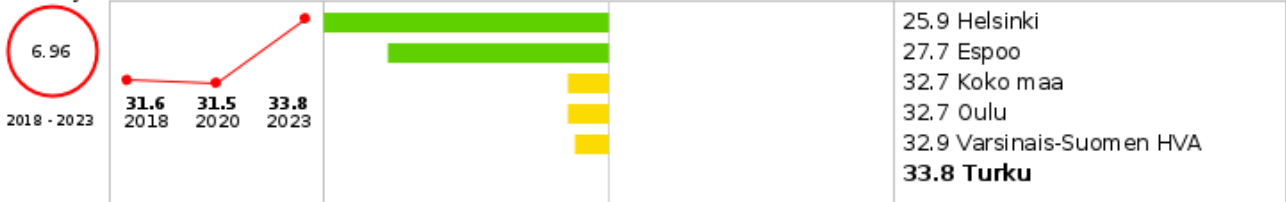
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

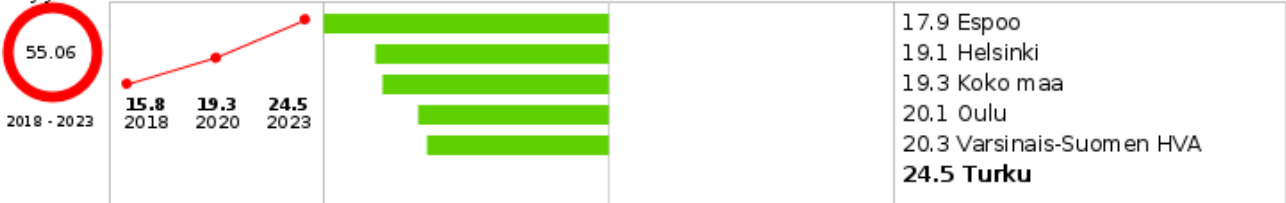
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

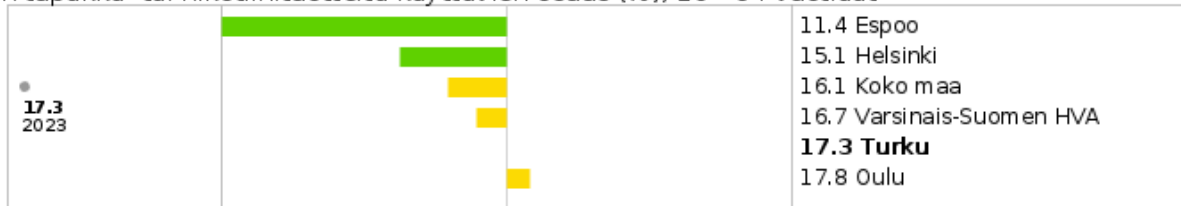
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

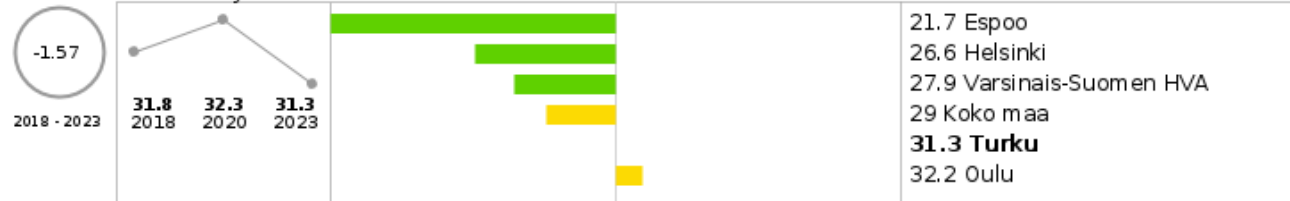
Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

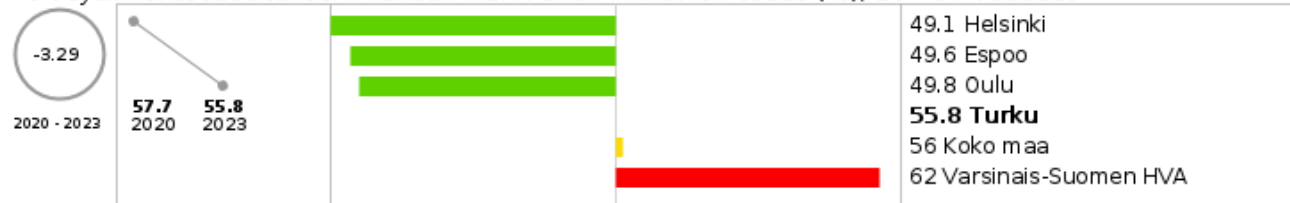
Päivittäin tupakka- tai nikotiinituotteita käyttävien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat

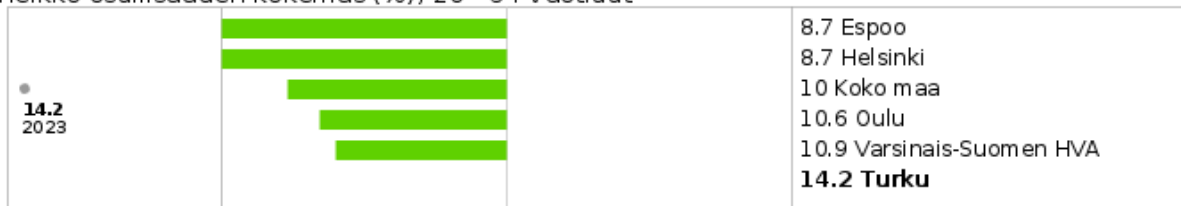
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

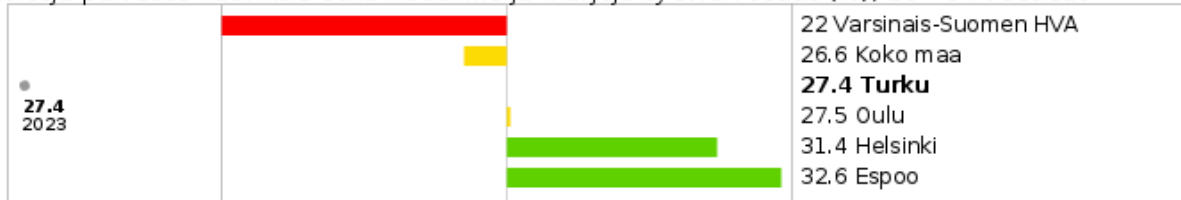
Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI ≥ 30 kg/m²) (%), 20 - 64-vuotiaat

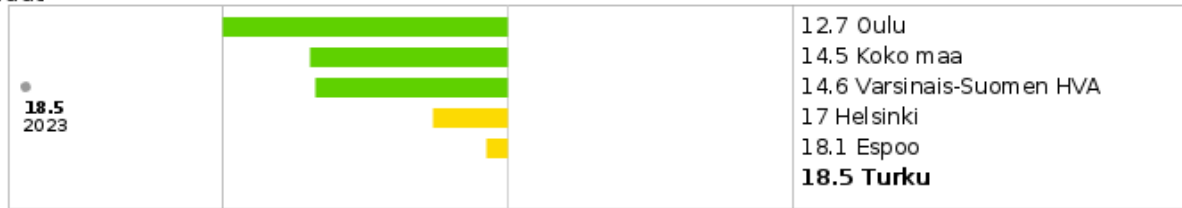
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 20 - 64-vuotiaat

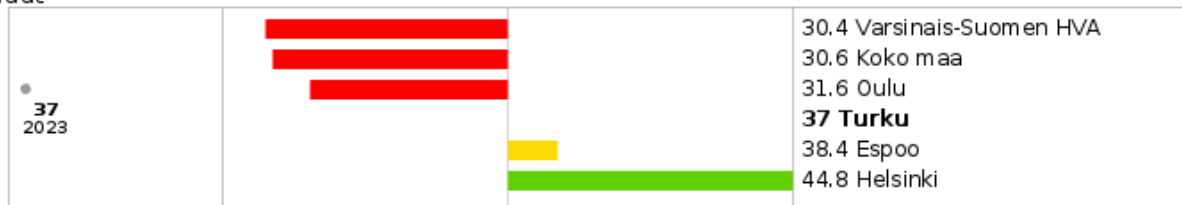
Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Syrjintää työssä tai työnhaussa kokeneet, (%) työssä olleista tai työtä hakeneista, 20 - 64-vuotiaat

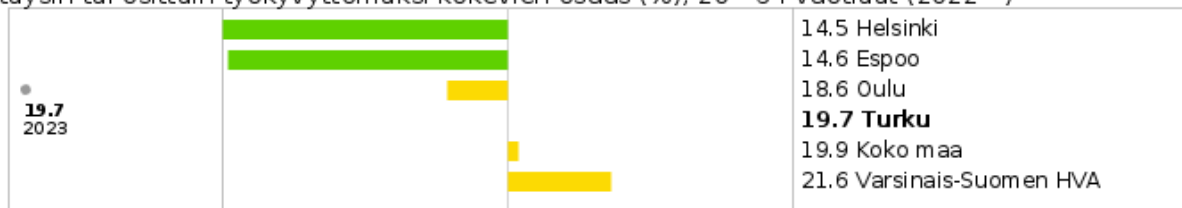

Kuukausittain jotakin kulttuuripalvelua (ml. kirjastopalvelut) käyttäneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

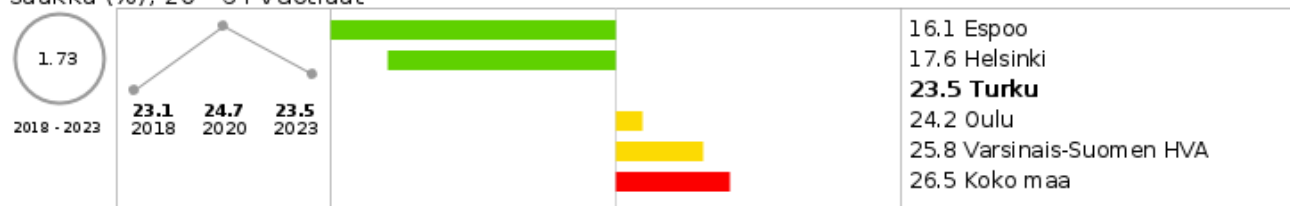

Opiskelu, työ ja toimeentulo

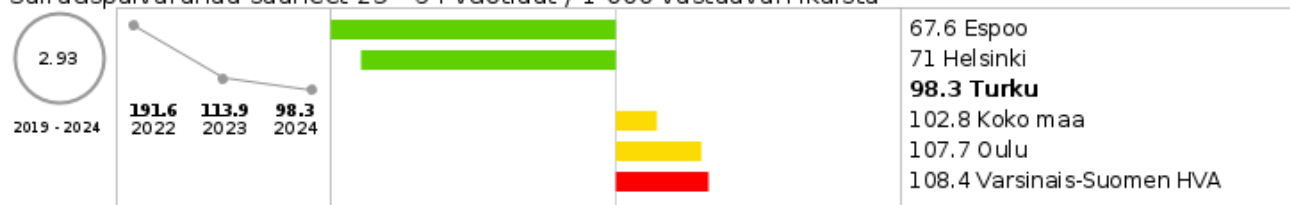
Itsensä täysin tai osittain työkyvyttömäksi kokevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (2022 -)

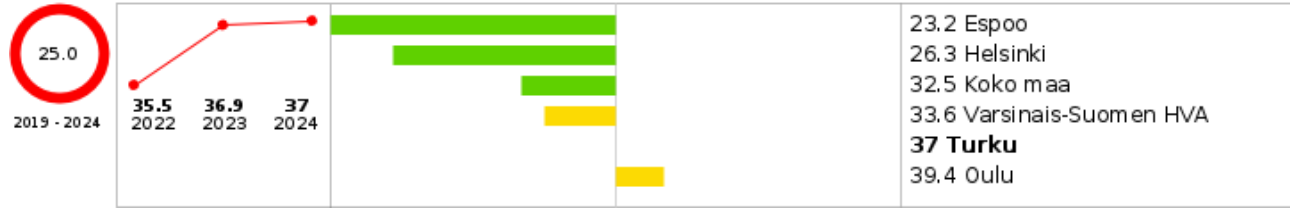
Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20 - 64-vuotiaat

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

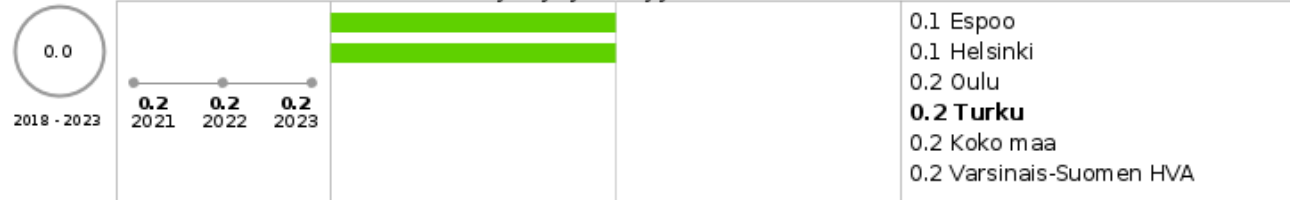
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

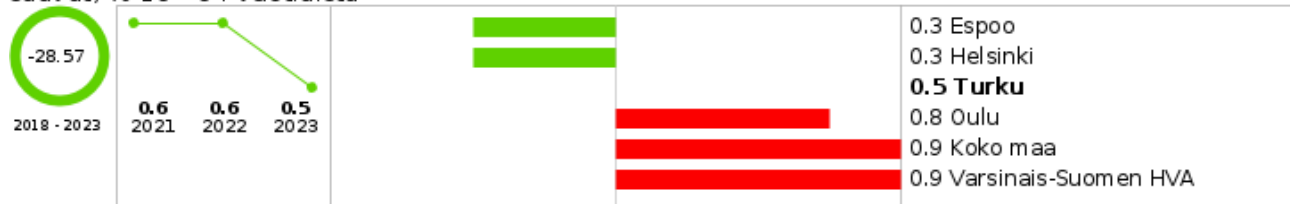
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

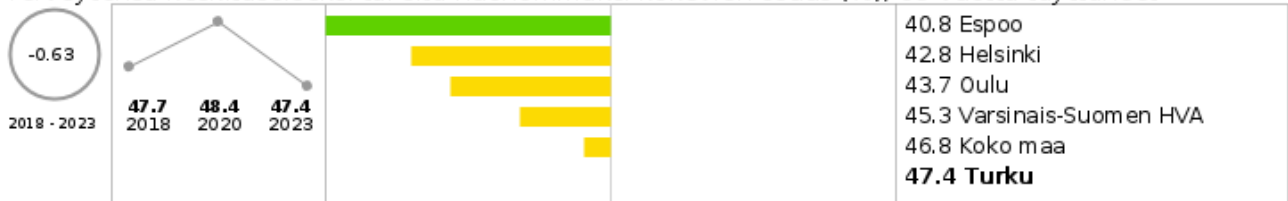
Elämänlaatusa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

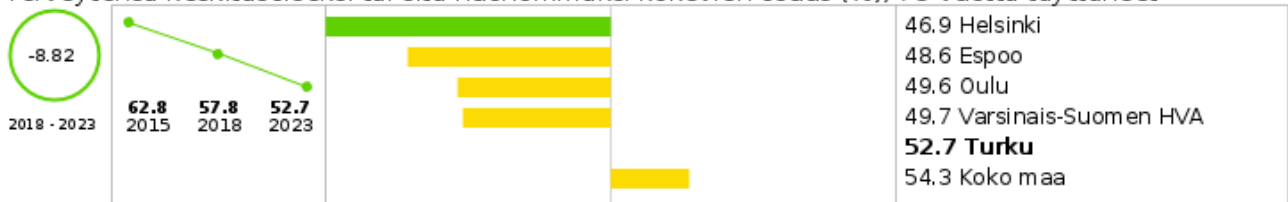
Elämänlaatusa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

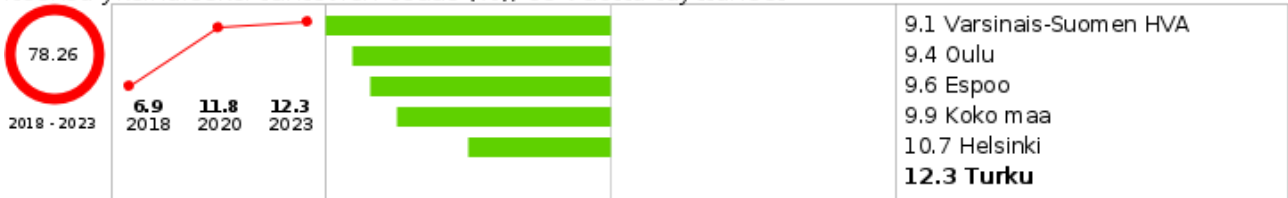
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

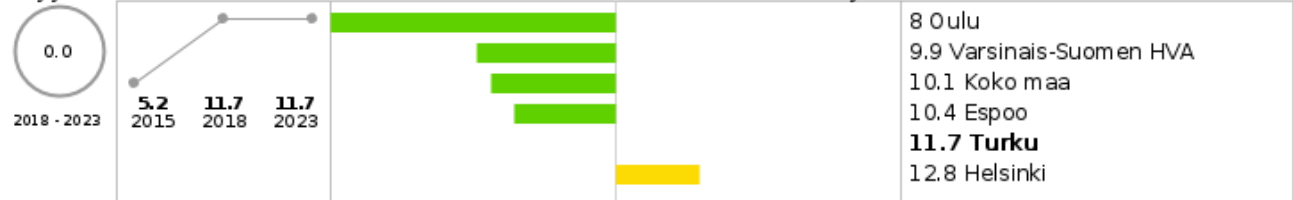
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

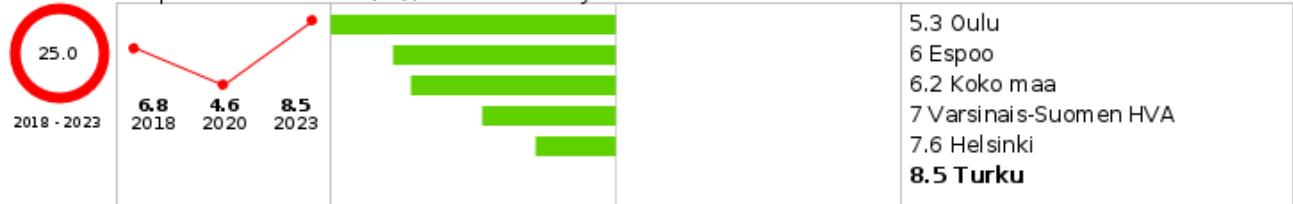
Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

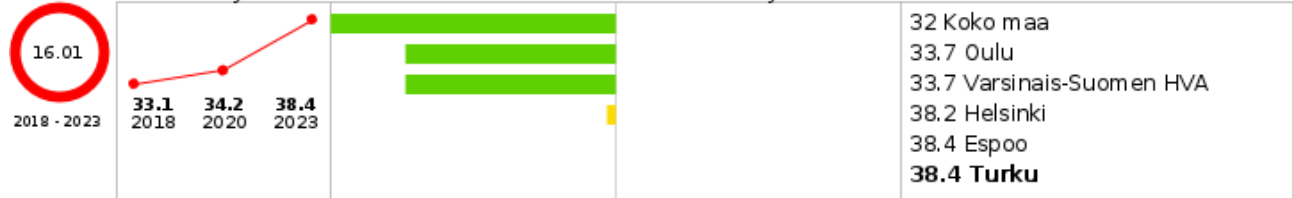
Päivittäin tupakoivien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

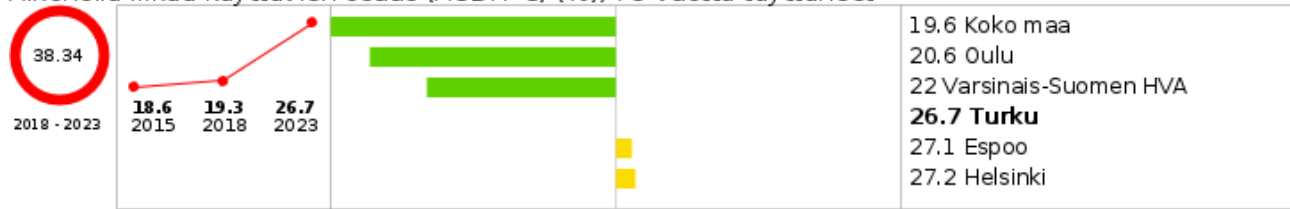
Päivittäin tupakoivien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 75 vuotta täyttäneet

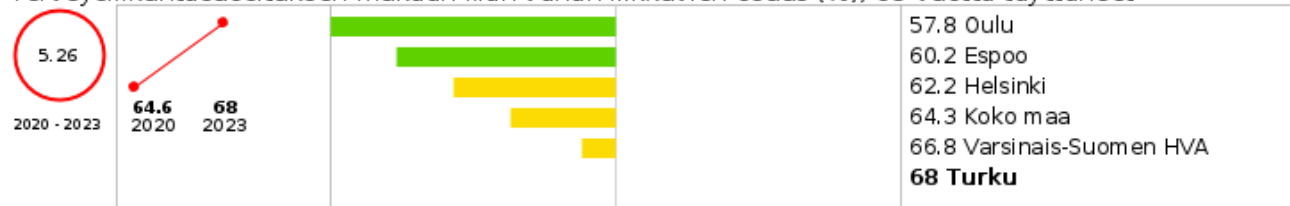
500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia, osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

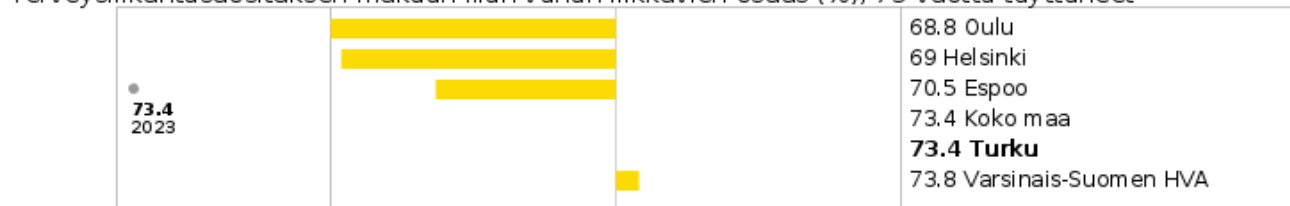
500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia, osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

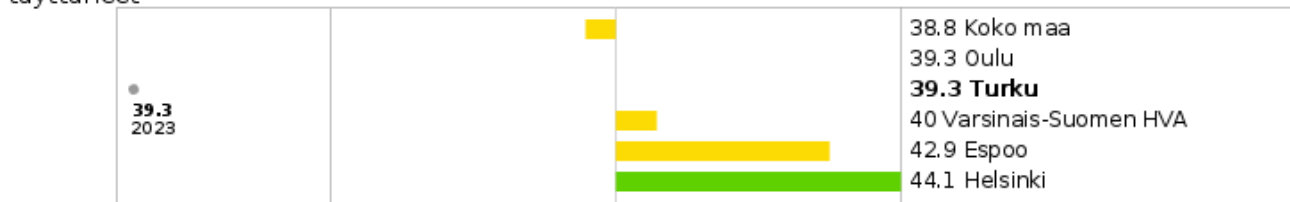
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

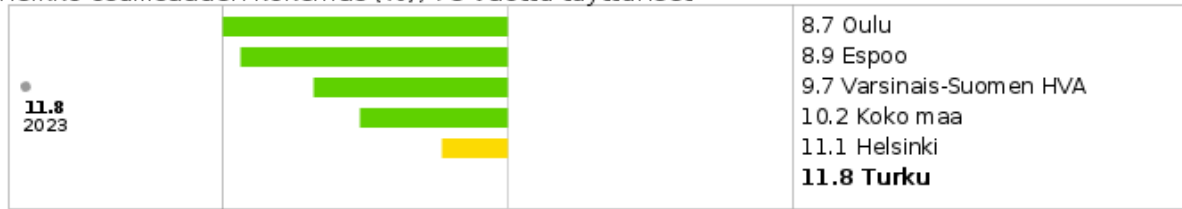
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

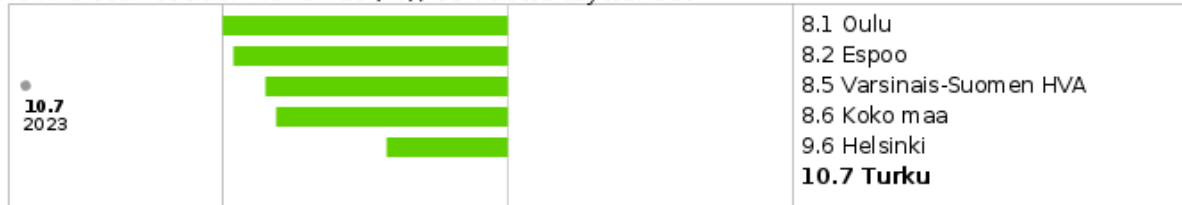
Useita kertoja päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

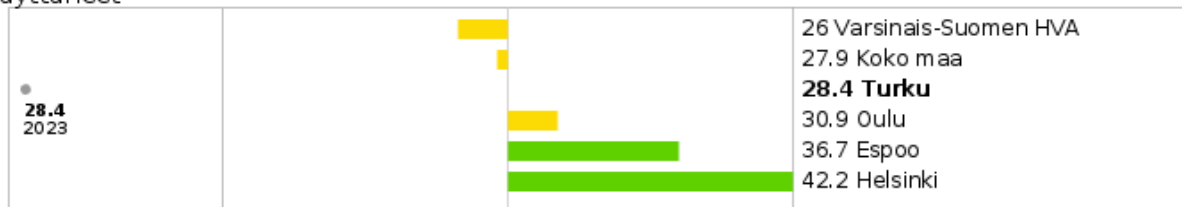
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 75 vuotta täyttäneet

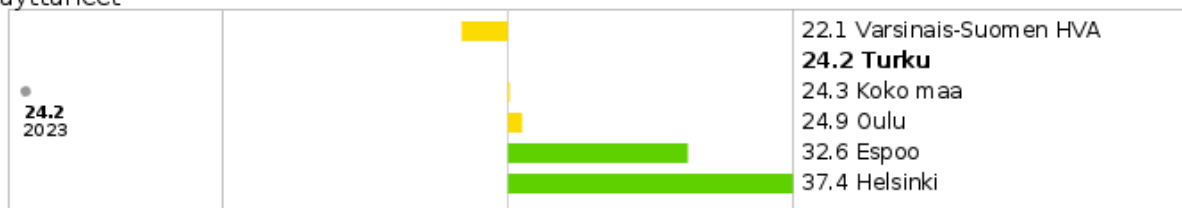
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), 65 vuotta täyttäneet

Kuukausittain jotakin kulttuuripalvelua (ml. kirjastopalvelut) käyttäneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Kuukausittain jotakin kulttuuripalvelua (ml. kirjastopalvelut) käyttäneiden osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

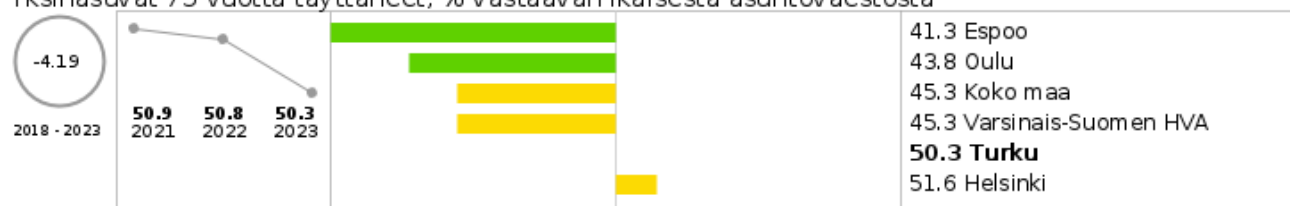

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan
ikäistä

